

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”**

(Особлива частина)

відповідно до вимог ECTS

для студентів III курсу

**Харків
«Право»
2010**

ББК 67ю9(4УКР)308я73

Н 15

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Кримінальне право України” (Особлива частина) відповідно до вимог ECTS для студентів III курсу / Уклад.: Г.М. Анісімов, А.О. Байда, В.І. Борисов та ін. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2010. – 144 с.

У к л а д а ч і: Г.М. Анісімов,

А.О. Байда,

В.І. Борисов,

С.В. Гізімчук,

С.В. Гринчак,

Ю.В. Гродецький,

Ю.І. Дем’яненко,

Ю.П. Дзюба,

Л.В. Дорош,

О.В. Зайцев,

І.О. Зінченко,

В.І. Касинюк,

В.М. Киричко,

В.А. Козак,

Г.С. Крайник,

Л.М. Кривоченко,

Я.М. Кураш,

В.А. Ломако,

С.М. Мохончук,

Р.С. Орловський,

М.І. Панов,

О.О. Пащенко,

Ю.А. Пономаренко,

О.Е. Радутний,

І.В. Самощенко,

В.В. Сташис,

В.Я. Тацій,

В.І. Тютюгін,

О.В. Ус

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою академії (протокол № 1 від 11.01.2010 р.)

ББК 67ю9(4УКР)308я73

© Національна юридична академія України, 2010

© «Право», 2010

1. ВСТУП

Кримінальне право є однією з професійно-орієнтованих дисциплін. Метою курсу “Кримінальне право України. Особлива частина” є вивчення студентами норм, що встановлюють, які конкретні суспільно небезпечні діяння є злочинами, які види покарань і в яких межах можуть бути застосовані до осіб, що їх вчинили. Це неможливо без знання відправних положень Загальної частини: підстав кримінальної відповідальності; поняття злочину та його складу, їх співвідношення; поняття і значення стадій вчинення злочину, співучасті; поняття покарання та загальних засад призначення покарання тощо.

Вивчення Особливої частини кримінального права України передбачає застосування різних форм навчання: лекцій, практичних занять, колоквиумів, індивідуальних навчально-дослідних завдань, консультацій, самостійної роботи студентів.

Об'єктами контролю знань студентів є: активність і рівень знань при обговоренні питань на практичних заняттях, колоквиумах упродовж навчального року, ступінь засвоєння знань і набуття практичних навичок із всього курсу під час іспиту; участь у роботі наукових студентських гуртків, конкурсах, олімпіадах, студентських конференціях; виконання завдань для самостійного опрацювання та ін.

Оцінка рівня знань студента здійснюється за результатами поточного модульного контролю (ПМК) і підсумкового контролю знань (семестровий залік, курсовий іспит).

За результатами вивчення Особливої частини кримінального права студенти повинні:

– **знати** основні положення та систему Особливої частини КК України, структуру та види норм, які вона містить; законодавчі межі криміналізації суспільно небезпечних діянь; підстави кримінальної відповідальності за конкретні злочини, характер та ступінь їх суспільної небезпеки; наукові засади кваліфікації злочинів;

– **вміти** тлумачити чинне законодавство про кримінальну відповідальність; правильно кваліфікувати суспільно небезпечні діяння, визначати місце злочину в системі Особливої частини КК

України, аналізувати склад конкретного злочину і відмежовувати його від суміжних злочинів;

– **вільно орієнтуватися** в системі кримінального права України та судовій практиці з кримінальних справ;

– **ознайомитися** з практикою застосування законодавства про кримінальну відповідальність судами України, перспективами та основними напрямками розвитку законодавства про кримінальну відповідальність.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, КОЛОКВІУМІВ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Всього годин	У тому числі			
			лекції	практичні за- няття / ко- локвиуми	самостійна робота	індивідуальна робота
1	2	3	4	5	6	7
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Злочини проти основ національної безпеки України. Злочини проти життя та здоров'я особи – 34 год						
1	Поняття Особливої частини кримінального права України, її система і значення. Наукові основи кваліфікації злочинів.	4	2	–	2	–
2	Злочини проти основ національної безпеки України	6	2	4/–	–	–
3	Злочини проти життя та здоров'я особи	24	6	8/2	6	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. Злочини проти волі, честі та гідності особи. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина – 21 год						
4	Злочини проти волі, честі та гідності особи	6	2	–/2	2	–
5	Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	10	2	2/–	4	2
6	Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	5	–	2/–	2	1
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ. Злочини проти власності. Злочини у сфері службової діяльності – 69 год						
7	Злочини проти власності	40	10	6/2	20	2

1	2	3	4	5	6	7
8	Злочини у сфері службової діяльності	29	8	4/2	14	1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI. Злочини у сфері господарської діяльності. Злочини проти громадської безпеки. Злочини проти безпеки виробництва – 40 год

9	Злочини у сфері господарської діяльності	16	6	4/2	2	2
10	Злочини проти довкілля	2,5	–	2/–	–	0,5
11	Злочини проти громадської безпеки	17	4	4/2	6	1
12	Злочини проти безпеки виробництва	4,5	2	2/–	–	0,5

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Злочини проти громадського порядку та моральності. Злочини у сфері обігу наркотиків – 38 год

13	Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту	15	4	4/–	6	1
14	Злочини проти громадського порядку та моральності	18	5	4/–	8	1
15	Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення	5	1	2/–	2	–

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI. Злочини у сфері охорони державної таємниці. Злочини проти авторитету. Злочини проти правосуддя – 42 год

16	Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	6,5	2	2/–	2	0,5
----	---	-----	---	-----	---	-----

Закінчення

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
17	Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян	16,5	4	4/–	8	0,5
18	Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	2	–	–	2	–
19	Злочини проти правосуддя	11	4	2/–	4	1
20	Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)	4	–	–	4	–
21	Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	2	–	–	2	–
	ВСЬОГО	244	64	68 (56/12)	96	16

3. ВИТЯГ З ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Розділ 1. Поняття Особливої частини кримінального права України, її система і значення. Наукові основи кваліфікації злочинів

Поняття Особливої частини кримінального права України, її значення. Єдність Загальної і Особливої частин кримінального права України. Відображення положень Конституції України в Особливій частині Кримінального кодексу України.

Система Особливої частини Кримінального кодексу України.

Поняття кваліфікації злочинів. Правові основи кваліфікації злочинів. Склад злочину – правова модель кваліфікації злочинів.

Розділ 2. Злочини проти основ національної безпеки України

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти основ національної безпеки України.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Види дій. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Державна зрада. Поняття державної зради. Склад злочину. Умови звільнення особи від кримінальної відповідальності за державну зраду.

Посягання на життя державного чи громадського діяча. Склад злочину.

Диверсія. Поняття диверсії. Склад злочину. Відмежування диверсії від суміжних злочинів.

Шпигунство. Поняття шпигунства. Склад злочину. Умови звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вчинила шпигунство.

Р о з д і л 3. Злочини проти життя та здоров'я особи

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти життя та здоров'я.

Злочини проти життя. Вбивство: поняття та види.

Умисне вбивство. Поняття та види. Склад умисного вбивства без обтяжуючих і пом'якшуючих обставин.

Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах. Види обтяжуючих обставин.

Умисне вбивство при пом'якшуючих обставинах, його види.

Умисне вбивство, вчинене у стані сильного душевного хвилювання. Поняття сильного душевного хвилювання. Склад злочину.

Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини. Склад злочину. Відповідальність співучасників цього злочину.

Вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Склад злочину.

Вбивство через необережність. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Доведення до самогубства. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Погроза вбивством. Склад злочину. Відмежування цього злочину від замаху на вбивство. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини проти здоров'я. Поняття, загальна характеристика та види злочинів проти здоров'я. Поняття тілесного ушкодження.

Умисне тяжке тілесне ушкодження. Поняття умисного тяжкого тілесного ушкодження і його види. Критерії визнання тілесного ушкодження тяжким. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки умисного тяжкого тілесного ушкодження. Відмежування

тяжкого тілесного ушкодження, внаслідок якого сталася смерть потерпілого, від умисного та необережного вбивства.

Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Поняття середньої тяжкості тілесного ушкодження. Критерії визнання тілесного ушкодження таким, що є середньої тяжкості. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне у стані сильного душевного хвилювання. Поняття сильного душевного хвилювання (фізіологічного афекту). Склад злочину.

Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Поняття перевищення меж необхідної оборони. Поняття перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця. Склад злочину.

Умисне легке тілесне ушкодження. Поняття легкого тілесного ушкодження та його види. Критерії визнання тілесного ушкодження легким. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження. Поняття тяжкого та середньої тяжкості тілесного ушкодження. Склад злочину.

Побої і мордування. Поняття побоїв і мордування. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від тілесних ушкоджень.

Катування. Поняття катування. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування катування від інших злочинів проти життя і здоров'я.

Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Умисне зараження іншої особи вірусом імунодефіциту чи іншої невиліковної інфекційної хвороби, що є небезпечною для життя людини. Склад злочину.

Зараження венеричною хворобою. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини, що ставлять у небезпеку життя і здоров'я людини у сфері медичного обслуговування. Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. Склад злочину.

Незаконна лікувальна діяльність. Склад злочину.

Ненадання допомоги хворому медичним працівником. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення прав пацієнта. Склад злочину.

Незаконне проведення дослідів над людиною. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини. Склад злочину. Відповідальність за вилучення у людини її органів або тканин, незаконну торгівлю ними, участь у транснаціональних організаціях, які займаються такою діяльністю. Кваліфікуючі ознаки.

Насильницьке донорство. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне розголошення лікарської таємниці. Поняття лікарської таємниці. Склад злочину.

Інші злочини, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини. Незаконне проведення абортів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Залишення в небезпеці. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від залишення в небезпеці.

Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Р о з д і л 4. Злочини проти волі, честі та гідності особи

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти волі, честі та гідності особи.

Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Захоплення заручників. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування захоплення заручника від незаконного позбавлення волі або викрадення людини.

Підміна чужої дитини. Склад злочину.

Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Склад злочину. Поняття експлуатації людини та уразливого стану особи. Кваліфікуючі ознаки.

Експлуатація дітей. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне поміщення в психіатричний заклад. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Р о з д і л 5. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Зґвалтування. Поняття зґвалтування. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від зґвалтування.

Примушування до вступу в статевий зв'язок. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Розбещення неповнолітніх. Склад злочину. Вік потерпілої особи. Кваліфікуючі ознаки.

Р о з д і л 6. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

Поняття, загальна характеристика і види цих злочинів.

Злочини проти виборчих прав громадян. Конституція України про охорону виборчих прав громадян.

Перешкоджання здійсненню виборчого права або права

брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Фальсифікація виборчих документів, документів референдуму чи фальсифікація підсумків голосування, надання неправдивих відомостей до органів Державного реєстру виборців чи фальсифікація відомостей Державного реєстру виборців. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення таємниці голосування. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення порядку фінансування виборчої кампанії кандидата, політичної партії (блоку). Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення законодавства про референдум. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини проти трудових прав громадян. Конституція України про профспілкові об'єднання, політичні партії, громадські організації та право громадян на працю.

Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій. Склад злочину.

Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Склад злочину. Відповідальність за переслідування журналіста.

Грубе порушення законодавства про працю. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Грубе порушення угоди про працю. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку. Склад злочину.

Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення особи від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Злочини у сфері охорони права на об'єкти інтелектуальної власності. Конституція України про захист свободи творчості та інтелектуальної власності.

Порушення авторського права і суміжних прав. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від злочинів проти власності.

Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від порушення авторського та суміжних прав.

Злочини, що посягають на інші особисті права і свободи громадян. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення недоторканності житла. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер. Склад злочину.

Порушення недоторканності приватного життя. Склад злочину.

Порушення права на отримання освіти. Склади злочинів.

Порушення права на безоплатну медичну допомогу. Склади злочинів.

Злочини проти сім'ї. Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Склад злочину.

Зловживання опікунськими правами. Склад злочину.

Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння). Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння). Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини проти свободи совісті. Конституція України про свободу світогляду і віросповідання громадян.

Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків. Склад злочину.

Незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь. Склад злочину.

Перешкоджання здійсненню релігійного обряду. Склади злочинів.

Посягання на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Р о з д і л 7. Злочини проти власності

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти власності. Об'єкт та предмет цих злочинів. Система злочинів проти власності.

Корисливі злочини проти власності, пов'язані з обертанням чужого майна на свою користь або користь інших осіб. Поняття, загальна характеристика і види корисливих злочинів, пов'язаних з обертанням чужого майна на свою користь чи користь інших осіб.

Крадіжка. Поняття крадіжки. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Грабіж. Поняття грабежу. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування грабежу від крадіжки.

Розбій. Поняття розбою. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування розбою від грабежу.

Вимагання. Поняття вимагання. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування вимагання від грабежу та розбою.

Шахрайство. Поняття шахрайства. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування шахрайства від крадіжки та грабежу.

Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних злочинів проти власності.

Інші корисливі злочини проти власності. Поняття, загальна характеристика і види цих злочинів. Їх відмежування від

корисливих злочинів, пов'язаних з обертанням чужого майна на свою користь чи користь інших осіб.

Викрадення електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від шахрайства.

Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Склад злочину. Відмежування цього злочину від суміжних злочинів проти власності.

Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом. Склад злочину.

Некорисливі злочини проти власності. Поняття, загальна характеристика і види цих злочинів.

Умисне знищення або пошкодження майна. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Погроза знищення майна. Склад злочину.

Необережне знищення або пошкодження майна. Склад злочину.

Порушення обов'язків щодо охорони майна. Склад злочину. Спеціальні ознаки суб'єкта злочину.

Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Р о з д і л 8. Злочини у сфері службової діяльності

Конституція України про підстави, межі та способи діяльності службових осіб. Значення кримінального права в боротьбі з корупцією.

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері службової діяльності. Поняття службової особи.

Зловживання владою або службовим становищем. Поняття службового зловживання. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від заволодіння чужим майном шляхом зловживання службовим становищем.

Перевищення влади або службових повноважень. Поняття та види перевищення влади або службових повноважень. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від службового зловживання. Співвідношення цього злочину з катуванням.

Службове підроблення. Поняття службового підроблення. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цього злочину із службовим зловживанням. Відмежування службового підроблення від інших злочинів, пов'язаних із підробкою документів.

Службова недбалість. Поняття службової недбалості. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від службового зловживання.

Одержання хабара. Поняття хабара. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування одержання хабара від інших злочинів, пов'язаних з одержанням незаконної винагороди.

Давання хабара. Поняття хабара. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Провокація хабара. Поняття провокації хабара. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Розділ 9. Злочини у сфері господарської діяльності

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері господарської діяльності.

Злочини у сфері кредитно-фінансової, банківської та бюджетної систем України. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Контрабанда. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних злочинів.

Ухилення від повернення виручки в іноземній валюті. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне відкриття або використання за межами України валютних рахунків. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення законодавства про бюджетну систему України. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Видання нормативно-правових або розпорядчих актів, які змінюють доходи і видатки бюджету всупереч встановленому законом порядку. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Ухилення від сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цих злочинів від порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю.

Підроблення знаків поштової оплати і проїзних квитків. Склад злочину.

Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання. Порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю. Склади злочинів. Відмежування цих злочинів від незаконного виготовлення, зберігання, збуту або транспортування з метою збуту підакцизних товарів.

Зайняття забороненими видами господарської діяльності. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконний обіг дисків для лазерних систем зчитування, матриць, обладнання та сировини для їх виробництва. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Фіктивне підприємництво. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Протидія законній господарській діяльності. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від вимагання.

Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Склади цих злочинів.

Порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цього злочину з порушенням порядку зайняття господарською та банківською діяльністю.

Порушення правил здачі дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння. Склад злочину.

Примушування до антиконкурентних узгоджених дій. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю. Склад злочину.

Розголошення комерційної або банківської таємниці. Склад злочину.

Злочини у сфері банкрутства. Фіктивне банкрутство. Склад злочину.

Доведення до банкрутства. Склад злочину. Відмежування цього злочину від фіктивного банкрутства.

Приховування стійкої фінансової неспроможності. Склад злочину. Відмежування цього злочину від фіктивного банкрутства і доведення до банкрутства.

Незаконні дії у разі банкрутства. Склад злочину.

Злочини у сфері використання фінансових ресурсів та обігу цінних паперів. Шахрайство з фінансовими ресурсами.

Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від злочинів проти власності.

Порушення порядку випуску (емісії) та обігу цінних паперів. Склади злочинів.

Виготовлення, збут та використання підроблених недержавних цінних паперів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Розголошення або використання неоприлюдненої інформації про емітента або його цінні папери. Склад злочину.

Злочини у сфері обслуговування споживачів і захисту їх прав. Незаконне виготовлення, збут або використання державного пробірною клейма. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Обман покупців та замовників. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від шахрайства.

Фальсифікація засобів вимірювання. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Випуск або реалізація недоброякісної продукції. Склад злочину.

Злочини у сфері приватизації державного і комунального майна. Незаконна приватизація державного, комунального майна. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконні дії щодо приватизаційних паперів. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від злочинів проти власності. Відповідальність за викрадення приватизаційних паперів.

Недотримання особою обов'язкових умов щодо приватизації державного, комунального майна або підприємств та їх подальшого використання. Склад злочину.

Р о з д і л 10. Злочини проти довкілля

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти довкілля.

Злочини проти екологічної безпеки. Порушення правил екологічної безпеки. Склад злочину.

Невжиття заходів щодо ліквідації наслідків екологічного забруднення. Склад злочину.

Приховування або перекручення відомостей про екологі-

чний стан або захворюваність населення. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини у сфері землеволодіння, охорони надр і атмосферного повітря. Забруднення або псування земель. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Безгосподарське використання земель. Склад злочину.

Порушення правил охорони надр. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Забруднення атмосферного повітря. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини у сфері водних ресурсів. Порушення правил охорони вод. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Забруднення моря. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відповідальність за неповідомлення про забруднення моря.

Порушення законодавства про континентальний шельф України. Склади злочинів.

Злочини у сфері охорони рослинного світу. Знищення або пошкодження лісових масивів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконна порубка лісу. Склад злочину. Відмінність незаконної порубки лісу від злочинів проти власності.

Порушення законодавства про захист рослин. Склад злочину.

Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини у сфері охорони тваринного світу. Незаконне полювання. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування незаконного полювання від злочинів проти власності.

Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від злочинів проти власності.

Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів. Склад злочину.

Порушення ветеринарних правил. Склад злочину.

Р о з д і л 11. Злочини проти громадської безпеки

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти громадської безпеки.

Злочини, пов'язані зі створенням та діяльністю злочинних об'єднань. Створення злочинної організації. Склад злочину. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Бандитизм. Поняття банди, її ознаки. Склад злочину. Відмежування бандитизму від суміжних злочинів.

Терористичний акт. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Втягнення у вчинення терористичного акту. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Публічні заклики до вчинення терористичного акту. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Створення терористичної групи чи терористичної організації. Склад злочину. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Сприяння вчиненню терористичного акту. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Поняття незаконних воєнізованих або збройних формувань. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за перебування у складі зазначених формувань.

Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення. Склад злочину.

Злочини, пов'язані із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та радіоактивними матеріалами. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або

зловживання службовим становищем. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від злочинів проти власності.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Склади злочинів. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за ці злочини.

Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів. Склад злочину.

Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Погроза вчинити викрадення або використати радіоактивні матеріали. Склади злочинів.

Злочини, пов'язані з порушенням правил, що забезпечують громадську безпеку. Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення вимог режиму радіаційної безпеки. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне ввезення на територію України відходів і вторинної сировини. Склади злочинів.

Незаконне перевезення на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Р о з д і л 12. Злочини проти безпеки виробництва

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти безпеки виробництва.

Злочини у сфері безпеки праці. Порушення вимог законодавства про охорону праці. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних злочинів.

Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Відмежування від інших злочинів проти безпеки виробництва.

Інші злочини у сфері безпеки виробництва. Порушення правил безпеки на вибухонебезпечних підприємствах або у вибухонебезпечних цехах. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних злочинів.

Р о з д і л 13. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

Злочини, що посягають на безпеку руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від диверсії та злочинів проти власності.

Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил повітряних польотів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил використання повітряного простору. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Ненадання допомоги судну та особам, які зазнали лиха. Склад злочину.

Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден. Склад злочину.

Злочини, що посягають на безпеку руху або експлуатації автотранспорту і міського електротранспорту. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Поняття транспортного засобу. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації. Склад злочину.

Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху. Склад злочину.

Незаконне заволодіння транспортним засобом. Поняття незаконного заволодіння транспортним засобом. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від злочинів проти власності. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу. Склад злочину.

Інші злочини, що посягають на безпечну роботу транспорту. Порушення чинних на транспорті правил. Склад злочину.

Пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від диверсії та інших суміжних злочинів.

Р о з д і л 14. Злочини проти громадського порядку та моральності

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти громадського порядку та моральності.

Злочини проти громадського порядку. Групове порушення громадського порядку. Склад злочину.

Масові заворушення. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку. Склад злочину.

Хуліганство. Поняття хуліганства. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування хуліганства від групового порушення громадського порядку, масових заворушень та злочинів проти особи. Кваліфікація хуліганства за сукупністю з іншими злочинами.

Злочини проти моральності. Наруга над могилою. Склад злочину.

Знищення, руйнування або пошкодження пам'яток – об'єктів культурної спадщини та самовільне проведення пошукових робіт на археологічній пам'ятці. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Жорстоке поводження з тваринами. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Створення або утримання місць розпусти і звідництва. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Поняття сутенерства. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Р о з д і л 15. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення.

Злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та інших речовин, небезпечних для здоров'я населення.

Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Поняття контрабанди. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Посів або вирощування снотворного маку чи конопель. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за цей злочин.

Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Склади злочинів. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за ці злочини.

Злочини, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами, а також обладнанням для їх виготовлення. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів, заво-

лодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини, пов'язані з незаконним вживанням наркотичних і одурманюючих засобів, а також допінгу. Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне публічне вживання наркотичних засобів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів. Склад злочину.

Спонування неповнолітніх до застосування допінгу. Поняття допінгу. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів. Склад злочину.

Інші злочини проти здоров'я населення. Порушення правил боротьби з епідеміями. Склад злочину.

Порушення правил поведінки з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Розділ 16. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

Злочини у сфері охорони державної таємниці та конфіденційної інформації. Розголошення державної таємниці. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від державної зради та шпигунства.

Втрата документів, що містять державну таємницю. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від розголошення державної таємниці.

Передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від державної зради, шпигунства і розголошення державної таємниці.

Злочини у сфері забезпечення недоторканності державних кордонів. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил міжнародних польотів. Склад злочину.

Злочини у сфері забезпечення призову та мобілізації. Ухилення від призову на строкову військову службу. Поняття військової служби. Склад злочину.

Ухилення від призову за мобілізацією. Склад злочину.

Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів. Склади злочинів.

Розділ 17. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.

Злочини у сфері використання державних символів. Конституція України про шанування державних символів.

Наруга над державними символами. Склади злочинів.

Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні. Склад злочину.

Злочини, пов'язані з перешкоджанням діяльності організацій та об'єднань громадян. Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Склад злочину.

Захоплення державних або громадських будівель чи споруд. Поняття захоплення. Склад злочину.

Злочини проти представників влади, інших службових осіб та представників громадськості. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцю. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від злочинів проти особи.

Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Втручання у діяльність державного діяча. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Склади злочинів.

Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча. Склади злочинів.

Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця. Поняття пося-

гання на життя. Склад злочину. Співвідношення цього злочину з умисним вбивством у зв'язку з виконанням потерпілим службового або громадського обов'язку.

Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. Склад злочину.

Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок. Склади злочинів.

Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої Ради. Склади злочинів.

Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Склад злочину.

Злочини у сфері використання документів і засобів отримання інформації. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від порушення таємниці листування, телеграфної або іншої кореспонденції.

Умисне пошкодження ліній зв'язку. Склад злочину.

Інші злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Одержання незаконної винагороди працівником державного підприємства, установи чи організації. Склад злочину. Відмежування від одержання хабара.

Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Склад злочину. Відмежування від вимагання.

Самоправство. Поняття самоправства. Склад злочину.

Р о з д і л 18. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку

Поняття, загальна характеристика і види злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку.

Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електров'язку. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї. Склади цих злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електров'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється. Склад злочину.

Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електров'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електров'язку. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Р о з д і л 19. Злочини проти правосуддя

Конституція України про основні принципи та порядок здійснення правосуддя в Україні. Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти правосуддя.

Злочини, які посягають на конституційні принципи діяльності органів дізнання, досудового слідства, прокуратури й суду. Завідомо незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Відмінність цього злочину від злочинів проти особистої волі особи.

Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення права на захист. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних службових і злочинів проти правосуддя.

Втручання в діяльність судових органів. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Втручання в діяльність захисника чи представника особи. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини, які посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність суддів, народних засідателів, присяжних та інших учасників судочинства. Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя. Поняття посягання на життя. Склад злочину. Відмежування від суміжних злочинів проти життя особи.

Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги. Поняття посягання на життя. Склад злочину. Відмежування від суміжних злочинів проти життя особи.

Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Склади злочинів. Відмежування від суміжних злочинів.

Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи. Склади злочинів. Відмежування від суміжних злочинів.

Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних діянь, пов'язаних із знищенням або пошкодженням майна особи.

Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування цього злочину від суміжних діянь, пов'язаних із знищенням або пошкодженням майна особи.

Злочини, які посягають на відносини, що забезпечують одержання достовірних доказів та істинних висновків у справі. Примушування давати показання. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цього злочину із катуванням.

Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Завідомо неправдиве показання. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків. Склад злочину. Умови, що виключають відповідальність особи за відмову давати показання.

Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку. Склад злочину.

Злочини, які посягають на відносини, що забезпечують своєчасне розкриття та присічення злочинів. Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист. Склад злочину.

Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Розголошення даних досудового слідства або дізнання. Склади злочинів.

Приховування злочину. Склад злочину. Відмежування приховування злочину від співучасті в ньому. Особи, які не підлягають кримінальній відповідальності за заздалегідь не обіцяне приховування злочину.

Порушення правил адміністративного нагляду. Склад злочину.

Злочини, які посягають на відносини, що забезпечують належне виконання рішень, вироків, ухвал, постанов суду і призначеного покарання. Невиконання судового рішення. Склади злочинів.

Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт або яке описано чи підлягає конфіскації. Склади злочинів. Відмежу-

вання цього злочину від заволодіння майном шляхом привласнення, розтрата або зловживання службовим становищем.

Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Склади злочинів.

Ухилення від відбування покарання у виді обмеження та у виді позбавлення волі. Склади злочинів.

Злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи. Склад злочину.

Дії, що дезорганізують роботу виправних установ. Склад злочину.

Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Втеча із спеціалізованого лікувального закладу. Склад злочину.

Р о з д і л 20. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)

Поняття, загальна характеристика і види військових злочинів. Суб'єкти військових злочинів. Відповідальність за співучасть у цих злочинах осіб, які не є спеціальними суб'єктами.

Злочини проти порядку підлеглості та військової честі. Непокора. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Невиконання наказу. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення невиконання наказу та непокори.

Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Погроза або насильство щодо начальника. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини проти порядку проходження військової служби. Самовільне залишення військової частини або місця служби. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Дезертирство. Поняття дезертирства. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування дезертирства від самовіль-

ного залишення військової частини або місця служби.

Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини проти порядку користування військовим майном та його збереження. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від злочинів проти власності та громадської безпеки.

Умисне знищення або пошкодження військового майна. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від злочинів проти власності.

Необережне знищення або пошкодження військового майна. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від умисного знищення або пошкодження військового майна та злочинів проти власності.

Втрата військового майна. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил поведіння зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних злочинів.

Злочини проти порядку експлуатації військової техніки. Порушення правил водіння або експлуатації машин. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від суміжних злочинів.

Порушення правил польотів або підготовки до них. Склад злочину.

Порушення правил кораблеводіння. Склад злочину.

Злочини проти порядку несення бойового чергування та інших спеціальних служб. Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил несення прикордонної служби. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення правил несення бойового чергування. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Порушення статутних правил внутрішньої служби. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Злочини проти встановленого порядку збереження військової таємниці. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Склади злочинів. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від державної зради та інших злочинів у сфері охорони державної таємниці.

Військові службові злочини. Зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем. Поняття військової службової особи. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення зі злочинами у сфері службової діяльності.

Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень. Поняття перевищення влади чи службових повноважень, його види. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем. Співвідношення зі злочинами у сфері службової діяльності.

Недбале ставлення до військової служби. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від зловживання військовою службовою особою владою або службовим становищем.

Бездіяльність військової влади. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Відмежування від інших військових службових злочинів.

Злочини проти порядку несення служби на полі бою і в районі воєнних дій. Здача або залишення ворогові засобів ведення війни. Склад злочину. Відмежування від державної зради.

Залишення гинучого військового корабля. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки.

Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю. Склад злочину. Відмежування від державної зради.

Добровільна здача в полон. Склад злочину. Відмежування від державної зради.

Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні. Склади злочинів. Співвідношення із державною зрадою.

Мародерство. Склад злочину. Відмежування від злочинів проти власності.

Насильство над населенням у районі воєнних дій. Склади злочинів. Відмежування від злочинів проти особи та власності.

Злочини, відповідальність за які передбачена міжнародними конвенціями. Погане поводження з військовополоненими. Склад злочину. Відмежування від злочинів проти особи.

Незаконне використання символіки Червоного Хреста або Червоного Півмісяця та зловживання ними. Склад злочину.

Р о з д і л 21. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Поняття, загальна характеристика і види злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Особливості їх суспільної небезпеки та протиправності.

Злочини проти миру. Пропаганда війни. Склад злочину.

Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни. Склади злочинів.

Порушення законів та звичаїв війни. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення із військовими злочинами.

Найманство. Поняття найманця. Склади злочинів.

Злочини проти безпеки людства. Застосування зброї масового знищення. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Співвідношення цього злочину з порушенням законів та звичаїв війни.

Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Склад злочину.

Екоцид. Склад злочину. Відмежування цього злочину від злочинів проти довкілля.

Геноцид. Поняття геноциду. Склад злочину. Співвідношення цього злочину зі злочинами проти особи. Відповідальність за публічні заклики до геноциду, виготовлення та розповсюдження матеріалів із такими закликами.

Злочини проти міжнародного правопорядку. Посягання на життя представника іноземної держави. Поняття посягання на життя. Склад злочину. Співвідношення цього злочину із злочинами проти життя особи.

Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист. Склади злочинів. Співвідношення із злочинами проти особи та власності.

Незаконне використання символіки Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Склад злочину. Співвідношення цього злочину з військовими злочинами та порушеннями законів та звичаїв війни.

Піратство. Поняття піратства. Склад злочину. Кваліфікуючі ознаки. Значення місця вчинення цього злочину для його відмежування від суміжних злочинів.

С п и с о к о с н о в н о ї л і т е р а т у р и

Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник / Ю.В.Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; За ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 624 с.

Кримінальний кодекс України: Наук.-практ. комент. / Ю.В.Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; За ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 4-тє вид., допов. – Х.: Одіссей, 2008. – 1 208 с.

Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України (1972-2009). – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2009. – 848 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2001-2005) / За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.В. Сташиса; Уклад.: В.В. Сташис, В.І. Тютюгін. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 464 с.

Практика судів України з кримінальних справ (2006-2007) / Уклад.: В.В. Сташис, В.І. Тютюгін; За заг. ред. В.В. Сташиса. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 880 с.

Кримінальний кодекс України. Практика судів України з кримінальних справ (2007-2008) / Уклад.: В.В. Сташис, В.І. Тютюгін; За заг. ред. В.В. Сташиса. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 384 с.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні методичні вказівки

Пропоновані завдання розраховані на знання студентом положень Загальної частини кримінального права України і спрямовані на закріплення теоретичного матеріалу курсу Особливої частини кримінального права України, юридичний аналіз окремих її норм, вироблення навичок правильного застосування закону про кримінальну відповідальність при кваліфікації злочинів. В основу переважної більшості завдань покладено конкретні кримінальні справи із судової практики Верховного Суду України та місцевих судів, а також слідчо-судової практики правоохоронних та судових органів м. Харкова і Харківської області.

При виконанні конкретних завдань рекомендується використовувати Конституцію України, чинні міжнародні договори, декларації, конвенції, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Кримінальний кодекс України (далі – КК України), інші закони та підзаконні нормативно-правові акти України, постанови Пленуму Верховного Суду України, підручники з кримінального права, лекційний матеріал, наукові джерела (монографії і статті).

Для вирішення конкретної проблеми, поставленої в завданні, слід дотримуватися такої послідовності:

– визначити місце злочину в системі Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – Особлива частина КК України). Наприклад, умисне вбивство передбачене Розд. II Особливої частини КК України “Злочини проти життя та здоров'я особи” (ст. 115);

– якщо диспозиція відповідної статті Особливої частини КК України є описовою, тобто містить визначення поняття злочину, необхідно знати це визначення та розкрити його зміст (наприклад, вбивство – це умисне або через необережність протиправне заподіяння смерті іншій людині);

– проаналізувати ознаки складу цього злочину (об'єкта, предмета (за наявності), об'єктивної та суб'єктивної сторін, суб'єкта);

– з’ясувати зміст кваліфікуючих обставин розглядуваного злочину (наприклад, при умисному вбивстві: з корисливих мотивів, повторно, за попередньою змовою групою осіб та ін.) – у законі це обтяжуючі обставини;

– відмежувати розглядуваний злочин від суміжних (наприклад, умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК України), від умисного вбивства (ст. 115 КК України) та вбивства через необережність (ст. 119 КК України).

Рішення завдань за окремими темами мають бути виконані у письмовій формі (у зошиті) і відповідати таким вимогам:

1. Необхідно встановити наявність або відсутність складу злочину в діянні особи (осіб), характеристика якого надана в завданні. Якщо вчинене не містить складу злочину, то слід точно вказати, які саме ознаки складу злочину відсутні.

2. Якщо діяння містить склад злочину – дати юридичну кваліфікацію (вказати пункт, частину статті Особливої частини КК України, яка підлягає застосуванню). У разі незакінченого злочину – визначити стадію вчинення злочину, а при співучасті – вид співучасників та форму співучасті, пославшись на відповідні частини ст. 27, 28 Загальної частини КК України. Якщо з питань кваліфікації злочину є роз’яснення Пленуму Верховного Суду України, рішення має містити розгорнуте посилання на ці роз’яснення.

3. Кваліфікація злочину має бути детально мотивована шляхом юридичного аналізу складу злочину, тобто характеристики об’єкта (з урахуванням класифікації), предмета (за наявності), потерпілого (при необхідності), об’єктивної і суб’єктивної сторін та суб’єкта злочину. Аналіз передбачає обов’язкове встановлення відповідності фактичних ознак суспільно небезпечного діяння, яке описане в завданні, всім ознакам (елементам) складу злочину, що передбачений відповідною статтею Особливої частини КК України. З урахуванням конструкції складу злочину важливо визначити момент його закінчення. На підставі вимог ст. 24 і 25 КК України та законодавчого окреслення суб’єктивної сторони злочину слід вказати форму і вид вини, розкрити зміст її інтелектуального та вольового моментів, факу-

льтативні ознаки суб'єктивної сторони злочину. Характеризуючи суб'єкт злочину, слід відповідно до ст. 18 КК України назвати три обов'язкові його ознаки, а також ознаки спеціального суб'єкта, якщо вони передбачені статтею Особливої частини КК України.

4. Якщо встановлено кваліфікуючі ознаки, необхідно розкрити їх зміст.

5. При сукупності злочинів вчинення самостійних злочинів декількома особами та злочину у співучасті необхідно кваліфікувати кожний із злочинів окремо, мотивуючи це відповідним чином.

На практичних заняттях студент доповідає обставини задання і своє рішення.

Кожен студент може брати участь в обговоренні запропонованого рішення, доповнити або розвинути його. Якщо хто-небудь із студентів має рішення, яке відрізняється від запропонованого, його слід викласти й обговорити.

Викладач підсумовує висловлені пропозиції щодо правильності рішення, акцентуючи увагу на допущених помилках та способах їх усунення. На підставі висновку викладача студенти повинні внести у свої відповіді корективи на полях зошита для практичних занять.

Студент повинен готуватися і брати участь у колоквіумах, які проводяться за графіком практичних занять. Ця активна форма оволодіння знаннями передбачає обговорення теоретичних питань за відповідною темою. Для успішної підготовки до колоквіуму необхідно: ознайомитися з програмою навчальної дисципліни “Кримінальне право України”, питаннями, які винесені для обговорення на колоквіумі, відповідними статтями КК України та іншими нормативними актами; повторити матеріал, викладений на лекціях, у підручниках, науково-практичних коментарях, монографічній літературі; розглянути матеріали судової практики (рішення, висновки Конституційного Суду України, постанови Пленуму Верховного Суду України та ін.).

На колоквіумі студент повинен брати участь в обговоренні питань, які розглядаються, і виявити знання законодавства, теоретичного матеріалу та судової практики.

Відвідування практичних занять є обов'язковим для студентів. Якщо студент був відсутнім на практичному занятті або не виконав у письмовій формі домашнє завдання чи одержав під час занять незадовільну оцінку, він повинен відпрацювати цю тему індивідуально.

Відповідь на всі додаткові запитання студент може одержати, звернувшись до чергового викладача кафедри кримінального права.

Приклад розв'язання завдання за темою “Злочини проти власності”

У м о в а : Акрамовська подала до Пенсійного фонду підроблену довідку про те, що вона з лютого 1997 р. до вересня 2000 р. працювала на фабриці, тоді як насправді в цей час вона відбувала покарання у виді позбавлення волі за крадіжку. У зв'язку з поданням цієї довідки Акрамовській була нарахована пенсія, яку вона одержувала щомісячно до виявлення підробки. За цей час вона незаконно одержала 2 524,5 грн.

Вирішіть питання про відповідальність Акрамовської.

Р і ш е н н я : У діях, вчинених Акрамовською, вбачаються ознаки злочинів, передбачених ст. 190 (Шахрайство) та ст. 358 КК України (Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів).

Злочин, передбачений ст. 190 КК України (Шахрайство), відноситься до групи злочинів проти власності (Розд. VI Особливої частини КК України).

Родовим об'єктом шахрайства є відносини власності.

Основним безпосереднім об'єктом цього злочину є суспільні відносини з приводу права держави, юридичних та фізичних осіб володіти, користуватися і розпоряджатися належним їм майном або правом на майно. Як випливає з умов завдання, Акрамовська незаконно одержувала гроші з Пенсійного фонду, порушуючи право власності держави.

Предметом шахрайства є майно або право на майно. Відповідно до умов завдання Акрамовська заволоділа майном, а саме грошима. Майно як предмет шахрайства характеризується такими ознаками: юридична – належність майна на праві власності

певній особі чи державі (пенсія, яка видається з державного бюджету, належить державі); економічна – майно має вартість, виражену в ціні (винна заволоділа грошовими коштами у сумі 2 524,5 грн.); фізична – майно є предметом матеріального світу (гроші є таким предметом, і Акрамовська заволоділа ними).

З об'єктивної сторони шахрайство характеризується чотирма обов'язковими ознаками: 1) діяння, а саме заволодіння чужим майном чи правом на майно; 2) наслідки у виді майнової шкоди, заподіяної власнику; 3) причинний зв'язок між діянням та наслідками, що настали; 4) спосіб вчинення, яким є обман чи зловживання довірою. За конструкцією складу шахрайство є злочином із матеріальним складом і вважається закінченим з моменту заподіяння майнової шкоди.

Відповідно до умов завдання Акрамовська незаконно, шляхом обману, заволоділа державними грошима, тобто у неї виникла фактична можливість розпорядитися ними на свій розсуд. Обман Акрамовської полягав у поданні підробленої довідки про наявність необхідного трудового стажу, який є підставою для призначення їй трудової пенсії. У подальшому Акрамовська щомісячно одержувала пенсію.

Специфікою заволодіння майном при шахрайстві є те, що майно добровільно було передано винній особі, оскільки у працівників Пенсійного фонду виникло переконання у наявності обов'язку нарахувати і сплачувати винній трудову пенсію, хоча фактично їх воля була сфальсифікована.

Акрамовською була завдана шкода Пенсійному фонду на суму 2 524,5 грн. З метою визначення розміру заподіяної шкоди в еквіваленті неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – нмдг) необхідно, керуючись положеннями Законів України “Про податок з доходів фізичних осіб” та “Про державний бюджет України”, вказану суму поділити на половину розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного року. Станом на 2009 р. це становить 8,2 нмдг. Таким чином, Акрамовська заволоділа майном у значному розмірі. Між вчиненим діянням та наслідками, що настали, є необхідний прямиий причинний зв'язок.

З суб'єктивної сторони шахрайство є злочином, що вчинюється з прямим умислом, мотив і мета – корисливі.

Акрамовська усвідомлювала суспільну небезпеку подання до органу соціального забезпечення підробленої довідки про наявність трудового стажу і незаконність наступного одержання нею грошей, передбачала неминучість нарахування їй пенсії та настання наслідків у виді заподіяння майнової шкоди і бажала їх настання.

Суб'єктом шахрайства злочину є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Умови завдання дають підстави вважати, що Акрамовська відповідає цим ознакам.

Незважаючи на систематичність незаконного одержання пенсії (грошових коштів), кожне наступне одержання пенсії не можна кваліфікувати як вчинене повторно, оскільки діяння Акрамовської є єдиним продовжуваним злочином. Початком вчинення нею шахрайства слід вважати подання до Пенсійного фонду підробленої довідки про наявність трудового стажу. У подальшому злочин складається з численних тотожних дій (щомісячне одержання пенсії). Гроші одержувались з одного джерела (Пенсійного фонду).

Разом з тим шахрайство Акрамовська вчинила після відбуття покарання за інший злочин проти власності, а саме за крадіжку. Згідно з приміткою до ст. 185 КК України шахрайство, вчинене після крадіжки, за умови, що не минули строки давності притягнення до кримінальної відповідальності за попередній злочин, а у разі засудження – за умови наявності судимості за цей злочин, визнається повторним і кваліфікується за ч. 2 ст. 190 КК України.

Таким чином, діяння Акрамовської (заволодіння грошовими коштами в сумі 2 524,5 грн.) слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 190 КК України.

Щодо ознак іншого складу злочину, який вбачається в діяннях Акрамовської, слід відмітити, що підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів належить до злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян (Розд. XV Особливої частини КК України). Характеристика ознак злочину цієї групи не охоплюється планом по вивченню злочинів проти власності і тому при розв'язанні цієї задачі не наводиться.

З а в д а н н я

Т е м а 1. Поняття Особливої частини кримінального права України, її система і значення. Наукові основи кваліфікації злочинів

(тема вивчається самостійно)

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття Особливої частини кримінального права України, її значення. Єдність Загальної і Особливої частин кримінального права України. Відображення положень Конституції України в Особливій частині Кримінального кодексу України.

2. Система Особливої частини Кримінального кодексу України.

3. Поняття “кваліфікація злочинів”. Правові основи кваліфікації злочинів: ознаки злочину та їх значення для кваліфікації; склад злочину – правова модель кваліфікації злочинів.

4. Конкуренція норм Особливої частини Кримінального кодексу України. Правила кваліфікації при наявності конкуренції норм.

5. Значення норм Загальної частини кримінального права України для правильної кваліфікації злочинів.

Т е м а 2. Злочини проти основ національної безпеки України

1. Громадянин України Самусь отримав від представника іноземної держави завдання, згідно з яким він повинен був дістати відомості про розташування стратегічних військ Збройних Сил України і передати їх кур'єру. За виконання цього завдання Самусю пообіцяли сплатити 2 000 доларів США. Самусь почав стежити за своїм родичем, який мав доступ до цих відомостей.

Однак потім з'явився майбутньої відповідальності й заявив в органи державної влади про свій зв'язок з представником іноземної держави.

Вирішіть питання про відповідальність Самуся.

В а р і а н т : Самусь був громадянином Болгарії, діяв на території України і звернувся до органів Служби безпеки України.

2. Недопалко написав та видав за власний рахунок книгу у жанрі політичної фантастики, в якій освітлювалась війна між Україною та Росією, що відбувалась у майбутньому. На сторінках книги дійові особи неодноразово висловлювали думку про те, що війни могло б і не бути, якби державну владу в Україні вчасно захопили проросійськи налаштовані політики. Робітниками СБУ була порушена кримінальна справа за ч. 2 ст. 109 КК України. Недопалко був звинувачений у розповсюдженні матеріалів із закликами до захоплення державної влади.

Вирішіть питання про відповідальність Недопалка.

3. Громадянин України Підлісний побачив у мережі Інтернет оголошення з пропозицією роботи. В оголошенні пропонувалась оплата за проведення аналітичної роботи, яка полягала в узагальненні економічних, соціально-демографічних та ресурсних показників Харківської області за відповідною схемою. Дані для аналізу потрібно було брати з відкритих місцевих джерел масової інформації. Отримані узагальнення та висновки Підлісний декілька разів відсилав через засоби зв'язку мережі Інтернет за вказаною адресою. Кожного разу після відправки матеріалів на його рахунок в установи банку надходили з-за кордону валютні кошти. Як було з'ясовано пізніше, відомості таким чином збирала іноземна розвідка.

Вирішіть питання про відповідальність Підлісного.

4. Військовий конструктор Збитко розробив новий пристрій, який значно покращував точність систем наведення на зенітно-ракетних комплексах. Однак про свій винахід він не повідомив у конструкторське бюро, а зв'язався з представниками

іноземної фірми, які запропонували йому значні кошти за передачу документації про винахід. У момент передачі документації Збитка було затримано представниками правоохоронних органів.

Вирішіть питання про відповідальність Збитка.

5. Уткін познайомився з агентом іноземної розвідки Джонсоном, який запропонував йому за певну винагороду збирати та передавати таємні відомості про розташування військових частин, на що Уткін погодився. Ці відомості Уткін одержував від своєї дочки Катерини Вовченко – дружини офіцера Збройних Сил України Вовченка Юрія, який нерідко розповідав їй різні таємні відомості. Також Вовченко Юрій інколи приносив додому документи, що містили державну таємницю, і дружині вдавалося фотографувати їх. За “допомогу” Уткін ділився з дочкою винагородою, яку одержував від Джонсона.

Вирішіть питання про відповідальність Джонсона, Уткіна, Вовченко Катерини і Вовченка Юрія.

6. Народний депутат України Мартинов у своїй промові на пленарному засіданні Верховної Ради України вказав на порушення законодавства керівниками компанії “Сігма”, за що її директор Маркін вирішив депутатів помститися. Для цього він умовив свого співробітника Щукіна вбити Мартинова. Коли Щукін намагався закласти в автомобіль Мартинова вибуховий пристрій, його затримали міліціонери. Експерти встановили, що пристрій мав вибухнути під час запуску двигуна.

Вирішіть питання про відповідальність Маркіна та Щукіна за умови, що Щукіну було відомо про державну діяльність Мартинова.

В а р і а н т и : 1. Щукін не знав про те, що вчиняє посягання на життя народного депутата України. 2. Мартинов був депутатом Верховної Ради АР Крим.

7. Робітники метрополітену Прохоров і Жданов під час огляду потяга, який повернувся в депо після закінчення робочої зміни, знайшли в одному із вагонів залишену кимось сумку. Коли Прохоров спробував її відкрити, пролунав вибух, від якого

Прохоров загинув на місці події, а Жданову спричинено тяжке тілесне ушкодження. У результаті розслідування цієї справи було встановлено, що вибуховий пристрій приніс Зудін і при цьому встановив годинниковий механізм таким чином, щоб вибух стався під час руху потяга з пасажирами. У такий спосіб Зудін прагнув дестабілізувати ситуацію в державі напередодні виборів народних депутатів України.

Вирішіть питання про відповідальність Зудіна.

В а р і а н т : Вибуховий пристрій було знешкоджено за межами міста.

8. Виступаючи на каналі місцевого телебачення, член регіонального відділення АР Крим однієї із політичних партій Кривцов відмітив досягнення Російської Федерації у вирішенні політичних, економічних та соціальних питань. При цьому він додав: якби АР Крим відокремилась від України і увійшла до складу Російської Федерації, то це дозволило б значно підвищити рівень життя населення автономії. Також Кривцов засудив рішення від 1954 р. про переділ територій республік колишнього СРСР і передання Криму Українській РСР.

Чи є в діях Кривцова ознаки складу злочину? Дайте аргументовану відповідь.

В а р і а н т : Кривцов, виступаючи на телебаченні, зробив заклик до проведення на території АР Крим референдуму з вирішення питання про подальше перебування автономії у складі України.

9. Група колишніх військових із 23 осіб, діючи протягом року на території Донецької області, систематично здобувала воєннепаливну зброю, переважно викрадаючи її з військових складів, вела пошук інших військових, невдоволених існуючим політичним та економічним становищем в Україні, проводила неофіційні зустрічі з представниками різноманітних організацій Російської Федерації та Білорусі, на яких обговорювалися умови політичного визнання цієї групи органом державної влади, розповсюджувала серед населення України листівки із критикою дій Президента та уряду України. Крім того, керівниками групи був

розроблений план збройного встановлення в Україні режиму управління державою групою військових.

Вирішіть питання про відповідальність зазначених осіб.

10. Катер охорони державного кордону в Чорному морі затримав турецьку шхуну, екіпаж якої здійснював незаконний вилов риби у територіальних водах України. Під час переслідування турецької шхуни українські прикордонники були обстріляні військовим кораблем Туреччини, який перебував на рейді в нейтральних водах. У зв'язку з цим капітан українського катера зробив відповідне повідомлення командуванню і дав наказ відкрити вогонь на ураження противника. На цьому сутичка припинилась, турецький військовий корабель відійшов углиб нейтральних вод, а рибальська шхуна була затримана командою катера. Як згодом було з'ясовано, оператор ведення вогню ракетної установки катера українських прикордонників Ставченко навмисно спрямовував ракети мимо турецького військового корабля, оскільки був завербований розвідкою цієї країни, систематично за грошову винагороду передавав відомості про місцезнаходження кораблів охорони морського кордону України і розраховував на винагороду за відвернення обстрілу.

Вирішіть питання про відповідальність Ставченка.

11. Перебуваючи у відрядженні за кордоном, громадянин України Яшков був завербований іноземною розвідкою і дав згоду на збір та передачу відомостей, що містять державну таємницю. Прибувши з відрядження в Україну, Яшков з мотивів каяття добровільно повідомив органи СБУ про надану ним згоду на співробітництво з іноземною розвідкою.

Чи підлягає Яшков звільненню від кримінальної відповідальності за ст. 111 КК України? Порівняйте норми про звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 111 і ст. 114 КК України.

12. Народного депутата України Кавуна було вбито під час прогулянки в парку. У зв'язку з цим був затриманий Низов,

який на допиті заявив, що неодноразово звертався до Кавуна з проханням розробити та прийняти закон про доступне житло. На підставі такого закону, на думку Низова, він міг би поліпшити житлові умови для себе і своєї сім'ї у складі дружини, двох неповнолітніх дітей та матері. Але на всі звернення Низова Кавун повідомляв, що це питання на розгляді. Отримання вкотре негативної відповіді штовхнуло Низова на вбивство.

Вирішіть питання про відповідальність Низова.

В а р і а н т : Низов на допиті заявив, що вбив Кавуна на замовлення; про те, що він народний депутат, не знав.

13. До міста Севастополя приїхав громадянин Російської Федерації Львовчкін. Будучи членом націоналістичної партії, він мав при собі літературу націоналістичного змісту, яку роздавав безкоштовно всім бажаючим. Орендуючи приміщення, Львовчкін під виглядом проведення літературних вечорів проводив агітаційну роботу з закликами поновити справедливість і визнати м. Севастополь російським містом. Під час одного з виступів Львовчкін був затриманий співробітниками СБУ.

Вирішіть питання про відповідальність Львовчкіна.

14. Лісовенко мешкав поруч з аеродромом військ протиповітряної оборони і протягом місяця відмічав у блокноті час злетів та посадок бойових літаків. Після цього він намагався продати ці записи співробітнику консульства США, але той повідомив про дії Лісовенка у міліцію.

Вирішіть питання про відповідальність Лісовенка.

15. Співробітнику СБУ Петрову при виконанні оперативно-розшукових заходів щодо особи, яка обіймала одну з керівних посад спеціалізованого закритого підприємства Міністерства оборони України, стала відома секретна інформація стосовно технології виготовлення ракет. Цю інформацію Петров запропонував представнику однієї іноземної фірми, яка займається аналогічною діяльністю, за значну винагороду та сприяння в отриманні статусу політичного біженця. Отримавши згоду, Петров домовився з представником фірми про місце передачі інформа-

ції. Під час зустрічі і передачі інформації Петров та представник фірми були затримані співробітниками СБУ.

Вирішіть питання про відповідальність Петрова та представника іноземної фірми.

Додаткова література

Діордіца І. Родовий об'єкт злочину “Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади” // Підприємництво, госп-во і право. – 2006. – № 11. – С. 154-157.

Про державний кордон: Закон України від 4 листоп. 1991 р. // Там же. – 1992. – № 2.

Про державну таємницю: Закон України від 21 січ. 1994 р. // Там же. – 1994. – № 16.

Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 черв. 2003 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 39.

Тема 3. Злочини проти життя та здоров'я особи

Злочини проти життя особи

16. Дудник разом з Качковським, який мав допомагати йому у виконанні будівельних робіт, розпивав алкогольні напої під час обідньої перерви. Коли Дудник відлучився, Качковський сам допив горілку і заснув на подвір'ї. Після закінчення перерви Дудник повернувся і намагався розбудити Качковського, але той тяжко образив Дудника і продовжив дрімати. Обурившись на це і побачивши, що Качковський сам випив частину горілки, а крім того, пригадавши про не повернений йому давній борг, Дудник вилив на одяг Качковського бачок гасу і підпалив. Потерпілий від одержаних опіків через два тижні помер у лікарні.

Вирішіть питання про відповідальність Дудника.

17. Кочегар Швидко через неприязні стосунки кинув в

обличчя своєму троюрідному братові Кизі лопату розпеченого вугілля, від чого потерпілий зазнав численних опіків і знепритомнів. Побоюючись відповідальності, Швидко кинув непритомного Кизю в піч, де той згорів живцем. Коли дружина загиблого через три дні прийшла до котельної спитати про свого чоловіка, Швидко вбив її молотком і труп також спалив. Потерпіла була на восьмому місяці вагітності близнятами.

Вирішіть питання про відповідальність Швидка.

18. Гураль, проводжаючи після кіносеансу Вакулову до дому, в лісопарку намагався вступити з нею у статевий зв'язок. Вакулова вчинила опір. Тоді він вийняв ніж і почав їй погрожувати. Вакулова закричала і намагалась втекти. Проте Гураль наздогнав її і згвалтував, а потім наніс три ножових поранення в груди, від яких потерпіла померла. Щоб приховати заподіяне, Гураль розчленував труп Вакулової і частини його сховав у різних місцях під хмизом.

Вирішіть питання про відповідальність Гураля.

19. Риндін та Сурков вирішили заволодіти автомобілем Кондратьєва. З цією метою вони сіли до нього в машину і в дорозі нанесли йому кілька ударів молотком по голові. Маючи впевненість у тому, що Кондратьєв помер, Риндін та Сурков поклали тіло у багажник, щоб з настанням сутінок відвезти його до лісу і там закопати. Але коли пізніше відкрили багажник, то побачили, що Кондратьєв живий і знаходиться у непритомному стані. Тоді Риндін та Сурков, знаючи де мешкає потерпілий, під'їхали до його будинку і зі словами: “Ну і грець з тобою, живи!” поклали Кондратьєва в городі, а самі поїхали. Кондратьєв залишився живим, але внаслідок отриманих ушкоджень був визнаний інвалідом другої групи. Вироком апеляційного суду Риндіна та Суркова було засуджено за ч. 2 ст. 15, п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України до 12 років позбавлення волі. На вирок за м'якістю покарання було подано апеляцію прокурором, який вважав, що скоєне підлягає додатковій кваліфікації ще й за п. 12 ч. 2 ст. 115 та ч. 4 ст. 187 КК України. Одночасно до вищих інстанцій звернулися адвокати засуджених зі скаргами, в яких поставили питання про звільнен-

ня Риндіна та Суркова від кримінальної відповідальності на підставі ч. 1 ст. 31 КК України, як осіб, що добровільно відмовилися від доведення злочину до кінця.

Вирішіть питання про відповідальність Риндіна та Суркова.

20. Близько 21-ї год Акулін розмовляв на вулиці з Глизіним. До них підійшов п'яний Положенко і без будь-якого приводу вдарив Акуліна по обличчю. Відштовхнувши хулігана, Акулін покликав на допомогу свого знайомого Олейнікова, який у цей час виходив з будинку. Положенко, продовжуючи хуліганські дії, забіг до себе додому, схопив мисливську рушницю, зарядив її дробинами і вискочив на вулицю. Потім Положенко з близької відстані зробив постріл у напрямку Акуліна, але заряд попав у живіт Олейнікова, який в цей момент підходив до Акуліна. Потерпілому було спричинено тяжкі тілесні ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Положенка.

21. Звільнений з місця позбавлення волі Давидов, зламавши вночі віконні запори, проник у садовий будиночок Лісовського і викрав речі на суму 4 000 грн. Після цього вийшов на присадибну ділянку Шароніна, де почав збирати полуниці. Побачивши це, Шаронін прогнав Давидова, нанісши йому побої. Наступної ночі Давидов повернувся на садибу Шароніна і, переконавшись, що хазяїн спить, облив двері будиночка бензином та підпалив. Пожежею садовий будиночок був знищений, а Шаронін, якого від загибелі у вогні живцем врятували сусіди, внаслідок сильних опіків помер у лікарні.

Вирішіть питання про відповідальність Давидова.

22. Сироватко, Барановський та Алфьоров вирішили пограбувати Леонович (жінку похилого віку), яка за їхніми відомостями мала значну грошову суму. З цієї метою всі троє прибули в село Калинове і, дочекавшись темноти, підійшли до будинку Леонович. Алфьоров та Барановський розбили скло вікна і проникли в будинок, а Сироватко, відповідно до розробленого плану, залишилася стежити на вулиці. У будинку Алфьоров та Бара-

новський почали бити Леонович, вимагаючи гроші, а потім задушили її. Через деякий час Сироватко зайшла в будинок і стала докоряти Алфьорову та Барановському за повільність та за те, що не вдалося знайти гроші. Після цього всі троє, захопивши пляшки з самогоном, зникли з місця події.

Вирішіть питання про відповідальність Сироватко, Алфьорова, Барановського.

23. Павлов вирішив убити Хромова з метою вступити в шлюб з його дружиною. Розробивши план вбивства, він вмонтував у корпус кишенькового ліхтарика саморобний вибуховий пристрій. Одного разу, побачивши, що Хромов повертається з клубу в компанії друзів, Павлов підкинув цей ліхтарик на дорогу. Один з учасників компанії підняв його і спробував ввімкнути світло. Стався сильний вибух, внаслідок якого було вбито двох чоловіків, а Хромову заподіяні тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Вирішіть питання про відповідальність Павлова.

24. Маскач прийшов додому до Бабіна і почав вимагати від нього повернення боргу в сумі 2 000 грн. На цій підставі між ними виникла сварка, що перейшла у бійку, під час якої Маскач наносив потерпілому удари пляшкою, руками і ногами по голові та інших частинах тіла. Коли Бабін упав на підлогу і знепритомнів, Маскач скористався його безпорадним станом, обшукав кишені його одягу і забрав гроші, що там були. Від отриманих ушкоджень Бабін помер. Слідчий кваліфікував скоєне за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України як вбивство з корисливих мотивів.

Визначте, чи правильна така кваліфікація.

25. Працівник фермерського господарства Сумін одного разу заявив керуючій справами Чуніхіній, що призначеними для годівлі тварин двома лантухами комбікорму він скористався у власних цілях. Чуніхіна почала вимагати, щоб він повернув комбікорм і, отримавши відмову, повідомила про це власнику господарства. Через декілька днів Сумін прийшов на ферму, щоб помститися Чуніхіній, і побачив там її 17-річного сина. Ви-

рішивши поквитатися на синові Чуніхіної, Сумін наніс йому перший удар ножем. Від цього потерпілий закричав, а коли Сумін спробував нанести ще один удар, почав чинити опір, хапаючи його за руки, тому другий удар був слабким. На крики сина Чуніхіної прибігли люди, і Сумін з місця події втік. Потерпілому були заподіяні тяжкі тілесні ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Суміна.

26. Водій вантажівки Самсонов побачив дівчину з парубком, що йшли по дорозі. Дівчину він упізнав. Це була Антонова, яка жила в сусідньому селищі, а парубок був йому не знайомий. Не знав його й Петренко, який сидів поруч із Самсоновим у кабіні. “Приїхав до нашого району – і відразу залицяється до дівчат!” – так, за словами Петренка, вигукнув Самсонов і спрямував вантажівку на молодих людей. Від заподіяних травм незнайомиць, яким виявився Повадін, помер, а Антонова зазнала тяжких тілесних ушкоджень.

Вирішіть питання про відповідальність Самсонова.

27. Коваленко перебував у незарєстрованому шлюбі з Лебеденко Ніною. Коли вона повідомила йому, що вагітна і аборт робити вже пізно, Коваленко запропонував їй будь-яким способом позбавитися дитини. При цьому він попередив, що у разі відмови припинить зв’язок з нею. Тоді Лебеденко умовила свою сестру Віру допомогти їй вбити дитину, як тільки та з’явиться на світ. Коли дитина народилася, сестри задушили її подушкою. Труп дитини їхня мати, Лебеденко Євдокія, яка не брала участі у вбивстві, винесла в садок і закопала.

Вирішіть питання про відповідальність Коваленка, Лебеденків – Ніни, Віри та Євдокії.

28. 48-річна Любимова вийшла заміж за 65-річного інваліда Шестерньова, який продав свій будинок і речі та переїхав жити до неї. Свої гроші в ощадному банку, виручені за продане майно, Шестерньов заповів Любимовій. Через кілька місяців Любимова задумала позбутися Шестерньова і заволодіти депозитом. Для втілення свого наміру вона за винагороду вмовила Та-

ріна допомогти їй у вбивстві Шестерньова і розпочала чистку криниці, що була у дворі. Залучений до чистки криниці Тарін та Любимова штовхнули в неї Шестерньова, який також брав участь у роботі. Тарін одразу після цього пішов, а Любимова, почувши крики потерпілого, накрила криницю ковдрою, щоб заглушити їх. Через деякий час Шестерньов захлинувся і потонув.

Вирішіть питання про відповідальність Любимової і Таріна.

29. Мусабаликов, який був інвалідом, часто сварився зі своєю дружиною, яка пилячила, вела непристойний спосіб життя, йшла з дому, залишаючи його з дітьми, пропивала речі, гроші. Одного разу під час сварки Мусабаликов убив дружину сокирою. Труп заховав у сараї, щоб не бачили діти, а вночі, щоб приховати сліди злочину, розчленував його і закопав у лісі. Суд, враховуючи факт розчленування, засудив Мусабаликова за вбивство з особливою жорстокістю за п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України.

Визначте, чи правильно було кваліфіковано дії Мусабаликова.

30. Знаходячись разом з Коняєвим у лісі, Базаєв пострілом з рушниці вбив його. Було встановлено, що Коняєв страждав на шизофренію і умовив Базаєва вбити його, що останній і зробив із співчуття до хворого.

Вирішіть питання про відповідальність Базаєва.

31. Учень десятого класу 16-річний Уваров приніс у школу виготовлену ним вогнепальну зброю (самопал). Демонструючи його однокласникам, Уваров декілька разів намагався зробити постріл у вікно, але пристрій не спрацював. На перерві він наставив самопал на свою сусідку по парті Спиридонову і зі словами: “От і прийшов твій кінець”, – чиркнув по сірці. Самопал спрацював, шматочок металу, яким він був заряджений, влучив Спиридоновій у серце, і вона померла на місці. Слідчий кваліфікував учинене як умисне вбивство з хуліганських мотивів. У суді адвокат звертав увагу на те, що Спиридонова й Уваров не тільки ніколи не конфліктували, а й знаходилися в друж-

ніх стосунках, часто спілкувалися поза школою, до того ж їхні батьки приятелювали. Уваров мав виключно позитивні характеристики, до агресії схильним не був, через те, що трапилося, знаходився у стані глибокої депресії.

Вирішіть, як необхідно кваліфікувати дії Уварова.

Злочини проти здоров'я особи

32. Під час сварки, що перейшла в бійку, Сонцев наніс Бокову удар ножом у груди, у зв'язку з чим Боков був прооперований і знаходився в лікарні протягом семи днів. Після виписки з лікарні Боков ще два тижні не виходив на роботу через непрацездатність.

Вирішіть питання про відповідальність Сонцева. Дайте відповідь на запитання: чи має значення для кваліфікації відповідальності тривалість непрацездатності потерпілого?

33. Нікітіна, коли довідалася, що її чоловік перебував в інтимному зв'язку з Васильєвою, вирішила помститися останній. Взявши пляшечку з сірчаною кислотою, Нікітіна прийшла на квартиру до Васильєвої і почала докоряти їй за те, що вона розбила сім'ю. Васильєва намагалася заспокоїти Нікітіну, але та, не вислухавши, хлопнула Нікітіній в обличчя сірчану кислоту, що заподіяло непоправне знівечення обличчя.

Вирішіть питання про відповідальність Нікітіної. Дайте відповідь на запитання: чи змінилася б кваліфікація злочину, якби заподіяне ушкодження можна було б усунути шляхом проведення косметичної операції?

34. Вулицею їхала вантажна машина з негашеним вапном. Хлопчики – Семенов, Гришин і Кашин, які каталися на ковзанах, причепилися до кузова машини, щоб проїхатися. Вантажник Пожаров спочатку лайав їх нецензурними словами, а після цього захопив лопатою вапно і кинув його у напрямку хлопчиків. Семенов і Кашин відвернулися, а Гришину було заподіяно опік обличчя, внаслідок чого він утратив зір на одне око.

Вирішіть питання про відповідальність Пожарова.

35. Матвієнко, який повертався поїздом з колонії після відбуття покарання, зустрів у вагоні Дамовського – колишнього засудженого із тієї ж колонії, з яким свого часу склалися неприязні стосунки. Дочекавшись ночі і не бажаючи їхати з ним в одному вагоні, Матвієнко вивів Дамовського в тамбур “для розмови” і зіштовхнув із поїзда. На щастя, в той момент поїзд їхав по високому насипу, і Дамовський, падаючи з поїзда, скотився по ньому, не зазнавши тілесних ушкоджень.

Вирішіть питання про відповідальність Матвієнка.

36. Пенсіонер Івкін приїхав на свою дачну ділянку, де став невідомого, який викопував моркву. Буряк і картопля вже були викопані, а грядки перцю, помідорів, капусти та огірків – витоптані. Івкін, котрий вклав багато праці у вирощування овочів та розраховував на хороший урожай, що важливо з огляду на його незначну пенсію, став кричати, вимагаючи, щоб той забрався геть з його ділянки та заплатив за заподіяну шкоду. У відповідь на це невідомий, яким виявився Машев, насміхаючись над Івкіним, спробував покинути дачну ділянку. З Івкіним відбулась істерика, він накинувся на Машева і почав бити його кулаками, внаслідок чого Машеву було заподіяно тяжких тілесних ушкоджень, що спричинили смерть останнього.

При порушенні кримінальної справи слідчий кваліфікував скоєне Івкіним за ч. 2 ст. 121 КК України як умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого. Прокурор наполягав на перекваліфікації дій Івкіна на ст. 123 та ч. 1 ст. 119 КК України.

Чи можна оцінити дії Івкіна як вчинені у стані сильного душевного хвилювання? Чи підлягає він кримінальній відповідальності та за якою статтею (статтями) КК України?

37. Іванов наприкінці літа о 12-й год побачив на своєму городі раніше не знайомого йому Харченова, який вже накопав там три мішки картоплі та продовжував її копати далі. У відповідь на зауваження та вимогу Іванова піти з городу Харченов з криком “Зараз уб’ю!” напав на Іванова та спробував вдарити його лопатою. Захищаючись, Іванов завдав Харченову удар ногою

в груди та декілька ударів кулаками в різні частини тіла. У результаті побиття Харченову були заподіяні середньої тяжкості тілесні ушкодження, а Іванов перебував на стаціонарному лікуванні шість днів та одужав.

Вирішіть питання про відповідальність Іванова та Харченова.

38. Між Трофимовим та Сватовим виникла сварка через місце на стоянці автомобілів. Трофимов вимагав, щоб Сватов прибрав свою машину з даного місця та більше ніколи її туди не ставив. Під час сварки Трофимов ззаду вдарив Сватова ножем у бік черевної порожнини. За годину Сватов помер від заподіяного проникаючого поранення у черевну порожнину з ушкодженням внутрішніх органів.

Вирішіть питання про відповідальність Трофимова.

39. Смирнова посварилася зі своєю знайомою Турковою, яка працювала піаністкою, і вилила на пальці її рук острів, внаслідок чого та повністю втратила професійну працездатність. Іншу роботу Туркова виконувати могла, але не бажала.

Вирішіть питання про відповідальність Смирнової.

40. У матері Климова виникла суперечка з сусідами – співвласниками житлового будинку, де вона мешкала. Одного разу Климов почув, що сусід забороняє їй користуватися спільним туалетом. У гніві він схопив сокиру і з криком: “Ну, начувайся!” – кинувся на сусіда. На крик вибігли родичі сусіда, які роззброїли Климова, побили та, зв’язавши його, викликали міліцію. Климову під час побиття було зламано декілька ребер.

Вирішіть питання про відповідальність Климова та родичів сусіда.

В а р і а н т. Климова спочатку зв’язали, а потім побили.

Злочини, що становлять небезпеку для життя та здоров’я особи

41. Коваленко звернувся до лікаря-невропатолога Зінчен-

ко зі скаргами на погане самопочуття. Під час діагностування з'ясувалося, що Коваленко хворий на СНІД. Також стало відомо, що Коваленко одружений, має дружину і доньку, від яких свою хворобу приховує. Лікар Зінченко повідомила дружині Коваленка про хворобу її чоловіка, після чого та забрала доньку і розірвала шлюб. Коваленко звернувся до прокуратури, вимагаючи притягнути Зінченко до кримінальної відповідальності.

Вирішіть питання про відповідальність Коваленка та Зінченко.

42. Лікар сільської поліклініки акушер-гінеколог Правченко діагностувала у Тихонової вагітність терміном 22-23 тижні і тому відмовилася видати цій жінці направлення на операцію штучного переривання вагітності. Проте після умовлянь Тихонової Правченко погодилася за певну плату самостійно провести аборт у кабінеті поліклініки. Через ускладнення, що виникло одразу після операції, у Тихонової різко погіршився стан, і Правченко, викликавши машину швидкої допомоги, доставила її в гінекологічне відділення обласної лікарні. Однак Тихонова померла на четвертий день після проведеного аборт. Як встановила експертиза, смерть Тихонової була безпосередньо зумовлена проведеною Правченко операцією штучного переривання вагітності.

Вирішіть питання про відповідальність Правченко. За яких умов настає кримінальна відповідальність за незаконний аборт? Хто може бути суб'єктом цього злочину?

43. Восьмирічна дівчинка була збита автомашиною. Співробітник ДАІ доставив її в лікарню, де чергова лікарка Дишлюк поверхово оглянула потерпілу, обробила зеленкою пошкодження шкіри і, вирішивши, що госпіталізація непотрібна, відпустила додому. Через дві години дівчинка знов поступила до лікарні – вже у важкому стані, а через 30 хвилин померла. Як було встановлено слідством, смерть настала від численних пошкоджень внутрішніх органів та великої крововтрати.

Вирішіть питання про відповідальність Дишлюк.

44. До травматологічного відділення міської лікарні була доставлена Веригіна із значними пошкодженнями черевної порожнини. У лікарні їй було проведено донорське переливання крові, а через деякий час лікарі відмітили значне погіршення стану пацієнтки. Термінові реанімаційні заходи виявилися не ефективними, і пацієнтка померла. За результатами експертизи, смерть Веригіної настала через переливання крові несумісної групи. Встановлено, що переливання крові проводилося не лікарем, як це передбачено спеціальною інструкцією, а медичною сестрою – Івановою. Крім того, лікар Солованюк, який повинен був здійснювати цю операцію, не перевіряв відповідність групи крові, R-фактора донора і хворої.

Вирішіть питання про відповідальність Солованюка та Іванової. Назвіть умови відповідальності за неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК України).

45. Прооперованій Глущенко у зв'язку з терміною необхідністю було проведено переливання крові від п'яти донорів. Після виписки жодних маніпуляцій, у тому числі внутрішньовенних ін'єкцій, жінці не проводилося. Через деякий час у зв'язку з поганим самопочуттям Глущенко звернулася до лікаря. Аналізи показали, що в її крові наявна ВІЛ-інфекція. Під час чергової перевірки медперсоналу лікарні, де Глущенко прооперували, ВІЛ-інфекція була виявлена в одного з донорів. Як встановлено слідством, лікар Самчук, який проводив цю операцію, не вжив заходів щодо перевірки на ВІЛ-інфекцію всіх донорів, а лише частини з них. На допиті Самчук пояснив, що не встиг цього зробити, оскільки життя хворої було під загрозою і на необхідну перевірку зовсім не залишалось часу.

Вирішіть питання про відповідальність Самчука.

46. Лікар швидкої допомоги Глушко був викликаний до самотньої старої жінки, яка, за словами сусідів, декілька днів не виходила зі своєї кімнати. Сусіди повідомили, що у хворої, скоріше за все, інфаркт, адже останнім часом вона скаржилася на біль у серці. Відкривши двері, Глушко побачив, що вона лежить

на підлозі і перебуває у важкому стані. У квартирі було неприбрано, від хворої неприємно пахло, тому лікар “оглянув” жінку, стоячи в коридорі, через відкриті двері. Сказавши, що надає лише реанімаційну допомогу, Глушко, не звертаючи уваги на вимоги сусідів відвезти хвору в лікарню, поїхав, пообіцявши прислати спеціалізовану бригаду. Проте більше ніхто не з’явився, а на ранок хвора померла.

Вирішіть питання про відповідальність лікаря Глушка. Чи зміниться кваліфікація дій Глушка, якщо б він все ж таки оглянув хвору, проте зробив це неналежним чином, не виконав всіх необхідних дій для з’ясування стану потерпілої? Чи зміниться кваліфікація дій Глушка, якщо він був би не лікарем, а фельдшером швидкої допомоги?

47. Лікар-хірург Кононенко, проїжджаючи на своїй автомашині, збив хлопця, який раптово вибіг на дорогу, заподіявши йому тяжких тілесних ушкоджень. Злякавшись відповідальності, Кононенко поїхав з місця події, але потім повернувся і мовчки спостерігав, як перехожі, а потім і лікарі “швидкої” надають травмованому допомогу.

Вирішіть питання про відповідальність Кононенка. Чи зміниться кваліфікація вчиненого, якщо Кононенко визнають невинним у вчиненні ДТП? Чи може вплинути на кваліфікацію вчиненого той факт, що на час вчинення ДТП Кононенко офіційно знаходився у відпустці?

48. Фельдшер Діденко, який називав себе екстрасенсом, лікував людей від усіх хвороб заговорами і травами. Серед його пацієнтів була дівчинка 11 років, батьки якої зневірилися у офіційній медицині і вирішили звернутися до Діденка. Той скасував призначену лікарями медикаментозну терапію і почав лікувати хвору заговорами і травами, які включали компоненти, що були прямо протипоказані пацієнтці. У результаті такого “лікування” настало різке погіршення стану хворої, що закінчилося її смертю. Діденко запевнив батьків дівчинки, що та знаходиться в особливому різновиді коми і її стан є початком складного процесу відновлення організму. Після цього, отримавши значну грошову

суму для завершення процесу “лікування”, Діденко спробував зникнути, але був затриманий правоохоронними органами.

Вирішіть питання про відповідальність Діденка.

Додаткова література

Борзенков Г.Н. Квалификация преступлений против жизни и здоровья: Учебно-практ. пособие. – М.: Зерцало-М, 2005. – 144 с.

Гринчак С. В. Порухення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини: підстави кримінальної відповідальності: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2007.

Декларація відносно трансплантації людських органів, прийнята на 39-й Всесвітній медичній асамблеї у жовтні 1987 р. // Медичне право України: Зб. нормат.-прав. актів / Упоряд. і наук. ред. Н.Б. Болотіна. – К.: Ін Юре, 2001. – С. 395-397.

Зб. матеріалів міжнар. наук. – практ. конф. (Харків, 25-26 жовт. 2001 р.) / Ред. кол.: В.В. Сташис (голов. ред.), В.Я. Тацій, В.І. Борисов та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 272 с.

Злочини проти особистої волі людини: Міжнар. практ. семінар (Харків, 19-20 верес. 2002 р.) // Зб. матеріалів. – Х.: Лествиця Марії, 2002.

Кабурнеев Э.В. Проблемы ответственности за убийство, совершенное с особой жестокостью, либо общеопасным способом // Рос. криминолог. взгляд. – 2007. – № 1.

Короленко М.П. Кваліфікація і класифікація умисних вбивств при обтяжуючих обставинах: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2002.

Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: Матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 22-23 квіт. 2004 р.) / Ред. кол.: В.В. Сташис (голов. ред.) та ін. – К.-Х.: Юрінком Інтер, 2004. – 260 с.

Кучер В.І. Кримінально-правові проблеми вчинення злочинів способом особливо жорстокого поведіння: Моногр. – К.: Азимут-Україна, 2004. – 120 с.

Новий Кримінальний кодекс України: Питання застосування і вивчення. – К., 2002.

Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лют. 2003 р. № 2 // Вісн. Верхов. Суду України. – 2003. – № 1.

Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини: Закон України № 1007-XIV від 16 лип. 1999 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – № 41.

Расторопов С.В. Уголовно-правовая охрана здоровья человека от преступных посягательств: Моногр. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2006. – 489 с.

Склярів С. Кваліфікація преступлений, совершених с особой жестокостью // Уголов. право. – 2002. – № 1. – С. 46-47.

Старко О.Л. Умисне вбивство матер'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2007.

Т е м а 4. Злочини проти волі, честі та гідності особи (колоквіум)

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Злочини проти волі, честі та гідності особи: поняття і загальна характеристика.

2. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Відмежування незаконного позбавлення волі від викрадення людини.

3. Захоплення заручників. Відмежування захоплення заручників від незаконного позбавлення волі або викрадення людини.

4. Підміна дитини.

5. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини.

6. Експлуатація дітей.

7. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом.

8. Незаконне поміщення в психіатричний заклад.

Додаткова література

Акімов М. Кримінальна відповідальність за захоплення заручників // Право України. – 2002. – № 3. – С. 150-154.

Борисов В.І., Козак В.А. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини: характеристика складу злочину // Альманах кримінального права. – К.: Правова єдність, 2009. – Вип. 1. – С. 151-170.

Володіна О. О. Кримінальна відповідальність за викрадення людини. – Х.: СПД ФО Мальцев О. В., 2005. – 221 с.

Злочини проти особистої волі людини: Зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. семінару (м. Харків, 19-20 верес. 2000 р.) / Ред. кол.: В.В. Сташис (голов. ред.) та ін. – Х.: Лествиця Марії, 2002. – 240 с.

Козак В. А. Поняття, критерії та ознаки уразливого стану особи за кримінальним правом України // Кримінальне право України. Теорія і практика. – 2007. – № 1. – С. 27-34.

Т е м а 5. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

49. Зуйкова та її коханець Силін прогулювалися в лісопарку. Через деякий час Силін запропонував Зуйковій вступити з ним у статевий зв'язок, на що остання погодилася. Неподалік опинилися Сучков і Водько, які, оцінивши ситуацію, вирішили скористатися нею. Вони підійшли до Зуйкової і Силіна і представилися членами громадського формування з охорони громадського порядку. Силіна відпустили, а Зуйковій запропонували пройти в опорний пункт міліції для з'ясування особистості і складання протоколу про порушення громадського порядку. При цьому погрожували повідомити про те, що сталося, чоловіка і за місцем роботи. Зуйкова плакала, просила відпустити. Сучков і Водько пообіцяли виконати її прохання за умови, що вона вступить з ними в статевий зв'язок. Зуйкова погодилася, але коли дізналась, що вони пожартували, заявила в міліцію про згвалтування.

Вирішіть питання про відповідальність Сучкова і Водька.

50. Марков та Єрмоєнко виїхали у вихідний день з Гуровою і Васильєвою до лісу. У лісі Єрмоєнко, на прохання Маркова, повів Васильєву прогулятися, а Марков, залишившись з Гуровою, запропонував їй вступити з ним у статевий зв'язок. Коли Гурова відмовилась, Марков, погрожуючи, що поб'є її, накинувся на неї і, подолавши опір, почав гвалтувати. На крики Гурової Єрмоєнко не відгукнувся і не відпустив від себе Васильєву. Коли ж Васильєва почала кликати на допомогу, Єрмоєнко затулив їй рот рукою.

Вирішіть питання про відповідальність Маркова і Єрмоєнка. Дайте відповідь на запитання: чи змінилася б кваліфікація дії Маркова та Єрмоєнка, якби вони, змовившись згвалтувати потерпілих, вчинили цей злочин кожний щодо своєї жертви?

51. 30-річний Авдюшко, який нещодавно звільнився з місць позбавлення волі, де перебував за крадіжку, познайомився з семирічною Салко, яка поверталася зі школи. Назвавшись лікарем-педіатром, він повідомив дівчинку про необхідність “медичного огляду”. Зайшовши з дитиною в квартиру, задовільнив з нею статеву пристрасть неприродним способом. Взявши у дівчинки гроші за візит “лікаря”, він поставив її на стілець, накинув на шию петлю, другий кінець якої перекинув через вхідні двері, і пообіцяв, що якщо вона буде стояти смирененько, то нічого поганого з нею не станеться. Але стілець вислизнув у дитини з-під ніг, внаслідок чого вона померла від асфіксії.

Вирішіть питання про відповідальність Авдюшка.

52. Костров упродовж двох років зустрічався з Олексіною, висловлював бажання одружитися з нею. Згодом вони подали до РАГСу заяву про реєстрацію шлюбу. Після цього Костров, перебуваючи в гостях у Олексіної, внаслідок наполегливих умовлянь схилив її до вступу в інтимний зв'язок, мотивуючи тим, що заява про реєстрацію шлюбу подана, тож не має значення, коли відбудеться статевий зв'язок: до чи після реєстрації шлюбу. Після цього між Костровим та Олексіною неодноразово підтримувалися статеві стосунки. На реєстрацію шлюбу з Олексіною Костров не з'явився. Як виявилось пізніше, в цей же день

ним був зареєстрований шлюб з Аксьоною за місцем її проживання, яка на момент реєстрації була вагітною від Кострова.

Вирішіть питання про відповідальність Кострова.

53. Рюмін з метою згвалтування малолітньої Новікової силою затягнув її в ліс, там роздягнув, поклав на землю, зняв з себе одяг і спочатку вмовляннями, а потім із застосуванням насильства (спричинив легкі тілесні ушкодження з короточасним розладом здоров'я) намагався вчинити з нею статевий акт, однак відмовився від здійснення свого злочинного наміру, бо вона розплакалася і благала відпустити її.

Визначте кваліфікацію дій Рюміна.

54. Поляков та Філімонов, зустрівши на вулиці Крупіну, взяли її під руки, привели до паркану, біля якого Філімонов згвалтував Крупіну, а Поляков під час цього тримав її за руки. Згодом Поляков намагався вступити в статеві стосунки з Крупіною, але подолати опору потерпілої він не зміг. Тоді, вдаривши Крупіну декілька разів по обличчю кулаком, без допомоги Філімонова задовольнив статеву пристрасть неприродним способом.

Вирішіть питання про відповідальність Полякова та Філімонова.

55. Повертаючись з дискотеки, Євсєєва розраховувала добратися додому, скориставшись метро, але запізнилась. Тоді вона зупинила легковий автомобіль і попросила підвезти. Незабаром зрозуміла, що авто рухається в іншому напрямку. На її зауваження водій Антонов заявив, що спеціально приїхав до м. Харкова з іншої області з тим, щоб розважитися і, погрожуючи вбивством, почав домагатися статевого зв'язку. Злякавшись, Євсєєва під час руху автомобіля вискочила з нього, але потрапила під інший автомобіль, який рухався в тому ж напрямку, і внаслідок отриманих ушкоджень у подальшому була визнана інвалідом другої групи. Антонов, не зупиняючись, продовжив рух і зник з місця події.

Вирішіть питання про відповідальність Антонова.

56. Ренкін проник до приміщення школи і вирвав з декількох шкільних журналів сторінки, де були записані адреси та домашні телефони учнів, користуючись якими він відстежував юних жертв і, переконавшись, що поблизу нікого немає, приставав до неповнолітніх, оголюювався, демонструючи статеві органи. Під час досудового слідства було встановлено, що Ренкін також згвалтував чотирьох учениць восьмого класу.

Вирішіть питання про відповідальність Ренкіна.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Дорош Л. В. Деякі питання кримінальної відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості // Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: Матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 22-23 квіт. 2004 р.). – К.-Х.: Юрінком Інтер, 2004. – С. 124-128.

Дорош Л. В. Підвищення ефективності застосування законодавства про кримінальну відповідальність за злочини у сфері сексуальних відносин // Правові засади підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в Україні: Матеріали наук. конф. 15 трав. 2008 р. / Ред. кол.: В.І. Борисов (голов. ред.) та ін. – Х.: Право, 2008. – С. 46-53.

Дорош Л. В. Статева недоторканість особи та її кримінально-правова охорона // Питання боротьби зі злочинністю: Зб. наук. пр. / Ред. кол.: Ю.В. Баулін (голов. ред.) та ін. – Х.: Кросс-роуд, 2007. – Вип. 14. – С. 67-75.

Дорош Л.В. Якість кримінального закону: до проблеми визначення поняття “стан статевої зрілості” / Питання боротьби зі злочинністю: Зб. наук. пр. Вип. 17. – Х.: Кроссроуд, 2009. – С. 78-91.

Озова Н. А. Насильственные действия сексуального характера. – М.: МЗ Пресс, 2006. – 192 с.

Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 трав. 2008 р. № 7 // Вісн. Верхов. Суду України. – 2008. – № 7 (95). – С. 1-8.

Тема 6. Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

57. На виборчу посаду місцевого рівня претендували три кандидати: Дронов, Савін та Федоренко. Дронов запропонував Федоренку зняти свою кандидатуру, пообіцявши за це передати останньому велику суму грошей.

Дайте відповідь на запитання: чи є в діях Дронова ознаки складу злочину? Чи зміниться кваліфікація дії Дронова за умови, що Федоренко погодився і зняв свою кандидатуру з балотування?

58. Керівник фірми Шубін встановив на службові телефони апаратуру для прослуховування та запису розмов. Співробітники про це не знали, а коли дізнались, то звернулись до прокуратури і зазначили, що вели з цих телефонів і приватні розмови. Шубін мотивував свої дії тим, що службові телефони не призначені для приватних розмов, тим більше міжміських.

Вирішіть питання про відповідальність Шубіна.

59. Приревнувавши свою дружину до сусіда, Ільченко подзвонив до його квартири і, коли двері відчинилися, відштовхнув хазяїна, а сам зайшов до квартири і оглянув всі кімнати. Дружини він не знайшов. Хазяїн звернувся до прокуратури зі скаргою про порушення Ільченком недоторканності його житла.

Дайте відповідь на запитання: чи є в діях Ільченка ознаки складу злочину?

60. Семененко, дізнавшись про вакантне місце референта керівника на фірмі “Валі”, звернулася до відділу кадрів фірми з проханням прийняти її на роботу. Керівник фірми Капустін відмовив їй, мотивуючи це тим, що на цю посаду вже підібрана кандидатура. Насправді місце лишалось вакантним ще деякий час.

Визначте, чи є в діях Капустіна ознаки складу злочину.

61. Костенко поділився зі своїм знайомим Левченком задумом написати оповідання і розповідь, чому воно буде присвячене, про що в ньому буде йти мова, тобто повністю виклав ос-

новний зміст оповідання. Через деякий час Левченко опублікував під своїм ім'ям оповідання, яке за змістом повністю співпадало з задумом Костенка.

Визначте, чи є в діях Левченка ознаки складу злочину.

62. Постолов згідно з рішенням суду був зобов'язаний сплачувати аліменти на утримання малолітньої доньки, але не сплачував, у зв'язку з чим його дружина звернулася до суду з проханням притягти Постолова до кримінальної відповідальності. По справі було встановлено, що заборгованість виникла за шість місяців. На цій підставі його засудили за ч. 1 ст. 164 КК України до одного року виправних робіт. Адвокат Постолова звернувся до обласного суду з касаційною скаргою, у якій просив вирок суду скасувати, а підзахисного від відповідальності звільнити за відсутністю складу злочину, тому що ухилення Постолова від сплати аліментів не містить ознак злісності.

Скарга була мотивована тим, що Постолова про кримінальну відповідальність не попереджали, місце роботи він не приховував, а заборгованість утворилася протягом року через перерви тривалістю 1-2 місяці між звільненнями з роботи, до того ж не встановлено жодного випадку, коли б він не сплачував аліментів три місяці підряд.

Визначте, чи підлягає задоволенню скарга адвоката.

63. Директор радгоспу Леонов і головний бухгалтер Мілкіна визнані винними в тому, що систематично затримували заробітну плату робітникам. Заробітна плата за другу половину лютого, березень і квітень була виплачена лише в травні, причому загальна заборгованість підприємства по заробітній платі складала 26 000 грн.

Вирішіть питання про відповідальність Леонова і Мілкіної.

64. Рішенням народного суду калькулятор їдальні Єфімова була поновлена на роботі як звільнена з грубим порушенням законодавства про працю. Коли Єфімова з'явилася в їдаль-

ні, щоб приступити до виконання своїх обов'язків, завідуючий ідальнею Пічкуров до роботи її не допустив, а на пропозицію судового виконавця негайно відновити Єфимову на роботі відповів відмовою.

Вирішіть питання про відповідальність Пічкурова.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Готін О.М. Злочини проти виборчих, трудових та особистих прав свобод людини і громадянина: Навч. посіб. – 2-ге вид. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. – 192 с.

Зінченко І.О. Кримінально-правова охорона виборчих, трудових та особистих прав свобод людини і громадянина / Аналіз законодавства і судової практики / Моногр. – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2007. – 320 с.

Лихова С.Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (Розд. V Особливої частини КК України): Моногр. – К.: Київський ун-т, 2006. – 573 с.

Т е м а 7. Злочини проти власності

65. Афроамериканець Фет прибув до м. Харкова. Українською він володів дуже погано і тому попросив водія таксі Кротова відвезти його за вказаною на папірці адресою. Кротов попередив, що дорога далека і поїздка коштуватиме дорого. Насправді ціна мала становити приблизно 25 грн. Фет сів у таксі й дав водієві 50-гривневу купюру. Кротов сказав, що цього не досить, і власноруч витяг ще 450 грн з гаманця Фета на очах останнього. А потім повіз його за зазначеною адресою. Кротова притягли до кримінальної відповідальності за крадіжку. Кротов наполягав, що Фет був згоден, щоб він узяв гроші, навіть дозволив йому витягти з гаманця додаткові гроші. Кротов стверджував, що він не вчиняв недозволених дій, тож підстав для його притягнення до відповідальності за крадіжку немає.

Вирішіть питання про відповідальність Кротова.

66. Вербицький за вироком суду був засуджений за ч. 3 ст. 185 та ч. 1 ст. 209 КК України за те, що таємно викрав із квартири Хоменка телевізор “Самсунг” вартістю 700 грн, який спочатку здав у ломбард, а одержані за договором гроші в сумі 250 грн витратив на свої потреби. Пізніше він викупив телевізор і продав його невстановленій особі за 500 грн.

Визначте, чи правильне рішення суду.

67. Бортнік за рішенням суду було засуджено згідно з ч. 3 ст. 185 КК України за те, що вона, працюючи касиром ДП “Спринтер-Київ”, викрала з каси гроші в сумі 242 000 грн.

Визначте, чи правильне рішення суду.

68. Оленюк мав відомості, що у Верченко, яка проживає одна, є багато грошей. Він запропонував раніше судимому Іванчуку її обікрати. Вночі вони через вікно проникли до Верченко в будинок і почали шукати гроші. Коли Верченко прокинулась і закричала, Оленюк двома ударами в шию і груди вбив її. У приміщенні злочинці знайшли лише 58 грн, які й забрали.

Вирішіть питання про відповідальність Оленюка й Іванчука.

69. Монаков та Антипов, раніше засуджені за крадіжку чужого майна у великому розмірі, пізно ввечері сіли в таксі водія Ісакіна. Монаков мав при собі камінь, яким злочинці збиралися вдарити водія по голові й забрати виторг, розраховуючи, що водій втратить свідомість. Дорогою Монаков, який розташувався на задньому сидінні, раптово вдарив Ісакіна каменем по голові, спричинивши йому середньої тяжкості тілесне ушкодження. Але виручкою злочинцям заволодіти не вдалося через те, що Ісакін зумів зупинити машину і за допомогою громадян затримав винних.

Вирішіть питання про відповідальність Монакова та Антипова.

70. Макєєв і Карпов йшли вулицею повз комбикормового заводу. Несподівано через огорожу заводу невідомими були пе-

рекинуті два мішки сухого молока. Макєєв з Карповим вирішили їх привласнити, але недалеко від заводу були затримані, а мішки в них вилучені. Суд засудив Макєєва та Карпова за викрадення чужого майна шляхом крадіжки. Адвокат у касаційній скарзі стверджував, що у діях засуджених ознаки викрадення відсутні, оскільки вони знайшли мішки біля огорожі заводу.

Вирішіть, як правильно кваліфікувати дії Макєєва і Карпова?

71. Красиков та Філін, озброєні пістолетом “ТТ”, неодноразово вчинювали напади на громадян з метою заволодіння їх майном. Одного разу за кілька хвилин до закриття супермаркету Красиков і Філін зайшли до нього і, погрожуючи зброєю, запропонували касиру Труновій віддати гроші. Трунова злякалась і передала злочинцям 12 000 грн, які лежали в касі, але приховала від них 5 100 грн, що незадовго до нападу відклала в окрему шухляду. Після нападу Трунова подала відомості про те, що злочинці забрали весь виторг, тобто 17 100 грн, а 5 100 грн залишила собі.

Вирішіть питання про відповідальність Красикова, Філіна і Трунової.

72. Завідуючий оптовою базою Силін систематично займався привласненням товарів, обернувши всього на свою користь товарно-матеріальних цінностей на сумму 170 000 грн. Боячись відповідальності, Силін вирішив інсценувати пограбування бази. Він умовив ніде не працюючих Вірченка та Свистунова обікрати базу, зазначивши найбільш зручний для цього час. Вірченко і Свистунов погодилися з пропозицією, проникли на базу і викрали товарів на 23 000 грн, а потім за допомогою водія Колодія перевезли викрадене на квартиру до Свистунова і там залишили. За надану допомогу Колодій одержав радіоприймач. Наступного дня Силін повідомив про крадіжку міліцію, зазначивши, що підозрює Вірченка та Свистунова. Як виявилось, Вірченко і Свистунов не знали про дійсні наміри Силіна, який так хотів приховати вчинене ним привласнення товарів.

Вирішіть питання про відповідальність Силіна, Вірченка, Свистунова і Колодія.

73. Бібліотекар Красикова, виконуючи замовлення на літературу, поклала декілька необхідних книжок на стіл, на якому лежали книги з відділу рідкісних книжок. Поспішаючи до абонента, Красикова взяла відібрані книжки і захопила одну рідкісну книгу, яка лежала поруч. Видаючи книги Шмакову і вважаючи, що видає книги точно за вказаним списком, Красикова не помітила зайвої і до того ж рідкісної книги, а Шмаков узяв їх і виявив цю книгу лише після повернення додому. До бібліотеки книгу Шмаков не повернув.

Вирішіть питання про відповідальність Красикової та Шмакова.

74. Радіонова, яка була касиром заводу, під час одержання в банку грошей скористалась помилкою касира банку і одержала понад належної суми 21 000 грн, які поклала на свою ошадну книжку.

Вирішіть питання про відповідальність Радіонової.

75. Лебедкін, експедитор залізничної транспортної контори, підробив залізничні документи, згідно з якими направив два вагони будівельних матеріалів на адресу свого батька для використання у будівництві дачі.

Вирішіть питання про відповідальність Лебедкіна.

76. Під час ремонту дороги робітники Сидоркін та Плещеев виявили на глибині двох метрів скляний напівштоф. У ньому були масивні золоті ланцюжки, медальйони, золоті монети, обручки та інші коштовні вироби. Частина золотих монет Сидоркін і Плещеев продали ювеліру Фоменку, а інші сховали у погребі, де вони й були виявлені. За висновком експертів частина знайдених речей мала особливу історичну цінність.

Вирішіть питання про відповідальність Сидоркіна, Плещеева та Фоменка.

77. Набоков, який раніше був двічі засуджений за крадіжки чужого майна, після відбуття покарання прибув до м. Харкова і влаштувався до приватних підприємців працювати реа-

лізатором промислових товарів. Через тиждень роботи перед проведенням обліку Набоков раптово зникав разом з денною виручкою, не покривши недостачу товарів. Таким чином злочинець кожного разу обертав на свою користь грошових коштів на суму від 300 до 1 000 грн.

Вирішіть питання про відповідальність Набокова.

78. Антипов, який був охоронником складу станції, дізнався, що касир розташованої неподалік від станції агрофірми одержав у банку 18 000 грн. З метою пограбування Антипов підстеріг касира і, погрожуючи гвинтівкою, став вимагати гроші. Але грошей у касира не було, оскільки він передав їх директору фірми.

Вирішіть питання про відповідальність Антипова.

79. Трактористи фермерського сільськогосподарського підприємства Разін та Москальов одержали на складі для сівби пшеницю. Під час сівби вони обернули на свою користь 1 160 кг пшениці, заховавши її у сараї, який знаходився у дворі знайомого Разіна – Федоренка.

Вирішіть питання про відповідальність Разіна та Москальова і Федоренка.

80. Аверін, Попов, Жиров та Спіркін уночі проникли на територію домобудівного комбінату, маючи намір вчинити крадіжку грошей з каси. Потрапивши до контори, вони напали на охоронника Гаврилова і зв'язали його. Залишивши Аверіна наглядати за Гавриловим, злочинці пішли до приміщення каси, де намагалися відкрити сейф. У цей момент до кімнати охоронців зайшов інший охоронець – Ващенко, який робив обхід території комбінату. Аверін наніс йому удар залізною палицею і заподіяв тяжке тілесне ушкодження. Після цього Аверін повідомив решту співучасників про появу другого охоронця. Усвідомивши, що при розробці плану вчинення злочину не було правильно враховано кількість охоронців, і боячись бути застигнутими на місці злочину, всі злочинці втекли, не заволодівши грошима.

Вирішіть питання про відповідальність Аверіна, Попова, Жирова та Спіркіна. Якою буде кваліфікація винних за умови, що злочинці продовжили свої дії?

81. Близько 24-ї години студентки Полякова і Журбіна поверталися з дискотеки і зупинили машину, якою керував Носик, і попросили довести їх до гуртожитку. Дорогою Носик посадив в автомашину свого знайомого Лужкова. Не доїхавши до гуртожитку, Носик і Лужков почали пропонувати дівчатам вступити з ними в інтимний зв'язок. На їх відмову вони стали погрожувати їм зґвалтуванням і вбивством. Після цього Лужков дістав небезпечну бритву і підставив лезо до шиї Полякової. Злякавшись, вона запропонувала їм свою золоту обручку. Її взяв Носик. Крім того, дівчата обіцяли передати злочинцям золотий ланцюжок і гроші, коли вони прийдуть до гуртожитку. Носик і Лужков, домовившись заволодіти цінностями, розподілили між собою ролі: підїхавши до гуртожитку, Носик поклав до кишені небезпечну бритву і повів Журбіну в кімнату, а Полякова залишилася в машині з Лужковим як заручниця. У кімнаті Журбіна передала Носику золотий ланцюжок, а також 140 грн за звільнення Полякової. Після цього злочинці відпустили дівчат і зникли з місця події. Місцевим судом Лужков і Носик були визнані винними у вчиненні розбою за попередньою змовою і засуджені за ч. 2 ст. 187 КК України.

Апеляційний суд залишив вирок без змін. Прокурор області виніс протест, у якому ставив питання про перекваліфікацію дій винних з ч. 2 ст. 187 на ч. 2 ст. 189 КК України, посиляючись на те, що погрози зґвалтуванням і вбивством були спрямовані на передачу їм цінностей не в момент пред'явлення вимог, а в майбутньому, коли прийдуть до гуртожитку.

Визначте, як повинна бути вирішена справа.

82. Галін, який раніше був засуджений за крадіжку майна, прийшов у гуртожиток заводу до своєї знайомої Битко, однак її в кімнаті не було. Вважаючи, що вона вийшла до подруги, Галін почав шукати її в інших кімнатах. Відкривши двері однієї з кімнат і зайшовши до неї, він нікого там не знайшов. Виходячи, він помітив на шафі норкову шапку вартістю 550 грн і вирішив її вкрасти. Взявши шапку, Галін з гуртожитку пішов.

Вирішіть питання про відповідальність Галіна. Дайте відповідь на запитання: чи має значення для кваліфікації вчине-

ного момент виникнення у винного наміру вчинити крадіжку шапки?

83. Раніше засуджений за заволодіння майном шляхом шахрайства Гришин та раніше засуджений за бандитизм Давидов домовились підстерегти на безлюдній вулиці Єгорову, робітницю одного з кооперативів м. Харкова, яка поверталася з роботи. Вони стали вимагати від неї негайної передачі наявних цінностей, погрожуючи, у разі невиконання вимоги, викраденням її дитини. Єгорова відповіла, що при ній немає цінностей. “Зараз подивимося”, – сказав Гришин і кивнув головою Давидову. Той спробував обшукати Єгорову, але вона його різко відштовхнула. Тоді Давидов накинувся на Єгорову і заломив їй руки за спину, а Гришин почав обшукувати, однак ніяких цінностей не виявив. “Добре, живи! Ми з тобою ще зустрінемося, а щоб ти нас не забула, одержуй!” – і з цими словами Гришин зі злістю вдарив Єгорову в груди. Коли та впала, Давидов наніс їй кілька ударів ногами. Потім Гришин і Давидов спробували втекти з місця злочину, але були затримані. Побиття Єгорової потягло за собою значну стійку втрату нею загальної працездатності (30%).

Вирішіть питання про відповідальність Гришина і Давидова.

84. Раніше засуджений за бандитизм Абросимов і раніше засуджений за крадіжку Бугров домовилися пограбувати Вертинську, робітницю фірми “Агріс”. З цією метою вони підстерegli її у вечірній час на безлюдній вулиці. Абросимов почав вимагати від Вертинської передачі всіх наявних цінностей, але та відмовилась це зробити. Тоді Абросимов вихопив іграшковий пістолет, дуже схожий на бойовий, і почав погрожувати Вертинській убивством, при цьому повторюючи вимогу. Після чого Бугров, який не знав про наявність у Абросимова пістолета, скористався розгубленістю Вертинської і вихопив у неї сумочку. Відкривши сумочку, Бугров не виявив ніяких цінностей, викинув її і почав обшукувати потерпілу, але також нічого не знайшов. Тоді Абросимов почав вимагати від Вертинської принести наступного дня 1 000 грн, погрожуючи вбивством її дитини у разі невиконання.

нання цієї вимоги. Вертинська заявила, що в неї немає такої суми. “Дістанеш!” – вигукнув розгніваний Бугров і з усієї сили вдарив Вертинську кулаком в обличчя. Від удару потерпіла впала і стала кликати на допомогу. Абросимов та Бугров злякались, що їх затримають, і почали тікати, але незабаром працівники міліції їх наздогнали й затримали. Унаслідок удару і падіння Вертинська 25 днів знаходилась на лікуванні в стаціонарі.

Вирішіть питання про відповідальність Абросимова і Бугрова.

85. Алексеев, звільнений з місця позбавлення волі, де він відбував покарання за шахрайство, приїхав на маршрутному таксі з аеропорту. Серед пасажирів, що їхали цією машиною, була його знайома Климовицька, яка сиділа поруч із водієм. Коли Климовська виходила з машини, вона забула в кабіні невеличку валізу, в якій були речі і 1 500 грн. Скориставшись цим, Алексеев разом з водієм таксі Варгановим взяли валізу і, прийшовши до нього на квартиру, розділили гроші, а речі віддали дружині Варганова.

Вирішіть питання про відповідальність Алексеева, Варганова та його дружини.

86. Нікітін, Клугман і Кульмін на безлюдній вулиці підстергли Соломатіну й Кострову, які поверталися з театру. Нікітін пішов назустріч дівчатам і, порівнявшись з ними, сказав Соломатиній: “Віддай сумочку!”. Та відмовилася. “Дайте ніж, я її приріжу”, – сказав Нікітін співучасникам, які підійшли. Після цього Клугман вихопив сумочку, і злочинці втекли, однак незабаром були затримані міліцейським патрулем. Як виявилось, ніякого ножа у них не було.

Вирішіть питання про відповідальність Нікітіна, Клугмана і Кульміна.

87. До Пряхіної, яка їхала трамваєм, підійшли Лопаткін і Кавун, зірвали з її руки годинник і кинулися до виходу. Коли пасажири Меленчук і Трофимов спробували заступити їм дорогу,

Кавун погрозово показав їм небезпечну бритву, після чого злочинці на ходу вистригнули з трамвая і втекли.

Вирішіть питання про відповідальність Лопаткіна і Кавуна.

88. Двічі судимий за крадіжку Зуйков зайшов до відділу спорттоварів одного з магазинів і, вважаючи, що діє непомітно, сховав у свою сумку спортивний костюм, після чого пішов до виходу з магазину. Однак за тим, що трапилося, непомітно спостерігав покупець, який знаходився в примірочній, і повідомив продавця цього відділу про дії Зуйкова. На виході з магазину Зуйков був затриманий.

Вирішіть питання про відповідальність Зуйкова.

Додаткова література

Дьоменко С.В. Вимагання: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2006. – 19 с.

Льїна О.В. Кримінально-правова характеристика кваліфікуючих ознак корисливих злочинів проти власності: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2007.

Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10. – Зб. постанов Пленуму Верхов. Суду України (1972-2009). – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2009. – 848 с.

Тема 8. Злочини у сфері службової діяльності

89. Оперуповноважений Павленко та його помічники Тимченко і Макаров за збут наркотичних засобів затримали Попова М., Попова В. і Романчука Д. та запропонували їм за непритягнення до кримінальної відповідальності надати певну матеріальну винагороду, на що останні погодились. Перший розраховався з ними автомобілем ВАЗ-21063, що належав матері його дружини. Романчук Д. теж віддав їм свій автомобіль ВАЗ-21021.

Попов В. сплатив їм гроші у сумі 1 520 грн, а через день – ще 300 доларів США. Після отримання матеріальної винагороди від зазначених осіб Павленко відмовив у притягненні цих осіб до кримінальної відповідальності, а вилучені в них наркотичні засоби знищив. Крім того, Тимченко і Макаров вилучили із матеріалів перевірки пояснення Попова М., Попова В. і Романчука Д., а замість них склали від їх імені пояснення, які не відповідали дійсності.

Вирішіть питання про відповідальність Павленка, Тимченка, Макарова, а також Попова М., Попова В. і Романчука Д. Дайте відповіді на запитання: а) коли одержання хабара вважається закінченим злочином; б) що є предметом службового підроблення?

90. Капітан міліції Степаненко та лейтенант Іванов зупинили для перевірки документів громадян Туркменистану Мамедова й Азатханова – студентів одного з харківських вузів. У паспорті Мамедова була прострочена реєстрація іноземного громадянина на території України, а паспорт Азатханова був оформлений належним чином. Степаненко та Іванов затримали Мамедова й Азатханова, доставили їх до опорного пункту міліції, де без будь-яких пояснень наділи наручники і почали вимагати від них 500 доларів США, погрожуючи при цьому депортацією з країни та притягненням до кримінальної відповідальності за порушення паспортного режиму. Отримавши відмову, Степаненко та Іванов нанесли Мамедову й Азатханову побої, забрали у них наявні гроші та мобільні телефони, після чого відпустили.

Вирішіть питання про відповідальність Степаненка та Іванова.

91. Власенко, працюючи головою місцевого суду, на прохання Бориска – вітчима Марченка, обвинуваченого у злочинах, передбачених статтями 121 та 296 КК України, прийняв до свого провадження цю кримінальну справу, яку протягом тривалого часу не розглядав по суті, неодноразово відкладав її розгляд, а потім запропонував Бориску задовольнити позов потерпілого, відшкодувавши матеріальну шкоду, а також віддячити йо-

му (Власенку) за розгляд справи і винесення виправдувального вироку. У разі, якщо Бориско не погодиться, Власенко пригрозив об'єктивним розглядом справи та винесенням обвинувального вироку. Бориско погодився, тому Власенко виніс виправдувальний вирок, яким звільнив Марченка від кримінальної відповідальності, і одержав за це від Бориска 1 000 доларів США.

Вирішіть питання про відповідальність Власенка.

92. Дяченко, працюючи на посаді лісника державного лісогосподарського підприємства, неналежним чином виконував свої обов'язки з охорони лісу від незаконної порубки та інших лісопорушень, внаслідок чого на його ділянці невстановлені особи самовільно зрубали дерева, чим державі завдано збитків на суму 32 тис. грн.

Визначте, чи містять дії Дяченка склад службового злочину. Як належить кваліфікувати вчинені Дяченком дії?

В а р і а н т: Відповідно до посадової інструкції Дяченку було надане право складати документи, які мають правовий характер, на підставі яких висуваються вимоги, а також приймаються рішення, обов'язкові до виконання фізичними чи юридичними особами незалежно від їх підлеглості або відомчої належності.

93. Павленко, працюючи головою районної спілки споживчих товариств, одержала від підприємця Грищенка товари і грошові кошти на суму 7 000 грн – за сприяння у непідвищенні оплати за оренду магазинів та позитивне вирішення питання про передання магазину № 10 в оренду. Крім того, вона склала завідомо неправдиві документи – довідки про перебування Сильнюка на посаді менеджера товарного відділу райспоживспілки та про те, що Тимошук працював вантажником оптової бази зазначеної спілки. Вироком суду Павленко була засуджена за ч. 2 ст. 368 КК України (одержання хабара службовою особою, яка займала відповідальне становище) та за ч. 1 ст. 366 КК України.

В апеляційній скарзі засуджена просила виключити з вироку обвинувачення у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК України, оскільки вказані довідки вона нікому не передавала, а лише зберігала їх у сейфі.

Вирішіть питання про відповідальність Павленко і Гри-

ценка. Яких осіб відповідно до чинного законодавства слід вважати такими, що займають відповідальне становище?

94. Біленський, будучи директором ВАТ АТП, вимагав від орендарів виробничих майданчиків – підприємців К., Н. і М. виплатити особисто йому додаткової орендної плати понад суму, встановлену договором, а при укладенні та підписанні нового договору обговорював суму, яка підлягає сплаті йому за надання саме цим особам пріоритетного права на укладання зазначеного договору. Вироком суду Біленський засуджений за ч. 1 ст. 365 КК України.

У касаційному поданні заступник прокурора порушив питання про скасування вироку та направлення справи на новий судовий розгляд, оскільки суд, на його думку, неправильно кваліфікував дії Біленського за ч. 1 ст. 365 КК України.

Як слід вирішити справу? Проведіть розмежування злочинів, передбачених ст. 364 і 365 КК України.

95. Під час проведення оперуповноваженим відділу Державної служби боротьби з економічною злочинністю Бабенком перевірки діяльності Коваленко, яка обіймала посаду начальника пасажирського потяга, були виявлені істотні порушення чинного законодавства. Діючи з метою викриття Коваленко як хабародавця, Бабенко запропонував для “вирішення питання” і звільнення від відповідальності передати йому 500 доларів США, на що Коваленко погодилася. Коли Коваленко намагалась передати Бабенку вказану суму, він прийняти її відмовився і запросив понятих для складання протоколу щодо передання йому хабара у вигляді грошей.

Вирішіть питання про відповідальність Бабенка та Коваленко. Чи зміниться кваліфікація вчиненого, якщо Коваленко сама запропонувала Бабенку хабар, на що останній погодився, діючи з метою викриття Коваленко як хабародавця?

96. Новиков, будучи директором недобудованого пансіонату, без згоди власника підписав акт опису заставлених активів,

до яких додав незавершене будівництво. Для погашення податкових зобов'язань пансіонату заставлене майно було реалізоване податковою інспекцією. У такий спосіб Новиков заподіяв істотної шкоди власнику майна – ВАТ “Мосенерго”. Пояснюючи свої дії, Новиков указав, що директором працює недавно і не встиг у повному обсязі вивчити свої права й обов'язки. Тому він підписав зазначені документи, будучи впевненим, що такі дії входять до кола його повноважень, і не допускав, що все це може призвести до заподіяння шкоди власнику об'єкта. Проте суд відкинув ці зауваження і кваліфікував діяння Новикова за ч. 1 ст. 365 КК України.

Визначте, чи правильний вирок постановив суд. Які форми перевищення влади або службових повноважень виділяє судова практика?

97. Начальник кредитного відділу КБ Горпинський надавав приватним особам кредити без забезпечення їх відповідною заставою. Для надання таким операціям видимості законних наказував спеціалістам кредитного відділу Мухіній і Степановій фальсифікувати предмет забезпечення кредиту або значно завищувати його вартість. Від надання підприємцю Кузьменку кредиту в розмірі 150 тис. грн під фальсифіковане іпотечне зобов'язання Горпинський отримав його частину в розмірі 60 тис. грн. На час виконання боргових зобов'язань за наданим кредитом ці кошти були списані Горпинським як збитки. Намагаючись приховати наслідки своєї діяльності, він під час проведення центральним управлінням банку чергової перевірки робив членам комісії коштовні подарунки, надавав путівки на бази відпочинку.

Вирішіть питання про відповідальність Горпинського, Мухіної, Степанової та Кузьменка.

98. Ревізією виробничо-комерційної фірми у завідуючої відділом Шакирової було виявлено нестачу грошей на суму 117 847 грн, яка утворилася у зв'язку з несумлінним ставленням Шакирової до виконання своїх обов'язків. У зв'язку з цим було порушено кримінальну справу. Шакирова звернулася за консультацією до адвоката Кригіна, який запропонував їй для припи-

нення кримінальної справи надати йому грошову винагороду в сумі 2 000 доларів США. Шакірова погодилася і дала Кригіну зазначену суму, половину якої (1 000 доларів США) останній передав слідчому Стасову, а решту привласнив. Приймаючи від Кригіна хабар, Стасов не знав, що частка грошей була привласнена Кригіним.

Вирішіть питання про відповідальність Шакірової, Кригіна та Стасова.

Дайте відповіді на запитання: а) як вирішувалося б питання про відповідальність зазначених осіб, якби Шакірова за своєю ініціативою без пропозиції з боку Кригіна запропонувала останньому передати гроші слідчому; б) чи змінилася б кваліфікація дій винних, якби гроші, одержані від Шакірової, за попередньою змовою були поділені між Кригіним та Стасовим; в) як кваліфікувалися б дії винних, якби слідчий Стасов відмовився прийняти хабар?

99. Лікар міської лікарні Пилипенко систематично незаконно видавав окремим особам за винагороду листки неприцездатності, а будучи призначеним завідуючим відділенням тієї ж лікарні, вимагав у хворих гроші за влаштування в окремих палатах, обладнаних сучасною медичною технікою. Загалом Пилипенко таким чином отримав від громадян 7 600 грн. Місцевим судом Пилипенко був засуджений за ч. 2 ст. 368 КК України.

Визначте, як слід кваліфікувати вчинені Пилипенком діяння.

100. Степаненко, працюючи начальником фінансового відділу автомобільного заводу, зобов'язаний був забезпечити збереження грошових коштів, що знаходяться у веденні підпорядкованої йому центральної каси автозаводу. Однак Степаненко цілодобову охорону каси постами воєнізованої охорони не забезпечив, не вжив заходів до обладнання каси належними запірними пристроями, справними сейфами, іншими технічними засобами охорони. Цим вирішив скористатися Ганенко, який, працюючи командиром відділення відомчої воєнізованої охорони автомобільного заводу, під виглядом перевірки постів охорони і

сигналізації виключив останню, проник у приміщення каси й вилучив 120 тис. грн.

Вирішіть питання про відповідальність Степаненка й Ганенка.

101. Виноградов працював бригадиром у сільгоспідприємстві. Одним з його підлеглих був сторож Лавриненко, з яким вони були сусідами і користувалися спільною супутниковою антеною. Одного разу між ними виникла сварка, під час якої Виноградов заявив Лавриненку, що оскільки він є його начальником, то Лавриненко має дивитися ті канали, які подобаються саме йому (Виноградову). Коли Лавриненко не підкорився, Виноградов його побив, заподіявши тілесних ушкоджень середньої тяжкості.

Пославшись на те, що підсудний працював бригадиром і вимагав від Лавриненка підкоритися його наказам, суд засудив Виноградова за ч. 2 ст. 365 КК України.

Визначте, чи правильне рішення прийняв суд. Обґрунтуйте свою відповідь.

102. Зоценко, працюючи начальником дільниці, умисно завищував обсяги робіт, що виконувалися його знайомим Боріним, унаслідок чого останньому незаконно виплачено 18 тис. грн. Частина цих грошей Борін як винагороду передав Зоценку.

Вирішіть питання про відповідальність Зоценка і Боріна.

103. Приватний підприємець Кузьменко з метою отримання кредиту в КБ вирішив сфальсифікувати предмет іпотечного зобов'язання. Для цього він звернувся до оцінювача Смутьського, який, використовуючи свої повноваження, підготував документи, зміст яких не відповідав дійсності (зафіксованого в акті оцінки об'єкта нерухомості насправді не існувало). Використавши підроблені документи, Кузьменко отримав кредит у сумі 500 тис. грн, який привласнив. За сприяння у підготовці документів Кузьменко сплатив Смутьському винагороду в розмірі 100 тис. грн.

Вирішіть питання про відповідальність Кузьменка й Смутьського.

104. Голова міської ради Шаповалов, використовуючи

свої владні повноваження, незаконно отримав і оформив на підставних осіб декілька земельних ділянок на березі моря. Крім того, він придбав і оформив на свою дружину виробниче підприємство, від реалізації продукції якого систематично отримував прибуток.

Вирішіть питання про відповідальність Шаповалова.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Андрушко П.П. Документи як предмет злочинів, склади яких передбачені статтями 357, 358 та 366 КК України // Альманах кримінального права. – К.: Правова єдність, 2009. – Вип. 1. – С. 4-76.

Андрушко П.П., Стрижевська А.А. Злочини у сфері службової діяльності: кримінально-правова характеристика. – К.: Юрисконсульт, 2006. – 342 с.

Анісімов Г. М. Деякі питання кваліфікації злочинів, учинених шляхом зловживання довірою, зумовленого службовим становищем особи // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. – Вип. 61. – С. 172-178.

Бантишев О.Ф. Злочини у сфері службової діяльності. – К.: Ін Юре, 2002. – 128 с.

Мельник М.І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства. – К.: Парлам. вид-во, 2000.

Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26 груд. 2003 р. № 15 // Відом. Верхов. Суду України. – 2004. – № 2. – С. 7-9.

Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26 квіт. 2002 р. № 5 // Там же. – 2002. – № 3. – Вкладка. – С. 9-16.

Т е м а 9. Злочини у сфері господарської діяльності

105. При розслідуванні кримінальної справи встановлено, що Царенко разом із Скуратовим установив вдома поліграфічне

устаткування, на якому виготовив: 100 місячних документів для проїзду у міському транспорті, 200 купюр номіналом 50 грн і 500 контрольних марок для маркування упаковок аудіовізуальних творів та комп'ютерних програм. На виготовлені Царенком гривні Скуратов купив на ринку товари, а решту предметів продав різним особам. Куплені товари та виручені кошти Царенко та Скуратов поділили між собою порівну.

Вирішіть питання про відповідальність Царенка й Скуратова.

106. Волков купив у магазині комп'ютер з обладнанням до нього і для перевірки його роботи запросив свого знайомого Шишкіна. У присутності останнього Волков став виготовляти копії купюр номіналом 100 грн, покращуючи їх. Коли якість задовольнила Волкова, він сховав підроблені гроші з метою показати їх своїм товаришам на підтвердження можливостей техніки. Шишкін таємно взяв декілька виготовлених купюр і наступного дня одну купюру передав в оплату боргу, на другу купив товар на ринку, а на третю купюру, якість якої значно гірша, намагався купити товар увечері, розраховуючи, що продавець не зможе її розгледіти, однак останній виявив підробку і затримав Шишкіна.

Вирішіть питання про відповідальність Волкова і Шишкіна.

107. Купрін дізнався від Сторожова, який тимчасово перебував у Росії, що у того є можливість купувати за низькими цінами цигарки відомих виробників, і запропонував йому за грошову винагороду поставляти такі цигарки в Україну, де Купрін буде продавати їх на ринку. Після того, як Сторожов погодився, Купрін домовився із Зеленковою, яка працювала провідницею, що вона за винагороду буде брати цигарки у Сторожова і ввозити їх в Україну, приховавши їх у своєму вагоні. Таким способом Зеленкова протягом двох місяців перемістила цигарок загальною кількістю 5 тис. пачок. Купрін купив у свого знайомого Мурашкіна виготовлені ним вдома акцизні марки, наклеїв на пачки із цигарками і почав їх реалізовувати на ринку, однак після збуту декількох пачок був затриманий працівниками міліції.

Вирішіть питання про відповідальність Купріна, Сторожова, Зеленкової і Мурашкіна.

108. При огляді автомобіля Костюченка працівники ДАІ знайшли пістолет Макарова, а також 100 тис. доларів США готівкою. Як з'ясувалося, Костюченко тільки що своєю автомашиною ввіз ці предмети на територію України із Росії, попередньо домовившись із працівником митниці Сірим про те, що той звільнить його від митного контролю. Пістолет був раніше викрадений, половину грошей Костюченко заробив на території Росії, а решта грошей були підроблені невідомою особою. Костюченко та Сірий планували спільно збувати ці підроблені гроші на території України, а пістолет Макарова продати.

Вирішіть питання про відповідальність Костюченка та Сірого.

109. Директор підприємства “Квант” Журавкін займався виробництвом медичного рентгенівського діагностичного устаткування, не маючи дозволу на здійснення такої діяльності. Протягом року підприємством було виготовлено й реалізовано три рентгенівських діагностичних апарати, внаслідок чого був отриманий дохід у сумі 950 тис. грн. Ці кошти Журавкін використав для здійснення господарської діяльності підприємства: на закупівлю матеріалів, виплату зарплати та сплату податків.

Вирішіть питання про відповідальність Журавкіна.

110. Кучерявий займався виготовленням ювелірних виробів із золота, купленого у населення, клеймував їх державним пробірним клеймом, виготовленим його знайомим Фроловим, і продавав на ринку окремим громадянам. Свою діяльність та отримані доходи від неї Кучерявий приховував від державних органів, податків не платив.

Вирішіть питання про відповідальність Кучерявого та Фролова.

111. Під час розслідування справи, порушеної за фактом смерті Потапової, було встановлено, що її смерть настала внаслідок вживання нею недоброякісної горілки, купленої у продавця магазину Артурова. Останній показав, що отримав її від Шурова і Бариченка, які привезли йому 20 пляшок самостійно виготов-

леної горілки, попередили його про це і домовилися з ним про реалізацію горілки через магазин на умовах рівного розподілу виручки. У результаті проведеного обшуку в домоволодінні Бариченка було виявлено 200 пляшок горілки, експертний аналіз вмісту яких показав, що горілка була виготовлена шляхом розбавлення недоброякісного спирту водою. Цю самостійно виготовлену продукцію Шуров і Бариченко планували реалізувати в різних торгових пунктах. На всій виготовленій продукції та тій, що вже реалізована ними, були етикетки торгових марок виробників алкогольної продукції та акцизні марки, виготовлені їх знайомим Соскіним.

Вирішіть питання про відповідальність Артурова, Шурова, Бариченка й Соскіна.

112. Шаповалов за згодою Синькіна взяв у нього паспорт і зареєстрував на його ім'я ТОВ “Фаворит”, пообіцявши кожного місяця виплачувати обумовлену суму грошей, отриманих від господарської діяльності. Однак насправді Шаповалов став надавати іншим суб'єктам господарювання “послуги” з конвертування безготівкових грошей у готівкові. Безготівкові кошти перераховувались на банківський рахунок ТОВ “Фаворит” за нібито придбані товари чи отримані послуги, після чого Шаповалов знімав їх готівкою, собі залишав 5 %, а решту передавав підприємствам-замовникам. Аби все виглядало належним чином, ці дії Шаповалов супроводжував оформленням фіктивних документів. Всього ним було проконвертовано 900 тис. грн.

Вирішіть питання про відповідальність Шаповалова і Синькіна. Чи змінилося б вирішення питання про відповідальність Синькіна, якби він знав про справжні наміри Шаповалова?

113. Здійснюючи перевірку фірми “Зоря”, яка нещодавно офіційно задекларувала власну сталу фінансову неспроможність, співробітники правоохоронних органів встановили, що її керівник Білокуров є фактичним власником декількох підприємств, зареєстрованих ним на підставних осіб. Маючи в особистому користуванні установчі документи та печатки цих псевдопідприємницьких утворень, Білокуров укладав з ними завідомо нездійс-

ненні угоди з великими штрафними санкціями, внаслідок чого утворилася велика кредиторська заборгованість реально діючого підприємства “Зоря”. Цими діями Білокуров заподіяв матеріальної шкоди дійсним кредиторам підприємства “Зоря” в сумі 500 тис. грн.

Вирішіть питання про відповідальність Білокурова.

114. Уночі Шкуренко облив бензином кіоск підприємця Сергієнка і підпалив його, внаслідок чого останньому були завдані збитки в сумі 18 тис. грн. Ранком наступного дня Шкуренко зателефонував Сергієнку і вимагав від нього припинення підприємницької діяльності на цьому місці, погрожуючи повторенням підпалів.

Вирішіть питання про відповідальність Шкуренка.

115. Директор ринку Суркін, діючи в інтересах свого знайомого Михасика, вимагав від підприємця Потапова звільнити орендоване ним приміщення і припинити свою підприємницьку діяльність на цьому ринку, посилаючись на допущені Потаповим порушення, які начебто мали місце. У разі невиконання вимоги Суркін погрожував оформити ці “правопорушення” документально, внаслідок чого Потапов сплатить великий штраф. Після того, як Потапов відмовився виконати вимогу, Суркін умовив свого знайомого Рудого за грошову винагороду залякати Потапова і примусити виконати вимогу. Виконуючи це замовлення, Рудий увечері зустрів Потапова і спочатку пошкодив його автомобіль, а потім заподіяв йому тілесних ушкоджень, що спричинили розлад здоров’я потерпілого протягом 15 днів. При цьому Рудий пообіцяв позбавити Потапова життя, якщо той продовжить підприємницьку діяльність на цьому ринку. Потапов не злякався, свою підприємницьку діяльність не припинив, однак повідомив у міліцію про дії Суркіна й Рудого.

Вирішіть питання про відповідальність Суркіна й Рудого.

116. Головний бухгалтер підприємства Бігунець неодноразово вносив до зовнішньоекономічних контрактів завідомо неправдиві відомості про те, що вогнегасники, які згідно з цими

контрактами поставлялися на підприємство із Росії, є такими, що були у вжитку. Внаслідок цих дій Харківський державний центр стандартизації, метрології і сертифікації видав висновок про те, що ці вогнегасники не підлягають сертифікації, оскільки є продукцією, яка була у вжитку, що дозволило оформити цей товар на митниці без проведення обов'язкової сертифікації. Отримані від реалізації вогнегасників кошти Бігунець витрачав на закупівлю продукції, оформлення вантажів, сплату податків та інших обов'язкових платежів. Вироком суду Бігунець був засуджений за ч. 1 ст. 366, ч. 1 ст. 201 і ч. 1 ст. 209 КК України.

Визначте, чи правильно кваліфіковані дії Бігунця. Вирішіть питання про його відповідальність.

117. За вироком суду Журбу визнано винним у тому, що він як директор приватного підприємства, використовуючи своє службове становище, із корисливих спонукань, знаючи, що підприємство не має найманих працівників і протягом кількох місяців не отримує прибутку та не виплачує заробітної плати, підробив документи – довідки про заробітну плату на ім'я Косова, Конкіна, Любченко, Жирко та на своє, на підставі яких отримав у кредитній спілці без наміру привласнити кредити на загальну суму 80 тис. грн, які використав для здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства. Такі дії Журби суд кваліфікував за ч. 2 ст. 366 та ч. 1 ст. 209 КК України.

Визначте, чи правильно кваліфіковані дії Журби. Вирішіть питання про його відповідальність.

118. Директор приватного підприємства “Омега” Осика одержав у банку кредит під заставу майна підприємства і згодом використав отримані кошти не за цільовим призначенням. Коли настав час повертати отриманий кредит, Осика звернувся до іншого банку з пропозицією надання кредиту, додавши при цьому підроблену офіційну довідку про те, що майно підприємства у заставі не перебуває. Отримані у такий спосіб кошти він використав на повернення першого кредиту, а другий кредит вирішив не повертати і з цією метою приховав основні активи підприємства

та подав офіційну заяву до суду про неспроможність підприємства “Омега” виконати зобов’язання перед кредиторами.

Вирішіть питання про відповідальність Осики. Як впливає на кваліфікацію дій Осики момент виникнення умислу на неповернення кредиту?

119. Керівник підприємства Молотов надав податковій інспекції завідомо неправдиві відомості про чисельність працюючих на підприємстві інвалідів. Це дозволило підприємству безпідставно отримати пільги з податку на прибуток і недоплатити в бюджет суму, що в 1 200 разів перевищувала неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Вирішіть питання про відповідальність Молотова.

120. Під час проведення ділових зустрічей з керівництвом АТ “Бонус” з метою укладання контракту підприємець Шаров ознайомився з деякими відомостями щодо нової технології виробництва продукції і використав їх на власному виробництві без згоди уповноваженого органу АТ “Бонус”. Надалі голова правління АТ “Бонус” видав наказ про віднесення відомостей про технологічний процес і управління фінансами до комерційної таємниці підприємства та обмежив доступ працівників до документації, яка містила вказану інформацію. Прагнучи отримати повні дані про вдосконалення процесу виробництва, підприємець Шаров запропонував головному інженеру АТ “Бонус” Соколенку винагороду за креслення нових приладів, на що останній погодився та зробив з них копії. Під час передавання цих копій Шаров та Соколенко були затримані.

Вирішіть питання про відповідальність Шарова та Соколенка. Дайте відповідь на запитання: за яких умов інформація набуває статусу комерційної таємниці?

Додаткова література

Андрушко П. П. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення господарської діяльності. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 288 с.

Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 8 жовт. 2004 р. № 15 // Зб. постанов Пленуму Верхов. Суду України (1972-2009). – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2009. – 848 с.

Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квіт. 2003 р. № 3 // Там же.

Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15 квіт. 2005 р. № 5. – Там же.

Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 черв. 2005 р. № 8. – Там же.

Т е м а 10. Злочини проти довкілля

121. Раніше судимий за крадіжку майна Андрійченко до закінчення терміну погашення судимості зрубав 15 грудня в лісі міської зони п'ять сосен діаметром стовбура кожна від 7 до 8 см, 22 грудня – чотири сосни приблизно такого ж діаметра, а наступного дня (23 грудня) зрізав верхівки у трьох сосен діаметром стовбура біля кореня 25, 28, 30 см. Під час спроби реалізувати зрубані дерева він був затриманий працівниками міліції. Розслідуванням по справі було встановлено, що 20 грудня цього ж року Андрійченко, перебуваючи в нетверезому стані, разом із своєю коханкою Никоновою зрубав на території школи-інтернату для дітей з уродженими вадами мови дві сріблясті ялини.

Вирішіть питання про відповідальність Андрійченка та Никонової. Дайте відповідь на запитання: як обчислюється розмір шкоди у разі незаконної порубки лісу?

122. Голова кооперативу Семенов, повертаючись пізно ввечері з райцентру додому через землі національного парку,

їхав на службовому автомобілі “Нива” й у світлі фар помітив лисицю. Семенов став її переслідувати, однак не справився з керуванням і наїхав на кам’яну грядку. Дома він розповів братові про велику кількість диких тварин. Брати озброїлися дрібнокаліберними гвинтівками, які незаконно тримали у себе, та потужними акумуляторними ліхтарями і попросили свого приятеля Новикова довести їх на його машині до місця полювання, пообіцявши за це “зайчатину в сметані”. У той час, коли у світлі фар та ліхтарів вони підстерігали диких тварин, їх затримали працівники служби охорони лісу. Як було встановлено слідством, на момент затримання братів Семенових та Новикова ними було добуто три зайці та чотири лисиці.

Вирішіть питання про відповідальність братів Семенових і Новикова. Дайте відповідь на запитання: як обчислюється шкода, завдана внаслідок незаконного полювання?

123. Бригадир Стороженко дав указівку робітникам районної ТЕЦ промити хлороводнем парові котли, які були на профілактиці. Оскільки на ТЕЦ будівництво очисних споруджень не було завершено, робітники, які промивали котли, злили 800 кг розчину хлороводню в озеро. Внаслідок цього загинуло: 342 щуки, 402 товстолобики, 891 короп, 764 лящі, 2 056 карасів. Також за підрахунками експертів було знищено близько 3 000 мальків. Озеро відновило свою біопродуктивність лише через три роки.

П р и м і т к а : хлороводень – хлористий водень, розчинений у воді, або хлоридна кислота.

Вирішіть питання про відповідальність бригадира Стороженка та робітників бригади. Визначте, як обчислюється розмір шкоди в цьому випадку.

124. Старший помічник капітана танкера “Таврія” Осипенко за розпорядженням капітана Криволапова звернувся до директора одного спеціально обладнаного доку з пропозицією укласти договір на очистку нафтоналивних танкерів-баків від залишків нафти та мазуту, але йому відмовили. З метою виконання обов’язків перед іноземними партнерами щодо термінів перевезення нафти Криволапов наказав промити танки танкера у від-

критому морі. Унаслідок шторму, що пройшов після цього, нафтово-мазутна пляма площею близько 3 км² була прибита до берега в районі пляжів м. Одеси, які припинили свою роботу на весь сезон. Збитки без вартості відбудовчих робіт склали близько 10 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Вартість відбудовчих робіт склала близько 3 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вирішіть питання про відповідальність Криволапова.

125. Начальник порту м. Керчі заборонив вихід кораблів з акваторії через наближення шторму. Незважаючи на це, капітани деяких морських транспортних суден вирішили вийти у відкрите море. При цьому Резцов, капітан одного із суден, дав команду якомога швидше вийти в море попри незавершеність робіт із закріплення на палубі бочок з мазутом та контейнерів із пестицидами. Під час сильного шторму Резцов, діючи з метою врятувати корабель від пошкодження незакріпленим вантажем, віддав наказ скинути його в море. Як наслідок, у Чорне море потрапили близько 18 т мазуту та близько 15 т пестицидів, а приморська курортна зона південно-східного узбережжя півострова Крим втратила свою рекреаційну функцію на 2 роки.

Вирішіть питання про відповідальність Резцова.

126. Сидоренко, директор одного з підприємств, замість того, щоб отримати дозвіл на заховання 500 кг відходів виробництва у виді сполук свинцю і зробити це в спеціально відведеному місці, дав розпорядження в нічний час вивезти їх за місто і таємно скинути на міське звалище.

П р и м і т к а – за висновком експертизи ці відходи становили II клас небезпеки.

Вирішіть питання про відповідальність Сидоренка.

127. Директор ООО “Кінва” Карпін для задоволення потреб свого підприємства (ремонт адміністративного корпусу) наказав своїм робітникам набрати 3 м³ піску з берега водосховища, яке було джерелом централізованого господарсько-питного водопостачання і навколо якого було встановлено зону

санітарної охорони. Для цього він надав їм автомобіль ЗІЛ-130 і лопати. Виконали наказ директора водій Шендрик і робітники Антонов та Галкін. Після розвантаження піску на території ООО “Кінва” водій Шендрик, скориставшись відсутністю директора Карпіна, умовив Антонова і Галкіна завантажити ще раз машину піском і відвезти його на власну присадибну ділянку, пообіцявши за допомогу добру вечерю. Шендрик, Антонов і Галкін були затримані працівниками ДАІ по дорозі на присадибну ділянку, оскільки у Шендрика були відсутні належні документи на вантаж і маршрутний лист. Унаслідок попадання води з водосховища у місця забору піску вода скаламутилась і для її постачання до міського водопроводу потребувала додаткового очищення.

Вирішіть питання про відповідальність Карпіна, Шендрика, Антонова та Галкіна.

128. Рішенням III сесії 22-го скликання Харківської обласної Ради народних депутатів від 21.03.1995 р. створено ботанічний заказник “Гришково” в Коломацькому р-ні Харківської обл. Наприкінці листопада 2008 р. голова правління ВАТ “Іскра” Чутівського р-ну Полтавської обл. Міхура, не узгодивши своїх дій з компетентними органами і не одержавши дозвіл (білет) на вирубку лісу, направив у Коломацький р-н бригаду робітників для заготівлі деревини. Бригадою в грудні 2008 р. і січні 2009 р. було зрізано й вивезено з ботанічного заказника “Гришково” 18 дерев породи вільха діаметром стовбуру біля кореня від 42 до 46 см, 35 – від 47 до 50 см і 50 сосен діаметром стовбуру біля кореня від 35 до 38 см.

Вирішіть питання про відповідальність Міхури та робітників, що входили до бригади. Визначте загальний розмір заподіяної шкоди.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії застосування і розвитку кримінального законодавства: Наук. вид. – К.: Верхов. Рада України, Ін-т законодавства, 2002.

Лопашенко Н.А. Экологические преступления : Комментарий к гл. 26 УК РФ. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. – 802 с.

Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10 груд. 2004 р. № 17 // 36. постанов Пленуму Верхов. Суду України (1972-2009). – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2009. – 848 с.

Т е м а 11. Злочини проти громадської безпеки

129. Савченко, Мухін, Колодько і Палій були засуджені за ч. 3, 5 ст. 185, ч. 5 ст. 187 та ч. 1 ст. 255 КК України за те, що впродовж двох років викрадали велику рогату худобу з сільськогосподарських підприємств та приватних господарств, а також здійснили декілька розбійних нападів з тією ж метою.

Визначте, чи правильне рішення суду?

130. Орлов був засуджений за ч. 2 ст. 367 КК України за те, що він, будучи головою ВАТ “БЗФО”, витратив на власні потреби 109 129 грн, одержаних від продажу третім особам чотирьох промислових охолоджувачів, які для потреб ВАТ Орлов отримав внаслідок підроблення документів.

Визначте, чи правильне рішення суду.

131. Давиденко, начальник дільниці державного виробничого підприємства, сприяв своїм знайомим (фахівцям у галузі технологій, фінансовій сфері) у вступі на роботу на різні відповідальні посади цього підприємства. Під керівництвом Давиденка був розроблений план спільного викрадення державного майна у великих розмірах, а також його приховання та збуту, відповідного розподілу ролей серед вісьмох співучасників. Однак реалізувати цей план не вдалося, тому що про готування до злочину стало відомо правоохоронним органам. Діяння Давиденка та його співучасників було кваліфіковано за ст. 255 КК України.

Визначте, чи правильне рішення суду.

132. Брати Володимир та Георгій Коровіни, Петрушко і Щекальов вчинили чотири напади на окремих громадян із застосуванням мисливської рушниці. Після цього вони вбили працівника міліції Шаранова. Одного разу Коровін Володимир прийшов разом з братом додому вночі, зізнався дружині, що вони вчинили напад на сім'ю Перебитюків, і попросив викинути в річку їхні черевики та замити сліди на кухні. Дружина виконала прохання.

Вирішіть питання про відповідальність усіх вказаних осіб.

133. В одному з районів Харківської обл. протягом 2007 р. діяла злочинна група, яка вчиняла напади на дівчат з метою їх зґвалтування. До неї входили Дробишев і Панасенко, які відбули покарання за хуліганство. Панасенко втягнув у цю групу 17-річного Суровцева і 13-річного Івакіна. 13 травня злочинці підстергли 20-річну Прохорову і 15-річну Авдохіну, які йшли по дорозі, і, погрожуючи обрізом, що був у Панасенка, зґвалтували їх. 25 травня вони зупинили в лісі Андронову і Самойлову і з метою їх залякування кілька разів вистрілили в повітря з обріза та зґвалтували їх. Нарешті, 1 червня вони намагалися таким же чином зґвалтувати Таранову, але вона зуміла вирватися і втекти. Услід їй Панасенко вистрілив з обріза, маючи намір її вбити, але тільки поранив у руку. Під час розслідування було встановлено, що Суровцев не зґвалтував жодної з потерпілих, але допомагав злочинцям, охороняв місце злочину, щоб попереджувати їх про можливу небезпеку.

Вирішіть питання про відповідальність Дробишева, Панасенка, Суровцева та Івакіна.

134. Павленко зберігав власну рушницю та патрони до неї у літній кухні свого будинку. Його 16-річний син Василь під час відсутності батьків узяв рушницю і замість порожньої гільзи помилково зарядив її патроном. Вирішивши налякати підлітків, Василь спрямував рушницю в бік одного з них – 13-річного Андрія і натиснув на гачок. Пролунав постріл, яким Андрія було вбито.

Вирішіть питання про відповідальність Павленка та його сина.

135. Ніде не працюючий Волосюк, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, повідомив керівництво аеропорту про те, що на борту авіалайнера Одеса-Франкфурт закладено вибуховий пристрій. Як з'ясувалося пізніше, Волосюк зробив це на спір, щоб виграти пляшку горілки. Насправді ніякої вибухівки виявлено не було.

Дайте відповідь на запитання: чи підлягає Волосюк кримінальній відповідальності?

136. До хірурга високої кваліфікації Козирєва вночі прийшов незнайомец і, пообіцявши велику винагороду, попросив терміново прооперувати людину, життя якої було в небезпеці. Прибувши у приватний будинок, Козирєв побачив там не одного, а декількох осіб із вогнепальними пораненнями. Те, з чим він зіткнувся в будинку, дозволило зрозуміти, що він має справу з бандою, яка орудувала в місті впродовж останніх декількох місяців. Козирєв надав злочинцям необхідну медичну допомогу, за яку отримав обіцяну винагороду. Як і вимагали злочинці, про зв'язок з ними він нікому не повідомив.

Визначте, чи можна притягнути Козирєва до кримінальної відповідальності. Чи змінилася б кваліфікація діяння Козирєва, якщо б він і надалі на таких самих умовах надавав медичну допомогу учасникам банди?

137. Янів викрав із райвідділу міліції два пістолети. Один із цих пістолетів він носив при собі, а інший – зберігав удома до моменту затримання. Вироком районного суду Яніва було засуджено за ст. 262 КК України за викрадення пістолетів, а також за ст. 263 КК України за носіння та зберігання цієї зброї.

Визначте, чи правильне рішення суду.

138. Авдєєв послав своєму другові поштою коробку з петардами. Дорогою трапилося їх самозаймання. Внаслідок цього всі пакунки, що знаходилися у поштовому вагоні, були знищені, а вагон серйозно пошкоджений.

Вирішіть питання про відповідальність Авдєєва.

139. Левчук повертався з полювання до міста на автобусі. Під час поїздки він не розрядив та не зачохлив своєї рушниці. Підліток, який сидів поруч з Левчуком, із цікавості натиснув на гачок, внаслідок чого стався постріл і було тяжко поранено одного з пасажирів автобуса.

Вирішіть питання про відповідальність Левчука.

140. Маючи намір розбагатіти, працівник гірничо-збагачувального комбінату, який випускав збройовий плутоній, Гетьманенко під час роботи взяв із камери 30 г радіоактивної речовини, яку запакував у спеціальний футляр із нержавіючої сталі, перевірів на радіоактивність і відніс додому, де зберігав два місяці. За висновком експертизи, такої кількості продукту було достатньо, щоб забруднити понад санітарні норми близько 30 тис. км³ повітря.

Вирішіть питання про відповідальність Гетьманенка.

141. Алейніков під час сварки у себе вдома зі своїм родичем Лелюхом схопив фінський ніж, який зберігав після смерті батька, наздогнав у коридорі Лелюха і вдарив його ножем, спричинивши тяжке тілесне ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Алейнікова.

В а р і а н т. Ніж був виготовлений Алейніковим за місцем його роботи.

142. Серов, переливаючи бензин з бензобака автобуса в каністру у гаражі підприємства, попросив Іванця запалити сірник і посвітити йому. Той почав запалювати сірник на близькій відстані від бензобака, бензин спалахнув. Під час пожежі обгоріли гараж і автобус, чим підприємству заподіяно збитків на суму 195 тис. грн.

Вирішіть питання про відповідальність Серова та Іванця.

143. Зайонц зателефонував до адміністрації центрального універмагу і повідомив про те, що він замінований. У результаті обшуку вибухових речовин і вибухових пристроїв не знайдено. Проте внаслідок вимушеної перерви в роботі універмагу було

завдано збитків на суму більше 20 тис. грн. Через декілька днів Зайонц знову зателефонував до адміністрації універмагу і повідомив, що універмаг замінований, а потім вимагав 1 000 доларів за те, щоб вибух не відбувся.

Вирішіть питання про відповідальність Зайонца.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Демидова Л.М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації. – Х.: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. – 256 с.

Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 груд. 2005 р. № 13. // Зб. постанов Пленуму Верхов. Суду України (1972-2009). – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2009. – 848 с.

Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квіт. 2002 р. № 3 – Там же.

Проблеми відповідальності за злочини проти громадської безпеки за новим Кримінальним кодексом України: Матеріали міжнар. наук.-практ. семінару (Харків, 1-2 жовт. 2002 р.) / Редкол.: В.В. Сташис, В.Я. Тацій, В.І. Борисов та ін. – Х.: Східно-регіонал. центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2003. – 296 с.

Т е м а 12. Злочини проти безпеки виробництва

144. Робітник очисного забою шахти Васильєв, знаючи, що ліс для кріплення можна подавати з одного виступу лави на другий тільки за командою кого-небудь із працюючих на нижньому виступі, не отримавши такої команди, кинув у лаву дерев'яну опору, яка, вдарившись об виступ породи, змінила напрямок польоту і впала на бригадира Антонова. Антонову було заподіяно середньої тяжкості тілесного ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Васильєва.

145. Механік будівельного майданчика Лебеденко допустив установку і експлуатацію глиномішалки без огороження, порушивши правила експлуатації будівельних механізмів. У цей час на будівельний об'єкт зайшов малолітній Володя Калашников. Проходячи біля працюючої глиномішалки, він послизнувся, впав і потрапив під ремені привода вала глиномішалки. Від одержаних ушкоджень Калашников помер у лікарні.

Вирішіть питання про відповідальність Лебеденка. Дайте відповідь на запитання: чи зміниться кваліфікація дій Лебеденка за умови, що огорожу було встановлено, але Володя Калашников навмисно обминув її?

146. Пахомова, робітниця-підривник, отримала за нарядом 6 кг вибухівки і 20 штук електродетонаторів для обвалу породи. За правилами до кінця зміни невикористана вибухівка і електродетонатори повинні здаватися на склад. Проте Пахомова, всупереч цим вимогам, не бажаючи витратити час, викинула 10 штук електродетонаторів, які залишилися у неї, в озеро, що знаходилося поблизу.

Вирішіть питання про відповідальність Пахомової.

147. Начальник локомотиворемонтного цеху Комлев дав указівку Дьяконову та Цибіну відремонтувати під час перерви мостовий кран. При цьому Комлев не провів інструктажу і не попередив їх про те, що цю роботу слід виконувати обов'язково в захисних поясах або в підвісній люльці. Цибін, проводячи ремонт крана, весь час перебував у небезпечному для життя становищі й під час роботи зірвався з візка, що знаходився на висоті семи метрів, упав на цементну підлогу і загинув.

Вирішіть питання про відповідальність Комлева.

148. Ярошинський, дорожній майстер транспортної дільниці, керуючи вантаженням рейок на платформу, проводив його навалом без шпальних прокладок і сортування залежно від довжини. Внаслідок цих порушень рейки під час руху поїзда зсунулися, і однією з них було завдане смертельне поранення робітниці Козловіч.

Вирішіть питання про відповідальність Ярошинського.

149. Під час підняття вантажу Арбатов, машиніст підйомного крана торговельного порту, не подав попереднього сигналу, внаслідок чого вантажем, що зірвався зі строп, був убитий вантажник Самійлов.

Вирішіть питання про відповідальність Арбатова.

150. Титов працював завідувачим авторемонтною майстернею. Під час перевірки виконання робіт по ремонту автомобіля він, нехтуючи наявністю пально-мастильних матеріалів, запалив сірник, через що виникла пожежа, внаслідок якої зварник Дацюк дістав тяжких тілесних ушкоджень.

Вирішіть питання про відповідальність Титова.

151. Петренко, працюючи механіком дільниці шахти, був відповідальний за безпечну роботу електромеханічного устаткування на своїй дільниці. Під час робочої зміни Петренко не вжив заходів з відновлення нормальної роботи вентилятора системи провітрювання. Знаючи, що у зв'язку з цим інтенсивність провітрювання шахти стала недостатньою, Петренко не вжив заходів щодо припинення робіт та підйому гірників на поверхню. Ці порушення призвели до вибуху метано-вугільної суміші, внаслідок чого стався завал забою і загинули четверо гірників зміни. Крім цього, шахті було завдано значної матеріальної шкоди.

Вирішіть питання про відповідальність Петренка.

Додаткова література

Борисов В. І., Пашенко О. О. Злочини проти безпеки виробництва: поняття та види. Кримінальна відповідальність за порушення правил ядерної або радіаційної безпеки. – Х.: СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2006. – 224 с.

Перелік робіт з підвищеною небезпекою: Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січ. 2005 р. № 15 // Офіц. Вісн. України. – 2005. № 8. – Ст. 455.

Про охорону праці: Закон України від 21 листоп. 2002 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 2. – Ст. 10.

Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва: Постанова

Т е м а 13. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту

152. Громадянин Польщі Кшиловський побудував у своєму гаражі літальний апарат і вирішив його випробувати. Під час польоту Кшиловський втратив контроль над цим апаратом і потрапив на територію України. Намагаючись здійснити посадку, він спрямував його на автомобільну дорогу, по якій рухався автотранспорт. Щоб уникнути зіткнення із літальним апаратом при здійсненні тим посадки, водії автомобілів з'їжджали з проїжджої частини, деякі з них потрапили в аварію і зазнали тяжких та середньої тяжкості тілесних ушкоджень.

Вирішіть питання про відповідальність Кшиловського.

153. Помічник машиніста тепловоза Пшеничний на виконання отриманого завдання зробив огляд тепловоза і доповів про результати машиністу Бережному. У цей час дозволу на проведення маневрів не було, сигналів на рух не подавалось, однак Бережний привів тепловоз у рух. Пшеничний зауважив йому, що він рухається без дозволу і веде тепловоз на зайняту колію. Не реагуючи, останній збільшував швидкість руху. Тоді Пшеничний відштовхнув Бережного від пульта керування і вжив заходів щодо гальмування, однак відвернути зіткнення двох тепловозів не встиг. Тільки після цього він помітив, що Бережний перебуває у стані сп'яніння. Внаслідок зіткнення локомотивному депо було заподіяно незначної матеріальної шкоди.

П р и м і т к а . Правила технічної експлуатації залізниць забороняють машиністу приводити в рух локомотив без сигналу керівника маневрів, а також зобов'язують локомотивну бригаду забезпечити безпеку проведення маневрів, цілісність рухомого складу.

Вирішіть питання про відповідальність Бережного.

154. Кудинов та Іллясов вирішили помститися обхіднику Солодову і вночі прийшли на колію залізниці, де за допомогою ключів розкрутили з'єднання колії у двох місцях. Внаслідок цього дрезина, що рухалась на цій ділянці, зазнала аварії, а робітникам Костіну й Гриценку, які їхали в ній, були спричинені тяжкі тілесні ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Кудинова та Іллясова.

155. Покритов, який перебував у нетверезому стані, не бажаючи йти пішки від станції до свого села, вирішив зупинити потяг на перегоні стоп-краном. Коли потяг, йдучи на великій швидкості, порівнявся з його селом, Покритов, зірвавши стоп-кран, зупинив поїзд. Унаслідок різкої і непередбачуваної зупинки та сильного поштовху декілька осіб отримали серйозні поранення, а один з пасажирів через травму від удару головою загинув.

Вирішіть питання про відповідальність Покритова.

156. За керування мотоциклом у нетверезому стані 20 лютого 2001 р. Кавун був позбавлений права на керування мотоциклом строком на шість місяців. 10 червня 2001 р., перебуваючи в стані сп'яніння, Кавун помітив автомашину, яка стояла на узбіччі дороги, і, скориставшись відсутністю водія, вирішив поїхати на ній у сусіднє село до своїх знайомих. На шляху руху перевищивши швидкість, Кавун збив Вікторова, який ішов по дорозі, заподіявши останньому тяжких тілесних ушкоджень.

Вирішіть питання про відповідальність Кавуна.

157. У темний час доби через неполадки в системі гальмування та електроживлення автомобіля водій Таранчук, який вимушений був зупинити машину на узбіччі дороги, не включив ні стояночних, ні габаритних вогнів. У цьому ж напрямку рухався вантажний автомобіль, яким, перебуваючи в стані сп'яніння, керував Сафонов. Осліплений світлом зустрічної машини, яку вів Шовкун, Сафонов, не знижуючи швидкості, звернув управо й зіткнувся з автомобілем Таранчука, внаслідок чого автомобіль

було пошкоджено, а сам Таранчук отримав середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Таранчука, Сафонова й Шовкуна.

158. Яковлев був позбавлений права на керування автотранспортними засобами строком на один рік. Через місяць, влаштувавшись на роботу в лікарню сторожем, Яковлев повідомив, що він позбавлений права на керування транспортними засобами, але керувати машиною вміє. У зв'язку з тим, що водій машини захворів, завідуючий гаражем Павук дозволив Яковлеву перевозити вантаж, але лише на території лікарні. У цей же день, перебуваючи в стані сп'яніння, Яковлев перевищив швидкість руху під час доставки продуктів з кухні до лікувального корпусу, внаслідок чого збив Андрієва, заподіявши йому тяжких тілесних ушкоджень.

Вирішіть питання про відповідальність Яковлева та Павука.

159. Карпухов, перебуваючи у стані сп'яніння, самовільно сів у вантажну автомашину водія Зиміна, яка стояла біля будинку, і завів її. У цей час із будинку вибіг Зимін і, скочивши на підніжку, став просити Карпухова вийти з автомобіля. Проте останній різко рушив з місця, від чого Зимін не втримався на підніжці й упав під колесо. Побачивши в дзеркало заднього виду, що потерпілий залишився лежати на проїжджій частині дороги, Карпухов збільшив швидкість і залишив місце події. Від отриманих тілесних пошкоджень Зимін помер.

Вирішіть питання про відповідальність Карпухова.

160. Красюк, який раніше працював машиністом, у стані сп'яніння вирішив швидше дістатися до потрібної йому станції. З цією метою він разом зі своїми приятелями Вороніним і Чорновусом увірвався в кабінку тепловоза і, погрожуючи машиністу тим, що викине його на ходу, сам повів потяг. При цьому Красюк ігнорував вимоги диспетчера щодо швидкості руху та, у подальшому, негайної зупинки тепловоза у зв'язку із загрозою зі-

ткнення з іншим потягом. Щоб уникнути катастрофи, диспетчер припинив рух на ділянці руху тепловоза, яким керував Красюк. На наступній станції злочинці були затримані.

Вирішіть питання про відповідальність Красюка, Вороніна і Чернобуса.

161. Під керівництвом майстра Торопенка на проїжджій частині автомобільного шляху по вул. Дерев'янка у м. Харкові проводився ремонт дорожнього покриття шляхом “вирізання” пошкоджених ділянок з метою їх наступного асфальтування. Через технічні причини у день “вирізування” пошкоджених ділянок проїжджа частина не була заасфальтована. При цьому рух транспортних засобів на ділянці проведення ремонтних робіт був поновлений без встановлення попереджувальних знаків. Унаслідок попадання колеса одного легкового автомобіля на гостре ребро вирізу у проїжджій частині стався розрив покришки та камери, через що цей автомобіль перекинувся, а його водій загинув.

Вирішіть питання про відповідальність Торопенка.

162. Василюк та Проценко близько 24-ї год сіли в маршрутне таксі – мікроавтобус “Газель”, що належав приватному підприємству “Х.О.Б.”. Дочекавшись виходу із мікроавтобуса всіх пасажирів, Проценко дістав ніж і, погрожуючи ним водієві Ващенко, наказав їхати. На виконання вимог злочинців Ващенко їхав із перевищенням швидкості, перетинав перехрестя на червоне світло світлофора, створюючи аварійні ситуації, і врешті зіткнувся із зустрічним легковим автомобілем “Славути”. Унаслідок дорожньо-транспортної пригоди водієві “Славути” були заподіяні середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Василюка і Проценка та визначте, чи підлягає відповідальності Ващенко.

163. Ткаченко повертався на мотоциклі додому і дізнався, що у його приятеля Василюка, який жив неподалік, народився другий син. Не доїхавши додому, Ткаченко зупинився і зайшов до Василюка, щоб привітати його. На запрошення випити за здоров'я новонародженого Ткаченко відмовився, оскільки повинен

був ще керувати транспортним засобом. Але Василюк пообіцяв, що мотоцикл відгонить його старший син – 16-річний Олексій. На прохання батька та за дозволом Ткаченка він погодився перегнати мотоцикл на подвір'я Ткаченка. Спочатку він вів мотоцикл, штовхаючи його й не включаючи мотора, а потім завів його і вирішив покататися зі своїм приятелем. Олексій не справився з керуванням і впав у рівчак, унаслідок чого він і його приятель зазнали середньої тяжкості тілесних ушкоджень.

Вирішіть питання про відповідальність Ткаченка й Олексія.

164. Водій вантажної машини, яка належала місцевій фабриці, Букін виїхав у рейс. Дорогою він посадив у кузов людей, щоб довести їх до залізничної станції, серед яких був його знайомий – Лавров. Останній, не маючи права на керування транспортним засобом, умовив Букіна передати йому керування автомобілем. На повороті Лавров не справився з керуванням, заїхав у кювет, де машина перевернулася. Двоє пасажирів, які сиділи в кузові, отримали тяжкі тілесні ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Букіна й Лаврова.

165. Франчук і Борін викрали вночі автомобіль ГАЗ-2410 “Волга”, який стояв на подвір'ї приватного будинку. Покатавшись на ньому, вони виїхали за межі міста, зняли з автомобіля магнітолу, забрали ключі й інші інструменти, а машину спалили.

Вирішіть питання про відповідальність Франчука і Боріна.

166. Працюючи на сільськогосподарських угіддях, тракторист Вигдаров, закінчивши роботу, на гусеничному тракторі з плугами вирішив не їхати по дорозі на залізничний переїзд, а перетнути залізничну колію, скоротивши шлях додому. На залізничній колії трактор застряг між рейками. У цей час з-за рогу виїхала мотодрезина, яка зіткнулася з трактором, внаслідок чого загинув машиніст.

Вирішіть питання про відповідальність Вигдарова.

167. Кажан за допомогою лома зламав двері шафи автоблокування залізничної колії. Після цього демонтував і викрав з

цієї шафи різного обладнання та приладів на загальну суму до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Унаслідок цього з ладу виведено систему автоблокування та сигналізації, виникла небезпека для життя людей, а рух потягів на дільниці було припинено на 8 годин.

Вирішіть питання про відповідальність Кажана.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Борисов В.И., Гизимчук С.В. Уголовная ответственность за нарушение правил, норм и стандартов, обеспечивающих безопасность дорожного движения. – Х.: Консум, 2001. – 160 с.

Коробеев А.И. Транспортные преступления. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2003.

Мисливий В.А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту: Монографія. – Д.: Юрид. акад. МВС, 2004. – 380 с.

Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 груд. 2005 р. № 14 // Зб. постанов Пленуму Верхов. Суду України (1972-2009). – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2009. – 848 с.

Т е м а 14. Злочини проти громадського порядку та моральності

168. Між водіями трамвайного депо Багровим і Коркіним виникла суперечка з керівництвом депо з приводу заборгованості із заробітної плати. Через відмову адміністрації сплатити борг Багров і Коркін не стали до роботи, а перекрили трамваями, на яких мали працювати, вїзд із депо і почали підбурювати інших працівників депо брати з них приклад. Більше 20 осіб приєдналися до них. Разом вони вимагали виплати зарплати, погрожува-

ли розігнати все керівництво. На наказ головного інженера депо звільнити проїзд Багров, Коркін і Сулема, навпаки, демонтували колію, унеможлививши виїзд інших трамваїв на лінію. Тільки за три години після втручання керівництва адміністрації району протиправні дії було припинено, а роботу транспортного підприємства відновлено.

Дайте юридичний аналіз і обґрунтуйте кваліфікацію вчинених дій. Визначте, хто із учасників підлягає кримінальній відповідальності.

169. Супрун, повертаючись додому з роботи в стані сп'яніння, побачив, що двоє знайомих Костюк та Віщун та його кума Нараєва грають біля її двору в карти і п'ють пиво. На запитання, чи пригостять вони його пивом, Нараєва відповіла, що з нього досить випитого, і сказала, щоб він ішов спати. У відповідь Супрун облаяв їх нецензурними словами, а потім з хуліганських спонукань перевернув стіл, за яким сиділи гравці в карти, наніс удар ногою в живіт потерпілому Костіну і розірвав на ньому сорочку. Коли Нараєва взяла Супруна за руку і стала благати припинити бійку, він вирвався і сильно штовхнув її. Падаючи, потерпіла вдарилась головою об камінь і зазнала тяжкого тілесного ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Супруна.

170. Болотов і Струков, мешканці гуртожитку, вживали алкогольні напої і, зайшовши до кімнати відпочинку, співали непристойні пісні, чим заважали іншим мешканцям гуртожитку дивитись телепередачі. На зауваження вони відповідали образливими словами, а коли їх примусово відвели до їхньої кімнати, Болотов узяв молоток і разом зі Струковим повернувся до кімнати відпочинку, де молотком розбив дзеркало, а Струков ногою – екран телевізора. Присутніх вони обляли нецензурними словами та, погрожуючи їм розправою, вигнали з кімнати відпочинку.

Вирішіть питання про відповідальність Болотова і Струкова.

171. Раніше судимий за хуліганство Белкін у нетверезому стані пристав на вулиці до двох дівчат, які поверталися з танців, і

пропонував їм познайомитись. На прохання залишити їх у спокої ображав нецензурними словами, хапав за руки, відірвав у однієї з дівчат рукав блузки, а подругу, яка намагалася захистити її, вдарив кулаком у обличчя. Тарасенко, звичайний перехожий, спробував допомогти дівчатам, але Белкін побив його, спричинивши легке тілесне ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Белкіна.

172. Писаренко на зупинці таксі підійшов до одного з автомобілів і намагався в нього сісти. У цей же час з водієм таксі розмовляв Хибний, який зі своїм знайомим Суховим теж хотіли скористатися цим таксі. Між Писаренком і Хибним виникла суперечка з приводу того, кому їхати. Вони ображали один одного, вживали нецензурні слова. Сварка переросла в бійку. Писаренко вдарив Хибного ногою, а коли побачив, що Сухов сів у таксі, дістав з кишені саморобний ніж, яким проколов колесо автомобіля, а потім ним наніс Хибному удар у плече, спричинивши йому середньої тяжкості тілесне ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Писаренка і Хибного.

173. Трунов і Яковенко косили траву на старому кладовищі і звернули увагу на гранітні плити з написами на них про покійних. Трунов запропонував розкопати деякі з могил з метою знайти коштовності. Яковенко погодився, і вони протягом двох місяців розкопали 9 поховань, з яких викрали 14 золотих хрестиків, обручок, ланцюжків, кулонів, зубних коронок та інших предметів загальною вагою більше 120 г. При спробі продати частину предметів вони були затримані працівниками міліції.

Вирішіть питання про відповідальність Трунова і Яковенка.

174. Остапчук з хуліганських мотивів підпалив будівлю музею, де народився і жив Іван Франко. Меблі, одяг, основні експонати музею місцеві жителі встигли винести і зберегти, але сама будівля-музей як пам'ятне місце, пов'язане з життям і діяльністю відомого письменника, була знищена вогнем.

Вирішіть питання про відповідальність Остапчука.

175. У будинку відпочинку “Актор” (м. Ялта) двоє неповнолітніх – Миткін (14 років) і Анохін (16 років), які відпочивали зі своїми батьками, заради втіхи втопили в морі собаку, яку приручили працівники будинку відпочинку, а наступного дня ввіймали на території парку трьох кошенят і викололи їм очі.

Вирішіть питання про відповідальність Анохіна й Миткіна.

176. Приватний фотограф Уткін попросив у свого знайомого Шишкевича відеокасету порнографічного характеру, щоб подивитися її разом зі своєю коханкою. Після перегляду його знайома Веткіна сказала, що на цій касеті можна заробити гроші. Уткін у своїй фотостудії виготовив (переписав) десять копій відеокасет, які разом із Веткіною продали знайомим і незнайомим громадянам біля магазину аудіо- та відеотоварів.

Вирішіть питання про відповідальність Уткіна і Веткіної.

177. Верстакова, раніше судима за звідництво, після відбуття покарання знову створила в літній кухні місце розпусти. Для цього вона розділила приміщення на три кімнати, зробила ремонт, придбала меблі та ін. Потім на речових ринках, у готелях, кафе, барах пропонувала реалізаторам товарів, працівникам готелів, офіціантам і барменам (чоловікам і жінкам) скористатися за певну плату її приміщенням для статевих утіх чи заняття проституцією.

Вирішіть питання про відповідальність Верстакової.

178. Аринін і Сурін організували курси підготовки дівчат для участі в конкурсах краси “Міс міста” і для участі в рекламі товарів. Серед дівчат відбирали тих, хто їм більше подобався, входили до них у довіру, запрошували до ресторанів, обіцяли організувати їм поїздку на конкурс за кордон та ін. Мотивуючи свої дії необхідністю в презентації учасниць організаторам очікуваного конкурсу, знімали дівчат в оголеному вигляді, а потім, вдаючись до обману, пропонували їм надавати сексуальні послуги особам, від яких нібито залежить успіх на конкурсах. При

цьому Аринін і Сурін запевняли потерпілих, що за надання сексуальних послуг клієнти щедро заплатять. Частина дівчат погодилась і була втягнута в заняття проституцією. До тих, хто не погоджувався, Аринін і Сурін застосовували насильство, погрожували звалтуванням, опублікуванням раніше зроблених знімків. Одна з дівчат звернулася в прокуратуру, і проти Ариніна і Сурина була порушена кримінальна справа.

Вирішіть питання про відповідальність Ариніна і Сурина.

179. Федір Кряков неодноразово пригощав свого неповнолітнього сина Олександра і його товариша Миколу Платонова спиртними напоями (вином, наливкою, горілкою). Улітку, коли батьки Платонова мешкали на дачі, двічі посилав сина за горілкою, яку потім вони розпивали в квартирі Платонових. На день народження сина Кряков знову пригощав його та товариша вином і горілкою. Останнього разу Кряков-старший запитав Миколу, чому він не пригощає його домашнім вином, яке кожного року роблять його батьки. Тоді Микола без дозволу батьків налив у погребі літрову пляшку вина і приніс у будинок Крякова, де вони її розпили. Коли батькам Миколи стало відомо про діяння Федора Крякова, вони повідомили міліцію.

Вирішіть питання про відповідальність Федора Крякова.

180. Увечері Сорокін, взявши обріз мисливської рушниці, підійшов до клубу, де був його товариш – Цапельников, який із мисливською рушницею в руках лякав підлітків, що знаходилися біля клубу, висловлювався нецензурною лайкою. Коли підійшов Сорокін, то вони разом стали розганяти громадян і підлітків, які зібралися біля клубу, щоб подивитися фільм. Сорокін зробив постріл у повітря, а Цапельников вистрілив спочатку вгору, а потім по ногах підлітків, які втікали, і заподіяв одному з них легких тілесних ушкоджень, що потягли за собою короточасний розлад здоров'я. Як з'ясувалося, Цапельников украв рушницю у сусіда Гривцева.

Вирішіть питання про відповідальність Сорокіна й Цапельникова.

181. Семенов, перебуваючи в кінотеатрі у стані алкогольного сп'яніння, під час демонстрації кінофільму висловлювався нецензурними словами, облаяв громадян, що сиділи в залі, а Захарову, який зробив йому зауваження, наніс побої і заподіяв легких тілесних ушкоджень. За клопотанням колективу автобазиди про взяття на поруки Семенова суд звільнив останнього від кримінальної відповідальності, передавши його на виховання громадськості автобазиди. Через два місяці в тому ж клубі Семенов зацівав сварку, висловлювався нецензурними словами, накинувся на Воропаєва і наніс йому складаним ножем два поранення в руку.

Вирішіть питання про відповідальність Семенова.

182. Вийшовши на ганок свого будинку і бажаючи побешкетувати (незадовго до цього розпивав спиртні напої), Пугальцев з мисливської рушницід на очах у сусідів зробив постріл у зграю гусей, які були поблизу, і поранив дробом трьох птахів. Дії Пугальцева були кваліфіковані за ч. 4 ст. 296 КК України як хуліганство, вчинене із застосуванням вогнепальної зброї. В апеляційній скарзі адвокат Пугальцева зазначив, що постріл з рушницид не створював загрози для громадян, тому підсудний не може підлягати відповідальності за ч. 4 ст. 296 КК України.

Вирішіть питання про відповідальність Пугальцева.

183. Проходячи біля вогнища, де громадяни варили гриби, п'яний Євстаєв пристав до Чапліної, вимагаючи, щоб вона пішла з ним у ліс. У відповідь на відмову Чапліної Євстаєв схопив її за плече та порвав на ній кофту, а потім, нецензурно лаючись, наніс каменем удар по обличчю підлітка Лепьошкіна, який був поруч, чим заподіяв йому середньої тяжкості тілесного ушкодження. Потім Євстаєв, ударивши ногою по каструлі з грибами, перекинув її у вогонь і пішов у ліс.

Вирішіть питання про відповідальність Євстаєва.

184. Івановський, перебуваючи в нетверезому стані, чіплявся до громадян, що відпочивали в парку, лаявся, а при затриманні міліцейським патрулем вчинив опір міліціонеру Довгачову, вдарив останнього по обличчю, намагався вирватися і супроводжував свої дії нецензурною лайкою. Під час особистого об-

шуку у відділенні міліції у Івановського було виявлено фінський ніж.

Вирішіть питання про відповідальність Івановського.

185. Сорокасемирічна Мухоторова Марія, довідавшись, що в сараї у сусіда висить туша забитої свині, підговорила свого п'ятнадцятирічного сина Івана разом викрасти її, що і було ними зроблено.

Вирішіть питання про відповідальність Мухоторових Марії та Івана.

186. Двоє 13-річних підлітків були затримані під час спроби проникнути в магазин через розбиту ними вітрину. У процесі розслідування з'ясувалося, що їх схилив до цього шляхом залякування родич одного з підлітків – Банніков, який працював продавцем у цьому магазині і хотів завдати неприємностей своєму директорові.

Вирішіть питання про відповідальність Баннікова.

187. Водій таксі Бурма підробляв тим, що пропонував своїм клієнтам-пасажирам послуги знайомих повій, демонструючи їх фотографії в оголеному виді. У разі згоди пасажира скористатися послугами повій він підвозив до них і надавав закріплений за ним автомобіль проституткам для зустрічей із клієнтами. За свої послуги Бурма отримував від проституток 20 % з плати кожного клієнта.

Вирішіть питання про відповідальність Бурми.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Об особенностях квалификации преступлений против общественного порядка и моральности // Юрид. практика. – 2006. – № 7. – С. 21-22.

Про судову практику у справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 груд. 2006 р. № 10 // Відом. Верхов. Суду України. – 2004. – № 2. – С. 7-9.

Сердюк П.П. Моральність як об'єкт кримінально-правової охорони // Право України. – 2007. – № 1. – С.3.

**Т е м а 15. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів,
психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші
злочини проти здоров'я населення**

188. Корнієнко був засуджений районним судом за ч. 2 ст. 315 КК України за схиляння 17-річної Сушко до вживання наркотичних засобів. Досудовим слідством було встановлено, що Корнієнко неодноразово викрадав з городів місцевих жителів головки маку, виготовляв наркотик і шість разів вводив його Сушко за допомогою спеціально купленого шприца з її згоди і за її ініціативою.

Чи правильна кваліфікація дій, учинених Корнієнком? Відповідь обґрунтуйте.

189. Савченко отримав від малознайомої людини 200 штук ампул ємністю 1 мл 1% розчину наркотичного засобу морфіну для зберігання за певну плату. Зберігав його у себе на квартирі протягом трьох місяців. Кожен місяць господар цього наркотичного засобу приходив до Савченка, забирав частину ампул, сплачував йому гроші за зберігання і зникав.

Вирішіть питання про відповідальність Савченка.

190. Бажаючи придбати наркотики, Пиров звернувся до Козаченка. Не маючи їх, Козаченко з корисливих мотивів продав Пирову речовину, яка не містила наркотичних компонентів.

Вирішіть питання про відповідальність Пирова і Козаченка.

191. Сидоров виготовив 200 г гашишу, який через кілька днів реалізував кільком особам.

Вирішіть питання про відповідальність Сидорова.

192. Під час проходження митного контролю у співробітника садово-паркового господарства Григор'єва замість задекларованого насіння декоративних рослин була виявлена партія гашишу.

Вирішіть питання про відповідальність Григор'єва.

193. Фармацевт Федорова систематично продавала своїм знайомим без рецепта препарати, що містили наркотики, за відповідну плату.

Вирішіть питання про відповідальність Федорової.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Наден О.В. Спеціальні види звільнення особи від кримінальної відповідальності за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. – Х.: Право, 2003. – 224 с.

Організований наркобізнес (поняття, форми, підстави кримінальної відповідальності) / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, Л.В. Дорош та ін.; За заг. ред. Ю.В. Бауліна, Л.В. Дорош. – Х.: Право, 2005. – 256 с.

Практика розгляду судами справ про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Узагальнення Верховного Суду України // Вісн. Верхов. Суду України. – 2008. – № 10.

Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15 лют. 1995 р. з подальшими змін. та допов. // Там же. – 1995. – № 10. – Ст. 62.

Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15 лют. 1995 р. В ред. Закону України від 22 груд. 2006 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2007. – № 10. – Ст. 89.

Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квіт. 2002 р. № 4 (зі змін., внесеними постановою Пленуму Верхов. Суду України від 18 груд. 2009 р. № 16 // Там же. – 2010. – № 1. – С. 13.

Т е м а 16. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

194. Котов, працюючи викладачем кафедри військової

підготовки університету, маючи допуск до державної таємниці, отримав топографічну карту, яка містила відомості, що становлять державну таємницю. Після проведення заняття Котов по картці обліку видачі документа передав зазначену карту для ознайомлення студентам кафедри, які, не маючи допуску до державної таємниці, ознайомилися з нею.

Вирішіть питання про відповідальність Котова.

195. Порушуючи інструкцію щодо забезпечення державної таємниці, конструктор заводу Савчук брав документи, що містили таку таємницю, для роботи з ними вдома. Одного разу, перебуваючи в стані сп'яніння, він загубив папку з документами. Кларова її підбрала і показала своєму чоловіку. Ознайомившись із змістом документів, останній відніс знахідку до місцевого управління внутрішніх справ.

Вирішіть питання про відповідальність Савчука.

196. Аспірант Лазарев, вихваляючись перед своїм колишнім шкільним товаришем Суховим успіхами в науці, пояснив йому принцип роботи та накреслив схему побудови приладу, що було державною таємницею. Відомості невдовзі використала одна з іноземних фірм на шкоду інтересам України. Виявилось, що Сухов був їх агентом. Лазарев цього не знав.

Вирішіть питання про відповідальність Сухова та Лазарева.

197. Робітник конструкторського бюро підприємства, що розробляло бойову техніку, Мурашов усупереч інструкціям брав додому на вихідні секретні креслення, щоб на дозвіллі обміркувати деякі раціоналізаторські пропозиції. Креслення побачив його 10-річний син. Бажаючи похвалитися перед приятелями тим, якою складною роботою займається батько, хлопчик виніс ці креслення на вулицю і став демонструвати їх групі підлітків, а згодом – особам похилого віку, які відпочивали у дворі. Побачивши у вікно, що його документи знаходяться у сторонніх осіб, Мурашов вийшов і забрав їх. Один із сусідів повідомив про цей випадок правоохоронні органи. З огляду на

специфіку відомостей, що містили документи, Мурашов вирішив, що ніхто нічого не зрозумів та не запам'ятав.

Вирішіть питання про відповідальність Мурашова.

198. Громадянка України Мухіна мала намір на підставі підроблених документів моряка виїхати з України до Канади, тому звернулася до директора морського агентства Чудова із проханням за грошову винагороду оформити на її ім'я відповідне посвідчення особи моряка. Погодившись, Чудов оформив і подав у дипломно-паспортний відділ порту підроблені ним документи, які містили завідомо неправдиві відомості про те, що Мухіна має морську освіту кухаря судна і допуск до закордонного плавання. У подальшому в пункті пропуску в м. Одесі Мухіна була затримана при спробі перетнути державний кордон України на підставі підробленого посвідчення.

Вирішіть питання про кримінальну відповідальність Мухіної і Чудова.

199. Прибиральниця конструкторського бюро отримала завдання збирати науково-технічні відомості, що становлять конфіденційну інформацію та належать державі. Її підозріла поведінка привернула увагу працівників служби безпеки цієї установи. Під час огляду приміщення для зберігання технічного приладдя у прибиральниці було знайдено незнешкоджені копії важливих креслень.

Вирішіть питання про відповідальність прибиральниці.

200. Гоценко домовився із двома іноземними громадянами за грошову винагороду переправити їх з Російської Федерації на територію України поза прикордонним пунктом пропуску. У визначений час вони зустрілися біля залізничного вокзалу м. Белгорода, де на них чекав мікроавтобус з водієм Клишенком, який був найнятий Гоценком і заздалегідь знав про його наміри. Після перетину державного кордону Російської Федерації і України вони були затримані працівниками Державної прикордонної служби України.

Вирішіть питання про кримінальну відповідальність Гоценка, Клишенка, іноземних громадян.

201. На адресу Крячка надійшла повістка про необхідність його явки до військового комісаріату для проходження строкової військової служби. Крячко повідомив свою мати Смирнову про категоричне небажання проходити військову службу і вблагав допомогти йому уникнути виконання військового обов'язку в будь-який спосіб. Мати погодилася і наступного дня на прийомі у військового комісара Мальцевича домовилась з ним про скасування виклику на військову службу свого сина, за що передала Мальцевичу грошову винагороду в розмірі 10 000 грн.

Вирішіть питання про кримінальну відповідальність Крячка, Мальцевича, Смирнової.

Додаткова література

Зайцев О.В. Деякі питання відповідальності за розголошення державної таємниці та втрату документів, що містять державну таємницю (статті 328, 329 КК України) // Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення (до 6-ї річниці прийняття КК України): Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (13-15 квіт. 2007 р., м. Львів). – С. 53-56.

Зайцев О.В. Проблемні питання кваліфікації злочину, передбаченого ст. 333 КК України // Право і національна безпека: актуальні проблеми теорії та практики: Матеріали наук.-практ. конф. (22 трав. 2009 р., м. Харків). – Х., 2009. – С. 210-217.

Косінов В. Предмет злочинів у сфері охорони державної таємниці // Вісн. Львів. ун-ту. – Сер. юрид. – Л.: Львів. держ. ун-т, 2007. – Вип. 44. – С. 273-281.

Самойлова О.С. Особливості розмежування злочину, передбаченого ст. 330 КК України, та суміжних складів за предметом злочину. Конфіденційна інформація, що є власністю держави, як предмет злочину // Держава і право: Зб. наук. пр. – Юрид. і політ. науки. – Вип. 41. – К.: Ін-т держави і права НАН України, 2008. – С. 529-534.

Федосєєв В.В. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України (коментар до ст. 332 КК України) // Пи-

тання боротьби зі злочинністю: Зб. наук. пр. – Х.: Кроссруд, 2007. – Вип. 14. – С. 84-101.

Т е м а 17. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян

202. Котова та Юхимова визнано винними в тому, що вони, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, за попередньою змовою між собою вибили вхідні двері та незаконно проникли до житла Сохова. Після цього вони нанесли Сохову руками і ногами удари в різні частини тіла, спричинивши легкі тілесні ушкодження, та вимагали від потерпілого передати їм наступного дня 100 доларів США.

Суд кваліфікував дії Котова та Юхимова за ч. 2 ст. 255 КК України.

Чи правильне рішення прийняв суд? Вирішіть питання про відповідальність Котова та Юхимова.

203. Майстер комунального підприємства Морозов, побувши за викликом, відмовився ремонтувати антену колективного користування в жилomu будинку, посилаючись на відсутність кабелю та інших матеріалів. Однак після того, як мешканці під'їзду зібрали йому 90 грн, Морозов відремонтував антену. Крім того, на прохання пенсіонера Шилова Морозов відремонтував у його квартирі телефон, за що вимагав і одержав 40 грн.

Вирішіть питання про відповідальність Морозова.

204. Громадянин Росії Козлов, який проживав у м. Харкові, був незадоволений політикою держави з питання визнання російської мови другою державною. Своє незадоволення він вирішив виявити публічно. Для цього на центральній площі міста розгорнув та закріпив прапор України, біля якого спалив гетьманську булаву, яка традиційно використовувалась у запорізьких козаків як символ влади, та зламав тризуб, який був частиною

маскарадного костюма бога Нептуна. Ці речі він заздалегідь придбав у магазині сувенірів.

Вирішіть питання про відповідальність Козлова.

205. Керівник міськвиконкому прийняв рішення про скорочення наполовину штату прибиральниць. Дізнавшись про це, прибиральниці наступного дня зранку заблокували зсередини всі вхідні двері міськвиконкому та висунули вимоги про відміну зазначеного рішення. Через такі дії до міськвиконкому протягом дня не зміг потрапити жодний працівник.

Вирішіть питання про відповідальність прибиральниць.

206. Оскорін, який проживав у приватному будинку і був сусідом Пикова, вирішив підпалити літню кухню та баню сусіда, які були побудовані, в основному, з дерева. Дочекавшись, коли сусід з сім'єю виїхав на відпочинок до Чехії, Оскорін підпалив будівлі. На попередньому слідстві він заявив, що не міг більше бачити як сусід, який працював начальником районного відділу міліції, “збагачується на чужому горі”. Крім того, пояснив, що претензій до сусіда не має, а вчинене пов'язує лише з посадою та ймовірним зловживанням Пикова своїми службовими обов'язками.

Вирішіть питання про відповідальність Оскоріна.

207. Довбня захопив та утримував у таємному місці дружину прокурора міста Іванова, якому висунув вимогу про надання згоди на одруження його сина з донькою Іванова. Як виявилось, хлопець та дівчина хотіли одружитися, але батько дівчини не давав згоди на їх шлюб. Без цього дівчина не наважувалась на одруження.

Вирішіть питання про відповідальність Довбні.

208. Катречко проник уночі в магазин з метою крадіжки, але був помічений працівником міліції, який повертався з кіно. Намагаючись уникнути затримання, Катречко кинув в очі працівнику міліції заздалегідь заготовлений тютюновий порошок, що був у нього в кишені, засліпив переслідувача, але втекти не

зміг, тому що був затриманий членами громадського формування з охорони громадського порядку.

Вирішіть питання про відповідальність Катречка.

209. Куриленко, не маючи квитка, спробував пройти в нічний клуб, але працівник позаштатної служби охорони Міщенко, який чергував біля входу, не пропустив його. Дочекавшись закінчення вечірки, Куриленко підстеріг Міщенка, коли той ішов додому і, бажаючи помститися, збив з ніг і повалив на землю, вдарив по обличчю, заподіявши легких тілесних ушкоджень без розладу здоров'я.

Вирішіть питання про відповідальність Куриленка. Дайте відповідь на запитання: чи зміниться кваліфікація дій Куриленка за умови, що вони були вчинені в той момент, коли Міщенко не пропустив Куриленка в клуб?

210. Молодший лейтенант міліції Гришин запропонував Фастову, який перебував у клубі в стані сп'яніння, залишити приміщення. Фастов погодився і попрямував до виходу, але потім, вихопивши з кишені фінський ніж, спробував вдарити Гришина в груди. Однак Гришин встиг підставити руку, по якій Фастов і наніс удар. Після цього Фастов ще двічі намагався вдарити Гришина ножем.

Вирішіть питання про відповідальність Фастова.

211. Під час допиту в кабінеті слідчого Ковальов, який перебував у попередньому ув'язненні і обвинувачувався в розбійному нападі, побачивши, що слідчий – лейтенант міліції Фадєєв – складає протокол допиту і за ним не спостерігає, взяв зі столу скляну попільничку, накинувся на Фадєєва і наніс йому удар попільничкою по голові, заподіявши тілесних ушкоджень середньої тяжкості. Скориставшись безпорадним станом Фадєєва, Ковальов знищив протоколи допиту та інші документи кримінальної справи, після чого вискочив у вікно і втік.

Вирішіть питання про відповідальність Ковальова.

212. Говорков з метою заволодіння пістолетом шляхом обману запросив міліціонера Курасова, який стояв на посту, на-

чебто для виявлення захованої кимось зброї. Привівши Курасова в безлюдне місце, де начебто заховано в снігу зброю, і користуючись тим, що Курасов нахилився, Говорков наніс йому удар кинджалом у спину, заподіявши поранення, небезпечне для життя. Потім Говорков зрізав кобуру з пістолетом і втік, проте незабаром був затриманий і притягнутий до кримінальної відповідальності.

Вирішіть питання про відповідальність Говоркова.

213. Гавриленко і Велигура, зламавши двері, проникли в квартиру Симченка, який перебував у відпустці, і забрали холодильник, телевізор і килим, які відвезли на квартиру Гавриленка. За заявою Симченка проти них було порушено справу за фактом крадіжки індивідуального майна. Під час досудового слідства виявилось, що Гавриленко дав холодильник, телевізор і килим у придане своїй дочці, коли та виходила заміж за Симченка. Згодом дочка Гавриленка розійшлася з Симченком і повернулася до батьків, але холодильник, телевізор і килим Симченко їй не віддав, незважаючи на неодноразові вимоги. Тоді Гавриленко забрав майно за допомогою свого сусіда Велигури, якому за це заплатив 25 грн.

Вирішіть питання про відповідальність Гавриленка й Велигури. Дайте відповідь на запитання: як кваліфікувалися б їхні дії, якби холодильник, телевізор та килим належали за правом особистої власності Симченку?

214. Працівники органу внутрішніх справ, діючи відповідно до санкціонованої постанови, прийшли в будинок Шубаріна для проведення обшуку. Але Шубарін, який був у нетверезому стані, відмовився їх впустити, схопив сокиру, став розмахувати нею, погрожуючи вбивством, намагався вдарити одного з них, ображав нецензурними словами.

Вирішіть питання про відповідальність Шубаріна. Дайте відповідь на запитання: чи зміниться рішення задачі за умови, якби працівники міліції намагалися провести обшук без санкції судді?

215. Вчинивши втечу з місця позбавлення волі, Сіров викрав у свого знайомого папку з документами, серед яких був загальногромадянський паспорт. Шляхом підробки Сіров вніс до паспорта відповідні зміни і надав його для оформлення прописки, але був викритий.

Вирішіть питання про відповідальність Сірова.

216. Касир комерційної фірми Зубарева, бажаючи помститися головному бухгалтерові Степанову за критику, викрала з його столу річний баланс та поточні документи. Щоб відвести від себе підозру, вона також забрала і сховала у себе вдома документи зі свого робочого столу. Про вчинене вона розповіла сусідці, яка після сварки з Зубаревою повідомила про обставини зникнення документів у прокуратуру.

Вирішіть питання про відповідальність Зубаревої.

217. Під час прибирання у квартирі Котова знайшла у себе в спальні вмонтований у спинку ліжка підслуховуючий пристрій. У результаті розслідування, розпочатого за її заявою, стало відомо, що “жучок” був установлений її чоловіком – Котовим – перед від’їздом у службове відрядження з метою викрити дружину у ймовірній зраді. Підслуховуючий пристрій виготовив і надав Котову його родич – інженер Смирнов, якому було відомо про наміри Котова.

Вирішіть питання про відповідальність Котова та Смирнова.

Додаткова література

Антонов С. Проблемні питання кримінально-правової охорони службової особи, її близьких родичів та громадянина, який виконує громадський обов’язок // Право України. – 2006. – № 2. – С. 120-125.

Давидович І., Кривобок Ю. Окремі питання кваліфікації посягань на працівників правоохоронних органів у зв’язку з виконанням ними службових обов’язків // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 9. – С. 59-69.

Дзюба Ю.П. О соотношении родовых объектов преступлений должностных и против порядка управления // Пробл. законности. – 1998. – Вип. 34. – С. 164-169.

Дзюба Ю.П. Поняття офіційного документа як предмета злочину, передбаченого ст. 357 КК України // Там же. – 2007. – Вип. 87. – С. 121-130.

Т е м а 18. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

(тема вивчається самотійно)

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Загальна характеристика злочинів.
2. Незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж.
3. Викрадення, привласнення, вимагання комп'ютерної інформації або заволодіння нею шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем.
4. Порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем.

Т е м а 19. Злочини проти правосуддя

218. Засуджені за хуліганство за ч. 2 ст. 296 КК України Григор'єв і Капустін побили члена ради колективу ув'язнених Галанова за його активну роботу по зміцненню дисципліни. Крім того, вони неодноразово погрожували розправитися з іншими членами ради колективу колонії за участь у діяльності щодо підтримання порядку серед ув'язнених.

Вирішіть питання про відповідальність Григор'єва і Капустіна.

219. Відбуваючи покарання у ВТК посиленого режиму, Пармонов часто звертався до лікаря з проханням про звільнення

його від роботи. Провівши черговий огляд Парамонова, лікар сказав, що він здоровий і звільнення не одержить. Тоді Парамонов схопив стілець і вдарив лікаря по голові, заподіявши легкого тілесного ушкодження, що потягло короточасний розлад здоров'я.

Вирішіть питання про відповідальність Парамонова.

В а р і а н т : Парамонов дійсно був хворий і підлягав звільненню від робіт.

220. Суд у складі судді Семененка і народних засідателів Дементьєва і Сопової розглянув справу по звинуваченню Гришина у вчиненні грабежу за ч. 2 ст. 186 КК України. Незважаючи на те, що Гришин вже був раніше судимий за крадіжку, суддя Семененко запропонував призначити міру покарання у виді п'яти років позбавлення волі умовно з іспитовим строком два роки. Народні засідателі, які були необізнані щодо порядку засудження з випробуванням, погодилися з думкою судді. Вирок був опротестований районним прокурором і згодом скасований. Як виявилось, дружина Гришина через свою знайому Котову дала Семененку хабара в сумі 5 000 грн за те, щоб її чоловіку була обрана міра покарання, не пов'язана з позбавленням волі.

Вирішіть питання про відповідальність Семененка, Дементьєвої, Сопової, дружини Гришина та Котової.

221. За заявою дружини Паршина працівники органу внутрішніх справ на квартирі Паршина провели обшук, під час якого під матрацом був знайдений пістолет системи “Парабеллум”. У ході розслідування Паршин заперечував належність йому пістолета. При цьому він стверджував, що цю зброю підкинула йому його дружина, діючи з метою порушити проти нього кримінальну справу. Паршина на допиті зізналася, що купила пістолет на ринку у незнайомого і, бажаючи помститися своєму чоловікові, поклала зброю під матрац, а потім зробила заяву в районний відділ органу внутрішніх справ про те, що Паршин має зброю.

Вирішіть питання про відповідальність Паршиної.

222. До Аташенка, свідка у справі про хуліганство, вчиненого Іваницьким та Смольним, прийшов брат Смольного – Кудрін і став просити Аташенка дати на слідстві й у суді завідомо неправдиві показання на користь Смольного. Аташенко спочатку категорично відмовлявся, а потім, коли Кудрін запропонував йому 1 500 грн, погодився і дав на досудовому слідстві та в суді показання, які цілком виправдовували Смольного.

Вирішіть питання про відповідальність Кудріна та Аташенка.

223. Адамович був притягнутий до відповідальності за ч. 2 ст. 383 КК України за те, що направив у прокуратуру завідомо неправдиве повідомлення про одержання хабарів Дорофєєвим, який був службовою особою райвиконкому. На досудовому слідстві було встановлено, що Адамович повідомив про факти хабарництва, які стали йому відомі від інших осіб, прізвища яких він назвав. Ці особи, допитані у встановленому порядку, підтвердили, що серед певної групи людей дійсно йшли розмови про те, що Дорофєєв бере хабарі і Адамович знає про ці розмови. На підставі таких даних суд виніс Адамовичу виправдувальний вирок.

Дайте відповідь на запитання: чи правильне рішення суду?

224. Під час розгляду кримінальної справи по обвинуваченню Петрова суддя Антонов дійшов висновку, що слідчий припустився помилки, кваліфікувавши умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, як умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю. Оскільки підсудний був охарактеризований свідками тільки з негативного боку, суддя Антонов вирішив, що Петрова слід ув'язнити на якомога більший термін. Керуючись такими міркуваннями, Антонов кваліфікував дії Петрова за п. 4 ч. 2 ст. 115 КК України. При цьому він приховав, що був поінформований про неправильну кваліфікацію від інших учасників процесу, і призначив Петрову покарання у виді позбавлення волі на 14 років. У той же день Петров покінчив життя самогубством.

Вирішіть питання про відповідальність Антонова.

225. Максим Дронін, дізнавшись, що його син Олександр є учасником злочинної організації, вирішив зробити відповідне

повідомлення до правоохоронних органів. Попередньо він розповів про все своїй дружині Ользі – судді місцевого суду. У свою чергу, Дроніна Ольга спробувала утримати чоловіка від звернення до правоохоронних органів, а переконавшись у його непохитності, пообіцяла, що зробить відповідне повідомлення сама. Як у подальшому було встановлено слідством, Дроніна Ольга впродовж місяця вмовляла Олександра порвати зв'язки зі злочинцями та добровільно заявити до правоохоронних органів про діяльність злочинної організації, що той врешті-решт і зробив.

Вирішіть питання про відповідальність Дроніних – Максима, Ольги та Олександра.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Горелик А. С., Лобанова Л. В. Преступления против правосудия. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2005. – 491 с.

Кудрявцев В.В. Кримінально-правова охорона життя осіб, що є носіями судової влади, за кримінальним законодавством України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – О., 2006.

Т е м а 20. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)

(тема вивчається самостійно)

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття військового злочину.
2. Злочини проти порядку підлеглості та військової честі.
3. Злочини проти порядку проходження військової служби.
4. Злочини проти порядку користування військовим майном та його збереження.
5. Злочини проти порядку експлуатації військової техніки.
6. Злочини проти порядку несення бойового чергування та інших спеціальних служб.
7. Злочини проти встановленого порядку збереження військової таємниці.

8. Військові службові злочини.
9. Злочини проти порядку несення служби на полі бою і в районі воєнних дій.
10. Злочини, відповідальність за які передбачена міжнародними конвенціями.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Панов М.І., Касинюк В.І, Харитонов С.О. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини). – Х.: Харків юрид., 2006. – 172 с.

Преступления против военной службы / Под общ. ред. Н.А. Петухова. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2002. – 399 с.

Преступления против военной службы: Учеб. для вузов / Под ред. Н.А. Петухова. – М.: НОРМА, 2002. – 208 с.

Т е м а 21. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку *(тема вивчається самостійно)*

П и т а н н я д л я о б г о в о р е н н я

1. Поняття, загальна характеристика та види злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
2. Злочини проти миру.
3. Злочини проти безпеки людства.
4. Злочини проти міжнародного правопорядку.

Д о д а т к о в а л і т е р а т у р а

Кибальник А.Г., Соломоненко И.Г. Преступления против мира и безопасности человечества / Под науч. ред. А.В. Наумова. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2004. – 385 с.

Наден О.В. Найманство як соціальне та кримінально-правове явище : сутність, новітні тенденції розвитку та проблема протидії: Монографія. – К.: Атіка, 2005. – 264 с.

5. ПОТОЧНИЙ (МОДУЛЬНИЙ) КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Опис предмета курсу: КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

Курс	Напрям, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу (структура залікового кредиту)
<p>Кількість кредитів ESTS: 6, 8</p> <p>Модулів: 3</p> <p>Змістових модулів: 6</p> <p>Загальна кількість годин: 244</p> <p>Тижневих годин: 4-6</p>	<p>6.0601 “Право”</p> <p>7.06001 “Спеціаліст”</p>	<p>Обов’язкова</p> <p>Модуль I Лекції: 64 Практичні заняття: 68</p> <p>Модуль II Індивідуальна робота: 16</p> <p>Модуль III</p> <p>Самостійна робота: 96 Види контролю: курсовий іспит</p>

Мета: формування знань про Особливу частину кримінального права України, практику його застосування, кваліфікацію злочинів та призначення покарання.

Організація поточного модульного контролю

Оцінювання знань студентів із кримінального права здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК). Загальним об’єктом оцінювання знань студентів при ПМК є відповідні частини навчальної програми, засвоєння якої перевіряється під час ПМК.

Завданням ПМК є перевірка розуміння та засвоєння на-

вчального матеріалу відповідного змістового модуля, теми чи розділу навчальної програми, умінь застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань.

Об'єктами поточного модульного контролю знань студентів з Особливої частини кримінального права України є:

- успішність на практичних заняттях;
- виконання модульних контрольних завдань. Оцінювання результатів ПМК здійснюється викладачем наприкінці вивчення кожного змістового модуля.

Критеріями оцінювання поточного модульного контролю є:

- успішність на практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу), рівень знань за результатом практичних занять, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань – від 0 до 20 балів;
- оцінка за модульну контрольну роботу – від 0 до 5 балів.

Виконання модульних контрольних завдань може проводитися у формі тестування.

Перелік тестів, питань та завдань, порядок і час їх складання, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів до початку навчального року, що передує їх проведенню.

Підсумковий бал за результатами ПМК здійснюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Загальна кількість балів за ПМК при вивченні Особливої частини кримінального права України складає 30 балів. Кожен модуль оцінюється до 5 балів. Результати ПМК знань студентів вносяться до відомості обліку поточної успішності та є основою для визначення загальної успішності студентів, вони враховуються при визначенні балів при підсумковому контролі знань.

У разі невиконання модульних контрольних робіт з об'єктивних причин студенти мають право за дозволом деканату виконати контрольну роботу до наступного ПМК. Час та порядок складання визначається деканатом разом із кафедрою.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи студента навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Під час цієї роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекції;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- складання конспектів тем, що виносяться для самостійного вивчення;
- підготовка контрольних навчальних заходів.

7. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Відповідно до “Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців” індивідуальна робота студентів з Особливої частини кримінального права України включає:

- участь у роботі студентського наукового гуртка з Особливої частини кримінального права України;
- написання курсових робіт, рефератів, наукових статей, тез наукових доповідей;
- участь у студентських науково-практичних конференціях;
- анотації прочитаної додаткової літератури з курсу;
- складання бібліографії за відповідною темою;
- узагальнення судової практики;
- коментування статей Особливої частини КК України;
- інші форми роботи.

Вибір студентом видів індивідуальної роботи здійснюється за власними інтересами та узгоджується з викладачем. Завдання для індивідуальної роботи студент отримує на кафедрі на початку навчального року.

Організацію, контроль та оцінювання якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснюють лектор та викладач кафедри, який проводить практичні заняття. За індивідуальну роботу студент має можливість отримати максимум 20 балів.

Індивідуальна робота студента надається для перевірки за 20 днів до початку екзаменаційної сесії.

8. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Поняття і система Особливої частини кримінального права України.
2. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
3. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України.
4. Державна зрада.
5. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду та шпигунство.
6. Шпигунство.
7. Посягання на життя державного чи громадського діяча.
8. Диверсія.
9. Поняття та види вбивства.
10. Умисне вбивство.
11. Умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю.
12. Умисне вбивство, вчинене способом, небезпечним для життя багатьох осіб.
13. Умисне вбивство з корисливих мотивів.
14. Умисне вбивство з хуліганських мотивів.
15. Умисне вбивство, вчинене на замовлення.
16. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання.
17. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини.
18. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.
19. Вбивство через необережність.
20. Доведення до самогубства.
21. Умисне тяжке тілесне ушкодження.
22. Відмінність умисного тяжкого тілесного ушкодження, яке спричинило смерть потерпілого, від умисного вбивства та вбивства через необережність.
23. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження.

24. Умисне легке тілесне ушкодження, його види.
25. Тілесні ушкодження, спричинені при пом'якшуючих обставинах.
26. Побой та мордування, їх відмінність від тілесних ушкоджень.
27. Катування.
28. Погроза вбивством.
29. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хвороби.
30. Незаконне проведення аборту.
31. Залишення в небезпеці.
32. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
33. Незаконне проведення дослідів над людиною.
34. Порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини.
35. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини.
36. Захоплення заручників.
37. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини.
38. Зґвалтування.
39. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача.
40. Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії.
41. Грубе порушення законодавства про працю.
42. Поняття і система злочинів проти власності.
43. Крадіжка.
44. Грабїж.
45. Розбій.
46. Вимагання.
47. Шахрайство.
48. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
49. Відмінність розбою від грабежу.
50. Відмінність розбою від вимагання.

51. Відмінність шахрайства від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.

52. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.

53. Привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї.

54. Умисне знищення або пошкодження майна.

55. Погроза знищення майна.

56. Необережне знищення або пошкодження майна.

57. Порухення обов'язків щодо охорони майна.

58. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.

59. Поняття службової особи.

60. Зловживання владою або службовим становищем.

61. Перевищення влади або службових повноважень.

62. Службове підроблення.

63. Службова недбалість.

64. Одержання хабара.

65. Давання хабара. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за давання хабара.

66. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї.

67. Контрабанда.

68. Порухення порядку зайняття господарською та діяльністю з надання фінансових послуг.

69. Зайняття забороненими видами господарської діяльності.

70. Фіктивне підприємництво.

71. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

72. Фіктивне банкрутство.

73. Протидія законній господарській діяльності.

74. Легалізація (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом.

75. Обман покупців та замовників.

76. Шахрайство з фінансовими ресурсами.
77. Розголошення комерційної або банківської таємниці.
78. Створення злочинної організації.
79. Бандитизм.
80. Відмінність бандитизму від розбою.
81. Терористичний акт.
82. Умови звільнення від кримінальної відповідальності за участь у терористичній групі чи терористичній організації, сприяння їх діяльності.
83. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.
84. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.
85. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.
86. Порушення вимог законодавства про охорону праці.
87. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту.
88. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів.
89. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.
90. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації.
91. Незаконне заволодіння транспортним засобом.
92. Групове порушення громадського порядку.
93. Масові заворушення.
94. Хуліганство.
95. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією.
96. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.
97. Розголошення державної таємниці.

98. Втрата документів, що містять державну таємницю.
99. Передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави.
100. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцю.
101. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця.
102. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи.
103. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань.
104. Самоправство.
105. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів.
106. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності.
107. Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину.
108. Завідомо неправдиве показання.
109. Дії, що дезорганізують роботу виправних установ.
110. Пропаганда війни.
111. Посягання на життя представника іноземної держави.
112. Найманство.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів з Особливої частини кримінального права України здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК), індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Завдання ПМК та індивідуальної роботи студентів оцінюються в діапазоні від 0 до 50 балів; завдання, що виносяться на ПКЗ – від 0 до 50 балів.

ПКЗ студентів з Особливої частини кримінального права України проводиться у формі іспиту з вузлових питань, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання з юридичною практикою.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють весь зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання екзаменаційних завдань, порядок і час їх складання визначаються кафедрою і доводяться до студентів на початку навчального року. Екзаменаційний білет складається з трьох питань. Підсумкова оцінка виставляється в залікову книжку за такою шкалою:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	Дуже добре – вище середнього рівня, з кількома помилками	4	80-89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75-79

D	Задовільно – непогано, але із значною кількістю недоліків	3	70-74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-34

До відомості обліку підсумкової успішності заносяться сумарні результати в балах ПМК, індивідуальної роботи студентів та ПКЗ.

З М І С Т

1. Вступ.....	3
2. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, колоквіумів та індивідуальної роботи.....	5
3. Витяг з програми навчальної дисципліни “Кримінальне право України”.....	8
4. Завдання до практичних занять та самостійної роботи.....	40
5. Поточний (модульний) контроль знань студентів.....	132
6. Самостійна робота студентів.....	134
7. Індивідуальна робота студентів.....	135
8. Контрольні питання для підготовки до іспиту.....	136
9. Критерії оцінювання успішності студентів.....	141

Навчальне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”
(Особлива частина)**

**відповідно до вимог ECTS
для студентів III курсу**

Укладачі:

АНІСІМОВ Герман Миколайович,	КРИВОЧЕНКО Людмила Миколаївна,
БАЙДА Антон Олександрович,	КУРАШ Яна Михайлівна,
БОРИСОВ Вячеслав Іванович,	ЛОМАКО Володимир Андрійович,
ГЗІМЧУК Сергій Вячеславович,	МОХОНЧУК Сергій Михайлович,
ГРИНЧАК Сергій Васильович,	ОРЛОВСЬКИЙ Руслан Семенович,
ГРОДЕЦЬКИЙ Юрій Васильович,	ПАНОВ Микола Іванович,
ДЕМ'ЯНЕНКО Юлія Іванівна,	ПАЩЕНКО Олександр
ДЗЮБА Юрій Павлович,	Олександрович,
ДОРОШ Лідія Варфоломійвна,	ПОНОМАРЕНКО Юрій Анатолійович,
ЗАЙЦЕВ Олексій Володимирович,	РАДУТНИЙ Олександр Едуардович,
ЗІНЧЕНКО Ірина Олександрівна,	САМОЩЕНКО Ігор Вікторович,
КАСИНЮК Василь Іванович,	СТАШИС Володимир
КИРИЧКО Василь Миколайович,	Володимирович,
КОЗАК Вадим Анатолійович,	ТАЦІЙ Василь Якович,
КРАЙНИК Григорій Сергійович,	ТЮТЮГІН Володимир Ілліч,
	УС Ольга Володимирівна

Відповідальний за випуск *В.Я. Тацій*

Редактор *О.І. Борисенко*

Коректор *Л.М. Рибалко*

Комп'ютерна верстка *А.В. Яно*

Підписано до друку 05.08.2010. Формат 60×84^{1/16}. Папір офсетний.

Гарнітура Times. Умови, друк. арк. 9,1. Об'єм літ.-вид. арк. 6.

Вид. № 526. Тираж 500 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевська, 80

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 559 від 09.08.2001 р.

Надруковано в друкарні СПДФО Білетченко

тел. 8(057) 758-35-98